



Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

**YÜKSEKÖĞRENİM GÖREN YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN  
SOSYAL UYUMLARINI ETKİLEYEN ETMENLER**

Seçkin ÖZÇETİN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2013

YÜKSEKÖĞRENİM GÖREN  
YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN  
SOSYAL UYUMLARINI ETKİLEYEN ETMENLER

Seçkin ÖZÇETİN

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

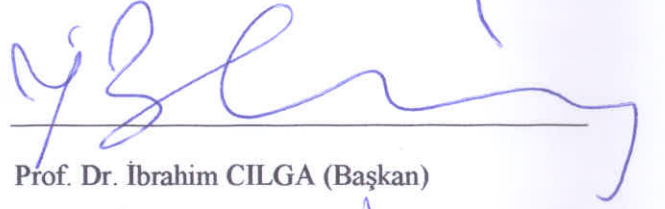
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2013

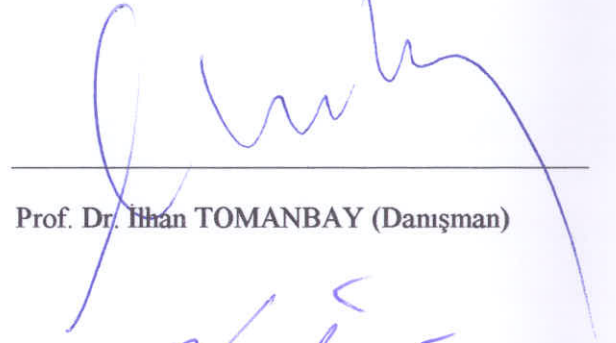
## KABUL VE ONAY

Seçkin OZÇETİN tarafından hazırlanan “Yükseköğretim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler” başlıklı bu çalışma, 22.01.2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.



---

Prof. Dr. İbrahim CILGA (Başkan)



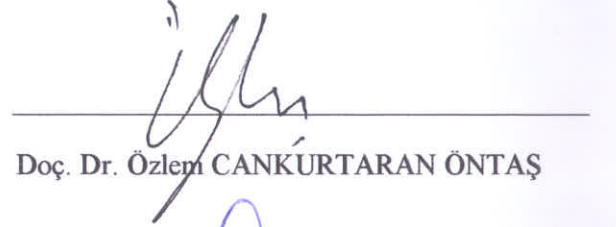
---

Prof. Dr. İhan TOMANBAY (Danışman)



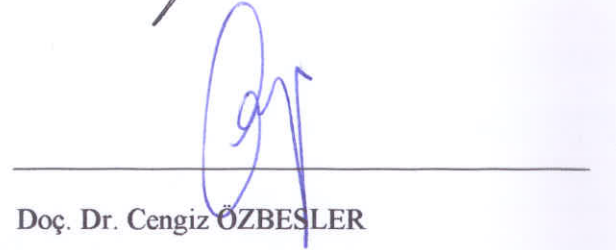
---

Doç. Dr. Nilgün KUÇUKKARACA



---

Doç. Dr. Özlem CANKURTARAN ÖNTAŞ



---

Doç. Dr. Cengiz ÖZBESLER

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Yusuf ÇELİK

Enstitü Müdürü

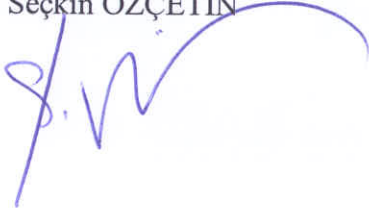
## BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

22.01.2013

Seçkin ÖZÇETİN



## TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde beni her zaman destekleyen ve yönlendiren, bu çalışmayı özen ve özveriyle değerlendiren, çalışma sırasında her zaman bana yardımcı olan ve çalışmanın ortaya çıkmasında büyük emeği olan danışmanım ve çok değerli öğretim üyesi Sayın Prof. Dr. İlhan Tomanbay'a;

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi sürecinde desteklerini esirgemeyen ve uzman görüşü veren Uludağ Üniversitesi öğretim üyeleri Sayın Prof. Dr. Serpil Aytaç ve Sayın Prof. Dr. Kamuran Reçber'e;

Her daim bilgi ve tecrübesine başvurduğum, bana yol gösteren ve yardımlarını esirgemeyen birlikte görev yaptığım değerli arkadaşım Sosyolog ve Öğretmen Dr. Pelin Feymi'ye;

Bu çalışmanın tamamlanabilmesi için özellikle anket uygulamalarına da bana destek ve yardımcı olan YURTKUR'da görev yapan öncelikle eşim Sosyal Hizmet Uzmanı Emine Özçetin, arkadaşım Sosyal Hizmet Uzmanı Bayram Karayel ve bu kurumda görev yapan diğer arkadaşlarıma; son olarak çalışmanın başından sonuna kadar her daim yardımlarını esirgemeyen sevgili eşim ve bana çalışma sürecinde çalışmama zaman verdikleri için çok sevdiğim çocuklarım Ekin ve Anıl Özgür'e;

teşekkür ederim...

Seçkin ÖZÇETİN

## ÖZET

ÖZÇETİN, Seçkin. *Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2013.

Bu araştırmanın amacı Türkiye’de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları sorunlar ve sosyal uyumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesidir.

Bu çalışma, niteliği ve gerçekleştirme biçimi itibariyle niceliksel ve ilişkisel tarama yöntemiyle yapılmıştır. Ayrıca mevcut durumun da belirlenmesine ve açıklamasına çalışılmaktadır. Araştırma, yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları uyum sorunlarını belirlemede, sosyal uyumlarını etkilediği düşünülen yaş, cinsiyet, ekonomik durum, barınma yerleri, yaşanılan kent, arkadaşlık ilişkileri, sosyal-kültürel ve sportif etkinliklere katılımları ile öğrenimlerinden memnun olma gibi durumlarını incelemektedir. Bu amaçla Bursa ilinde, 2011-2012 öğretim yılında yükseköğrenim gören, çeşitli üniversite ve bölümlere devam etmekte olan 221 yabancı uyruklu öğrenciye araştırmacı tarafından geliştirilen anket uygulanarak çalışma yapılmış ve veriler toplanmıştır.

Elde edilen veriler SPSS (Standart Program for Social Sciences) for Windows 16.0 paket programı aracılığıyla işlenmiş ve veri analizi yapılmıştır. Araştırma bulguları sayı, yüzde oranları ve çapraz çizelgeler oluşturularak yorumlanmıştır. Çapraz çizelgelerde güvenilirlik için Ki-Kare Bağımsızlık Testi kullanılmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını belirlemeye yönelik elde edilen sonuçlarda anlamlılık değeri  $p < 0,05$  olduğu durumlarda istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre yabancı uyruklu öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun Orta Asya ve Orta Doğu ülkelerinden öğrenim için geldikleri, anne babalarının eğitim düzeylerinin yüksek olduğu, tamamına yakınının burslu öğrenci oldukları, büyük çoğunluğunun yurtlarda barındıkları, kendi tercihleri ile ülkemize geldikleri ve ülkemizde neredeyse hepsinin öğrenim görmekten memnun oldukları, arkadaşlık ilişkisi, Türk toplumuna ve kültürüne uyumda fazla sorun yaşamadıkları, ülkemizde buldukları süre de en çok zorlandıkları konuların ise sırasıyla; yurt yaşantısı, Türkçe konuşma, kültürel farklılıklardan dolayı yaşanan sorunlar ve yalnızlık olduğu saptanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; yabancı uyruklu öğrencilerin cinsiyetleri, gelir düzeyleri ve arkadaşlık ilişkileri ile sosyal uyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Kızların erkeklere göre, sosyal uyumlarının daha yüksek olduğu, geliri ülkemiz koşullarına göre yeterli ve yüksek olan yabancı uyruklu öğrencilerin, geliri yetersiz bulunanlara göre daha fazla sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katıldıkları, arkadaşlık ilişkilerinin iyi olduğu, toplumu kolay benimsedikleri, yakın arkadaşlık ilişkisi içerisinde bulunanların, arkadaşı olmayanlara göre sosyal-kültürel ve sportif etkinliklere yeterli düzeyde katıldıkları ve sosyal uyumlarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin yaş, ülkemizde buldukları süre, barındıkları yer, yaşadıkları kent, Türkiye’de öğrenim görmekten memnun olup olmama değişkenleri açısından sosyal uyumlarında ise genel olarak anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

Sonuç olarak ülkemizde yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğuyla gerek tarihi gerekse kültürel bağların var olması ve son yıllarda devletimizle diğer ülkeler arasında kurulan olumlu ilişkilerle birlikte öğrencilere devlet tarafından eğitim başta olmak üzere çağın gereği her türlü iyi olanakların sunulması, öğrencilerin geçmiş yıllara göre toplumumuza, üniversite ve eğitim yaşamlarına daha kolay uyum sağlayabileceklerini düşündürmektedir.

### **Anahtar Sözcükler**

Yabancı uyruklu öğrenci, yükseköğrenim, uyum sorunları, sosyal uyum, sosyal hizmet.

## ABSTRACT

ÖZÇETİN, Seçkin. *The Factors That Effect Foreign University Students Social Adaptation*, Master's Thesis, Ankara, 2013.

The purpose of this research is to search the factors of foreign students' problems and their social adaptation.

This research is done with the method of quantitative and relationally scanning. Also it tries to identify and explain the present situation. The research identifies the adaptation problems of foreign students and search age, gender, economic situation, shelter, the city, friends relationship, participation pf social- cultural and sports activities and the pleasure of their training, that affects social adaptation. For this purpose in Bursa, in 2011-2012 education year a questionnaire, which is developed by a researcher, is carried out to 221 foreign students, who studies different universities and different departments, and datas are collected.

The datas are searched with the help of Standart Program for Social Sciences for Windows 16.0 programme and data analysis is done. The results of the research are commented with numbers, percentages and cross charts. Chi-Squared Liberty test is used for reliability in cross charts.

According to the results, most of the foreign students have come from Central Asia and Middle East for education, their parents' educational levels are good, nearly all of the are scholars, most of them are staying in dormitories, they are happy to study in our country, they don't have problems about relationships and cultural adaptation. Dormitory life, Turkish speaking, loneliness and the problems because of cultural differences are the most important things that compel the foreign students.

According to the results there is a relationship between social adaptations and the genders of students, levels of income, the relationships. According to the research, the girls' social adaptations are better than boys, the students having a good income level



join sports, social, cultural activities, have good relationships, adopt the environment easily.

A reasonable difference can't be identified in terms of the age, the period of staying in our country, the shelter, the city.

As a result there is historical and cultural connection between foreign students and us, our country has good relationships with other countries and our country presents good opportunities for the students so foreign students can adjust our people, universities and educational lives easily.

### **Key Words**

Foreign student, higher education, adaptation problems, social adaptation, social work.

## İÇİNDEKİLER

<b>KABUL VE ONAY</b> .....	i
<b>BİLDİRİM</b> .....	ii
<b>TEŞEKKÜR</b> .....	iii
<b>ÖZET</b> .....	iv
<b>ABSTRACT</b> .....	vi
<b>İÇİNDEKİLER</b> .....	viii
<b>KISALTMALAR DİZİNİ</b> .....	xi
<b>ÇİZELGELER DİZİNİ</b> .....	xii
<b>GİRİŞ</b> .....	1
<b>1. BÖLÜM: TEMEL TANIM VE KAVRAMLAR</b> .....	5
<b>1.1. UYUM KAVRAMI</b> .....	5
1.1.1. Üniversite Öğrencilerinin Genel Özellikleri .....	11
1.1.2. Yabancı Kültüre Uyum İle İlgili Kavramlar .....	16
1.1.3. Kültürel Şok .....	20
1.1.4. Kültürel Uyum Sürecinin Aşamaları .....	21
<b>1.2. SOSYAL UYUM</b> .....	22
<b>1.3. UYUMU ETKİLEYEN DİĞER FAKTÖRLER</b> .....	26
1.3.1. Yurt Yaşantısı .....	26
1.3.2. Arkadaş Çevresiyle İlişkiler .....	26
1.3.3. Serbest Zaman Etkinliklerine Katılım .....	27
<b>1.4. SOSYAL HİZMET MESLEĞİ; ÜNİVERSİTEYE VE YABANCI KÜLTÜRE UYUM</b> .....	28
1.4.1. Sosyal Hizmet ve Gençlik .....	29
1.4.2. Sosyal Hizmet ve Toplumsallaşma .....	30
1.4.3. Sosyal Hizmet ve Kültür, Kültürel Farklılıklar .....	31
1.4.4. Sosyal Hizmet ve Uyum .....	33

<b>2. BÖLÜM : ARAŞTIRMA BİLGİLERİ</b> .....	35
<b>2.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU</b> .....	35
<b>2.2. ARAŞTIRMANIN SORUNSAĞI</b> .....	35
<b>2.3. ARAŞTIRMANIN AMACI</b> .....	37
<b>2.4. ARAŞTIRMANIN DENENCELERİ</b> .....	37
<b>2.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ</b> .....	38
<b>2.6. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI</b> .....	38
<b>2.7. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIĞI</b> .....	39
<b>2.8. TANIMLAR</b> .....	39
<b>2.9. ARAŞTIRMANIN SÜRESİ VE OLANAKLAR</b> .....	39
<b>2.10.YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR</b> .....	39
<b>3. BÖLÜM: YÖNTEM</b> .....	47
<b>3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ</b> .....	47
<b>3.2. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEM</b> .....	47
<b>3.3. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ARACI</b> .....	48
<b>3.4. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA SÜRECİ</b> .....	49
<b>3.5. VERİLERİN İŞLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ</b> .....	49
<b>4. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM</b> .....	51
<b>4.1. ARAŞTIRMAYLA İLGİLİ GENEL BULGULAR</b> .....	51
4.1.1. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular .....	51
4.1.2. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Öğretimlerine İlişkin Bulgular ..	59
4.1.3. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kaldıkları Yer, Yaşadıkları Kent ve Gelirlerine İlişkin Bulgular .....	67
4.1.4. Sosyal, Kültürel ve Sportif Etkinliklere Katılım ve Yaşanılan Sorunlara İlişkin Bulgular .....	72
4.1.5. Araştırmanın Diğer Genel Bulguları .....	93

<b>4.2. SOSYAL UYUMU ETKİLEYEN ETMENLERE YÖNELİK BULGULAR</b> .....	97
4.2.1. Sosyal Uyumu Etkileyen Kişisel Etmenlere İlişkin Bulgular .....	97
4.2.1.1. Öğrencilerin Sosyal Uyumlarında Cinsiyetlerinin Etkisine İlişkin Bulgular .....	97
4.2.1.2. Öğrencilerin Sosyal Uyumlarında Yaşlarının Etkisine İlişkin Bulgular .....	102
4.2.2. Sosyal Uyumu Etkileyen Ortamsal Etmenlere İlişkin Bulgular .....	105
4.2.2.1. Öğrencilerin Kaldıkları Yer ile Sosyal Uyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular .....	105
4.2.2.2. Öğrencilerin Türkiye’de Buldukları Süre ile Sosyal Uyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular .....	106
4.2.3. Sosyal Uyumu Etkileyen Ekonomik Etmenlerle İlgili Bazı Bulgular ..	108
4.2.4. Sosyal Uyumu Etkileyen Diğer Etmenlerle İlgili Bulgular .....	113
<b>5. BÖLÜM: SONUÇ VE DEĞERLENDİRME</b> .....	118
<b>5.1. SONUÇ</b> .....	118
<b>5.2. TARTIŞMA</b> .....	123
<b>5.3. DEĞERLENDİRME</b> .....	131
<b>5.4. ÖNERİLER</b> .....	132
<b>KAYNAKÇA</b> .....	135
<b>EKLER</b> .....	142
EK-1: Anket Formu .....	142
EK-2: Bursa Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü’nün Resmi Yazısı ve Ekleri ..	148
EK-3: Ankara Üniversitesi TÖMER Bursa Şubesi’nin Resmi Yazısı ve Ekleri .....	151
EK-4: Bursa Teknik Üniversitesi Rektörlüğü’nün Resmi Yazısı .....	154

## SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

- ABD** : Amerika Birleşik Devletleri.
- Akt.** : Aktaran.
- Bkz.** : Bakınız.
- diğ.** : Diğerleri.
- Ed.** : Editör.
- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı.
- OECD** : Organisation for Economic Co-operation and Development.  
(Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
- ÖSYM** : Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi.
- TÖMER** : Türkçe Öğrenim ve Araştırma Merkezi.
- YÖK** : Yüksek Öğretim Kurulu.
- YURTKUR** : Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu.

## ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1. Öğrencilerin Cinsiyetleri .....	51
Çizelge 2. Öğrencilerin Yaş Grupları .....	52
Çizelge 3. Öğrencilerin Medeni Durumları .....	53
Çizelge 4. Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Durumları .....	54
Çizelge 5. Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Durumları .....	55
Çizelge 6. Öğrencilerin Ailesinin Yaşadığı Ülkelerin Koşullarına Göre Gelir Durumları .....	56
Çizelge 7. Öğrencilerin Geldiği Devletin Bulunduğu Bölgeye Göre Dağılımı .....	57
Çizelge 8. Öğrencilerin Türkiye’deki Yaşam Sürelerine Göre Dağılımı .....	58
Çizelge 9. Öğrencilerin Türkiye’de Öğrenim Görmekte Oldukları Yüksek Öğretim Programlarına Göre Dağılımı .....	59
Çizelge 10. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Dönemlere (yarıyıl) Göre Dağılımı .....	60
Çizelge 11. Öğrencilerin Aldıkları Eğitimden Memnuniyet Durumlarına Göre Dağılımı .....	61
Çizelge 12. Öğrencilerin Ders Başarı Durumlarına Göre Dağılımı .....	62
Çizelge 13. Öğrencilerin Aldıkları Eğitimde En Çok Zorlandıkları Konulara Göre Dağılımı .....	63
Çizelge 14. Öğrencilerin Türkiye’de Öğrenim Görme Tercihlerine Göre Dağılımı .....	64
Çizelge 15. Öğrencilerin Türkiye’de Öğrenim Görmekten Memnuniyet Durumlarına Göre Dağılımı .....	65
Çizelge 16. Öğrencilerin İngilizce Olarak Verilen Dersleri Anlamakta Güçlük Çekmelerine Göre Dağılımı .....	65

Çizelge 17. Öğrencilerin Burs Alma Durumuna Göre Dağılımı .....	66
Çizelge 18. Burslu Öğrencilerin Burslarını Aldıkları Devlete Göre Dağılımı .....	66
Çizelge 19. Öğrencilerin Kaldıkları Yerler .....	67
Çizelge 20. Öğrencilerin Kaldıkları Yerlerin Fiziki Koşullarına Göre Memnuniyet Durumları .....	68
Çizelge 21. Öğrencilerin Gelirlerinin İhtiyaçlarını Karşılama Yeterliliğine Göre Dağılımı .....	69
Çizelge 22. Öğrencilerin Aldıkları Bursların İhtiyaçlarını Karşılama Yeterliliğine Göre Dağılımı .....	70
Çizelge 23. Öğrencilerin Yaşadığı Şehirde (Bursa) Mutlu Olma Durumlarına Göre Dağılımı .....	70
Çizelge 24. Öğrencilerin Yaşadığı Şehirde (Bursa) İlinde Neden Mutlu Olmadıklarına Göre Dağılımı .....	71
Çizelge 25. Öğrencilerin Sosyal ve Kültürel Etkinliklere Katılım Düzeylerine Göre Dağılımı .....	72
Çizelge 26. Öğrencilerin Sosyal-Kültürel Etkinliklere Katılmasını Değerlendirmelerine Göre Dağılımı .....	73
Çizelge 27. Öğrencilerin Sosyal Etkinliklerde Ön Planda Olma Durumlarına Göre Dağılımı .....	74
Çizelge 28. Öğrencilerin Kaldığı Yerlerdeki Sportif Faaliyetlere Katılma Durumlarına Göre Dağılımı .....	75
Çizelge 29. Öğrencilerin Türk Televizyon Kanallarını İzleme Durumları .....	75
Çizelge 30. Öğrencilerin Türk Televizyon Kanallarını İzleme Sıklığına Göre Dağılımı .....	76
Çizelge 31. Öğrencilerin Türkiye’de Arkadaşlık İlişkilerine Göre Dağılımı .....	77

Çizelge 32. Öğrencilerin Kız/erkek Arkadaşlık İlişkisi Durumlarına Göre Dağılımı ...	78
Çizelge 33. Öğrencilerin Türkiye’de İnsanların Kendilerine Önyargılı Davranmalarına İlişkin Düşünceleri .....	79
Çizelge 34. Öğrencilerin Geldikleri Devletleri ile Türkiye Arasındaki Belirttikleri En Önemli Farklılıklara Göre Dağılımı .....	80
Çizelge 35. Öğrencilerin Türkiye’de Buldukları Sürede En Çok Zorlandıkları Konuya Göre Dağılımları .....	81
Çizelge 36. Öğrencilerin Türkiye’de Buldukları Sürede Kültürel Farklılıktan Kaynaklanan En Önemli Sorunlarına Göre Dağılımı .....	82
Çizelge 37. Öğrencilerin Türkçe Bilgisi Yetersizliği Nedeniyle Güçlük Çekmelerine Göre Dağılımı .....	83
Çizelge 38. Öğrencilerin Farklı Giyimleri Nedeniyle Rahat Davranamamalarına Göre Dağılımı .....	84
Çizelge 39. Öğrencilerin Türk Gelenek ve Göreneklerinin Devletlerinden Farklı Olduğu İçin Zorluk Yaşama Düşüncelerine Göre Dağılımı .....	85
Çizelge 40. Öğrencilerin Toplumunu Benimseme de Güçlük Çekme Düşüncelerine Göre Dağılımı .....	86
Çizelge 41. Öğrencilerin Türk Yemeklerine Alışma Durumlarına Göre Dağılımı .....	86
Çizelge 42. Öğrencilerin Türkiye’de Öğrenimleri Sırasında Disiplin Soruşturması Açılması Durumlarına Göre Dağılımı .....	87
Çizelge 43. Öğrencilerin Türkiye’de Öğrenimleri Sırasında Geçirdikleri Disiplin Soruşturması Çeşitlerine Göre Dağılımı .....	88
Çizelge 44. Öğrencilerin Sorun Yaşadıklarındaki Tutumlarına Göre Dağılımı .....	88
Çizelge 45. Öğrencilerin Sorun Yaşadıklarında Daha Çok Kimlere Danıştıkları ve Yardım İsteklerine Göre Dağılımı .....	90



Çizelge 46. Öğrencilerin Türkiye’deki Karşılaştıkları ve Birlikte Yaşadıkları İnsanların Tutumlarını Değerlendirmelerine Göre Dağılımı .....	91
Çizelge 47. Öğrencilerin Türk Ailelerine Misafir Olma İsteklerine Göre Dağılımı .....	92
Çizelge 48. Öğrencilerin Arkadaşlık Yapmak İstedikleri Devlet Vatandaşlarına Göre Dağılımı .....	93
Çizelge 49. Öğrencilerin Türkiye’de Yaşadıkları Sorunları .....	94
Çizelge 50. Öğrencilerin Türk Öğrencilerden Beklentileri .....	95
Çizelge 51. Öğrencilerin Türkiye’de Yaşamak İsteklerine Göre Dağılımı .....	96
Çizelge 52. Öğrencilerin Cinsiyetleriyle Yakın Arkadaşlık İlişkisi Kurmaya Yönelik Düşünceleri .....	97
Çizelge 53. Öğrencilerin Cinsiyetleriyle Toplumu Benimsemelerine ilişkin Düşünceleri .....	98
Çizelge 54. Öğrencilerin Cinsiyetleriyle Önyargılı Davranıldığına İlişkin Düşünceleri .....	99
Çizelge 55. Öğrencilerin Cinsiyetleriyle Kaldıkları Yerlerdeki Sportif Etkinliklere Katılımlarına İlişkin Düşünceleri .....	100
Çizelge 56. Öğrencilerin Cinsiyetleri ile Yaşanılan Kentte Mutlu Olma Durumlarına İlişkin Düşünceleri .....	101
Çizelge 57. Öğrencilerin Yaşı ile Toplumu Benimsemelerine İlişkin Düşünceleri .....	102
Çizelge 58. Öğrencilerin Yaşı ile Türk Gelenek ve Göreneklerine Uyumlarına Yönelik Düşünceleri .....	103
Çizelge 59. Öğrencilerin Yaşı ile Yakın Arkadaşlık İlişkisi Kurmaya Yönelik Düşünceleri .....	104

Çizelge 60. Öğrencilerin Kaldığı Yer İle Türk Gelenek Ve Göreneklerine Uyumları Arasındaki İlişki .....	105
Çizelge 61. Öğrencilerin Türkiye’de Buldukları Süre ile Arkadaşlık İlişkilerine Yönelik Düşünceleri .....	106
Çizelge 62. Öğrencilerin Türkiye’de Öğrenim Görmekten Memnun Olup Olmadıkları ile Toplum Benimsemelerine Yönelik Düşünceleri .....	107
Çizelge 63. Öğrencilerin Gelir Durumları ile Kız/erkek Arkadaşlık İlişkileri Arasındaki İlişki .....	109
Çizelge 64. Öğrencilerin Gelir Durumları İle Sosyal Kültürel Etkinliklere Katılım Düzeyleri .....	110
Çizelge 65. Öğrencilerin Gelir Durumları ile Üniversite ya da Kaldıkları Yerdeki Sportif Etkinliklere Katılımlarına İlişkin Düşünceleri .....	111
Çizelge 66. Öğrencilerin Gelir Durumları ile Sosyal Etkinliklerde Ön Planda Olma Durumlarına İlişkin Düşünceleri .....	112
Çizelge 67. Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkisi ile Toplum Benimsemelerine Yönelik Düşünceleri .....	113
Çizelge 68. Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkisi ile Sosyal Kültürel Etkinliklere Katılmalarına İlişkin Düşünceleri .....	114
Çizelge 69. Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkisi ile Üniversite ya da Kaldıkları Yerdeki Etkinliklere Katılmalarına İlişkin Düşünceleri .....	116
Çizelge 70. Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkisi ile Sosyal Etkinliklerde Ön Planda Olma Durumlarına İlişkin Düşünceleri .....	117

## GİRİŞ

Dünyada özellikle teknoloji, eğitim ve ulaşım başta olmak üzere her alanda hızlı bir değişim ve gelişim gözlenmektedir. Küreselleşme ile birlikte eğitim alanında da hızlı bir değişim görülmektedir. Her değişim alanında oluşmaya başlayan ortak pazar anlayışı eğitimi de içine almaktadır. Bu eğitim alanı içerisinde ise yabancı uyruklu öğrenci hareketliliği önemli bir yer tutmaya başlamıştır. OECD'nin (Organisation for Economic Co-operation and Development - Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) 2008 Yılı Uluslararası Göç Görünüm Raporuna göre; uluslararası öğrencilerin toplam sayısının 2000-2005 yılları arasında %50 dolayında arttığı bildirilmektedir. Uluslararası öğrenciler OECD için potansiyel bir yüksek vasıflı göçmen işçi kaynağı olmasına karşın öğrenimin tamamlanmasından sonra kalış oranları hakkında henüz sistematik verilerin mevcut olmadığı raporda yer almaktadır (<http://www.oecd.org>, 2012). Ayrıca OECD'nin 2004 yılı eğitim göstergelerine göre; ortalama olarak OECD ülkeleri öğrencilerinin üçte biri, lisans öğrenimini bitirmeden yüksek eğitimini yarıda bırakmaktadır (<http://www.oecd.org>, 2012).

Stephenson, yabancı uyruklu öğrenci dolaşımının Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) her geçen gün arttığını ve ekonomisi için önemli bir pazar haline geldiğini, ABD Ticaret Bakanlığı'nın 2000 yılı verilerine göre yüksek öğrenim seviyesindeki yabancı uyruklu öğrencilerin ABD ekonomisine katkısının hizmet sektöründe beşinci sıraya kadar yükselmiş olduğunu belirtmektedir (Stephenson, 2004; Akt.: Kıroğlu ve diğ., 2010: 27).

Türkiye ise 1990'lı yılların başına kadar üniversite öğrenimi görmek üzere yurtdışına öğrenci gönderen bir ülke iken bu durum 1990'lı yıllarının başında değişmeye başlamış ve üniversitelerimiz daha fazla yabancı uyruklu öğrenci kabul eden ve her geçen günde eğitim-öğretim görmek için gelen öğrenci sayısını artıran bir ülke konumuna gelmiştir. Özellikle Türk Cumhuriyetleri, akraba toplulukları ve gelişmekte olan kültür anlaşmalı ülkelerden çok sayıda öğrenci gelmektedir. Örneğin Türk bir öğrenci ABD, İngiltere, Avustralya, Fransa, Almanya'da, Azeri, Türkmen,

Kazak, Kırgız, Afgan, Moğol, Ürdün, Yunan, Makedonya, Cibuti, Mozambik, Somali, Sudanlı gibi pek çok ülke öğrencisi ise Türkiye’de eğitim alabilmektedir.

Yine yakın geçmişe ülkemiz açısından bakılacak olursa, yabancı uyruklu öğrencilerin esasen 1989 yılında Sovyetler Birliği’nin dağılması sonrasında bağımsızlığını birer birer ilan etmeye başlayan, tarihsel akrabalık ve bağımız olan Türk Cumhuriyetleriyle ekonomi, kültür, eğitim alanlarında işbirliğine gitmeye başlanmasıyla hızlı bir sürecin başladığı görülmektedir. Çünkü bağımsızlığını kazanan Türk Cumhuriyetleri dünyaya açılma kapısı ve yeni işbirlikleri için en yakını olarak ülkemizi görmeye başlamışlardır. Bu kapsamda 1992 yılında Türkiye’nin Türk dünyasına yönelik yeni politikalar ve bu politikalar çerçevesinde eğitim sektörünün yerini güçlendirmesi amacıyla "Büyük Öğrenci Projesi" başlatılmıştır (Kavak ve Baskan, 2001: 92). 5 ülke katılımı ile başlatılan Büyük Öğrenci Projesi bugün 58 devlet ve topluluğun dahil olduğu önemli bir yabancı öğrenci programı durumundadır. Bununla birlikte son on yıllık dönemde Türkiye’ye gelen uluslararası öğrenci sayısı büyük artış göstermiş olup ülkemizde halen dünyanın 138 ülkesinden eğitim görmek amacıyla gelen yabancı uyruklu öğrenci bulunmaktadır (<http://www.ytb.gov.tr>, 2012).

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) 2012 yılı istatistiklerine bakıldığında; 2011-12 eğitim öğretim döneminde 10.841 kadın, 21.092 erkek olmak üzere toplam 31.933 yabancı uyruklu öğrenci ülkemizde öğrenim görmektedir. Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin önemli bir kısmını Türk Cumhuriyetleri ve Türk Akrafa Toplulukları ile Türkiye’ye yakın ülkelere gelen öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir. En az sayıda bulunanlar ise Uzakdoğu ülkeleri ile uzak mesafeli ülkelere gelen öğrencilerdir (<http://www.osym.gov.tr>, 2012).

Geçmişte ÖSYM tarafından merkezi olarak uygulanan ve kendi ülkelerinde girdikleri sınavlarda başarı sağlayarak ülkemize gelmeye hak kazanan öğrenciler, 2010 yılında Yabancı Öğrenci Sınavı (YÖS) kaldırılması ve üniversitelerin yeni düzenlemeleriyle, kabul ölçütlerini kendileri belirleyerek Yabancı Öğrenci Sınavı (YÖS) düzenlemeye 2011 yılında başlaması (<http://www.ytb.gov.tr>, 2012) sonrasında dil bilmeyenler geldikleri ilk yıl Türkçe Öğrenim ve Araştırma Merkezlerinde (TÖMER) Türkçe dil

hazırlık kursları almakta ardından öğrenim görecekları üniversitelere devam etmektedirler.

Türkiye’de burslu olarak öğrenim görmeye hak kazanan yabancı uyruklu öğrencilere ise Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde oluşturulmuş olan Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü hizmet vermektedir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın verilerine göre de; 21.11.2011 tarihi itibari ile TÖMER’e devam edenler, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri olmak üzere toplam 6.639 Türk ve akraba topluluklarından gelerek öğrenim gören devlet burslusu öğrenci ile 27.12.2011 tarihi itibariyle 3.433 MEB (hükümet) burslusu olarak eğitim alan yabancı uyruklu öğrenci, burslu olarak öğrenim görmektedir (<http://sgb.meb.gov.tr>, 2012). Fakat ülkemizde 11 Ocak 2012 tarihinde Yabancı Öğrenci Değerlendirme Kurulu tarafından Devlet-Hükümet Bursları uygulaması kaldırılmış olup Türkiye Bursları adı altında birleştirilmiş ve yeniden düzenlenmiştir. Yine buna bağlı olarak Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Toplulukları Sınavı (TCS) uygulaması da kaldırılmıştır. Türkiye bursları, Türkçe öğrenim, önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora, uzmanlık ve araştırma bursları olarak verilmekte olup, aylık burs, barınma desteği, üniversite öğrenim katkı payı ödemeleri, Türkçe dil öğrenimi ödemeleri, genel sağlık sigortası ödemeleri ve temel ulaşım giderlerini kapsamaktadır (<http://www.ytb.gov.tr>, 2012).

Türk Cumhuriyetleri ve Akraba toplulukları öğrencilerinin ülkemizdeki eğitimleri, Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu ve Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumunda içinde bulunduğu geniş bir koordinasyon ağı içerisinde gerçekleştirilmektedir.

Son yıllarda artan bir şekilde çok farklı ülkelerden öğrenim görmek üzere ülkemize gelen öğrenciler, öğrenciliğin getirdiği birtakım sosyo-kültürel ve eğitim sorunlarıyla karşılaştıkları gibi farklı bir ülkede bulunmak, kültür farklılıkları, aile özlemi ve yurt yaşantısının zorlukları, barınma, sağlık, arkadaşlık ilişkilerinde uyumsuzluk gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Her insanın içinde bulunduğu toplumdan farklı bir toplumun sosyal davranış tarzlarını ve kültürünü benimsemesi de kolay olmamaktadır. Topluma uyum sağlamak ve davranışlarını toplum beklentilerine

uygun şekilde biçimlendirmek için belli bir zaman geçmesi gereklidir. Farklı inanç, kültür ve değer yargılarına sahip öğrencilerin buldukları ortamı kabullenme süreçlerinin uzun olması onların ruh sağlığı ve kişisel başarıları üzerinde olumsuz etkiye sahip olabileceği düşünülmektedir.

Yabancı ülkelerden yükseköğrenim için gelen öğrenciler için farklı bir eğitim sistemi, farklı kültürde yaşama, Türkçeyi yeterli konuşamama, ekonomik problemler onların üniversiteye ve çevreye uyumlarını zorlaştırmakta ve akademik başarılarını da etkilemektedir.

Çok çeşitli ülkelerden yükseköğrenim görmek üzere ülkemize gelen öğrencilerin Türkiye'deki şartlara kısa sürede uyum sağlayabilmeleri kolay olmamaktadır. Elde ettikleri eğitim öğretim imkânından en üst düzeyde yararlanabilmeleri için buldukları toplumun sosyo-kültürel ortamına alışmaları, ancak yaşanan zorlukların ortadan kaldırılması yönündeki gayret ve çabalara bağlıdır. Bu bakımdan bu konuda yapılacak çalışmalar da ayrıca önem kazanmaktadır (Allaberdiyev, 2007:4).

Bu çalışmada yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemizde kaldıkları süre boyunca genel olarak uyum problemleri yaşadıkları düşünülmektedir. Geçici bir süreyle ülkemizde yaşayan ve öğrenimlerine devam eden bu öğrencilerin eğitimlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri için topluma uyum gösterirlerken genel anlamda Türkiye'de buldukları sürede karşılaştıkları uyum sorunlarının, özelde sosyal uyumlarını etkileyen etmenler ile beklentilerinin belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesine katkı sağlamak hedeflenmiştir.

Türkiye'ye öğrenim için gelen öğrencilerin Türkiye'de buldukları süre içerisinde karşılaştıkları zorlukların, problemlerin, ihtiyaçların ve beklentilerin belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi eğitimlerini sağlıklı ve huzurlu olarak sürdürebilmesi için böyle bir çalışma yapma ihtiyacı da hissedilmiştir.

# 1. BÖLÜM

## TEMEL TANIM VE KAVRAMLAR

Bu bölümde uyum ve sosyal uyum kavramının anlamı, uyma, kültür, kültürel uyum, kültürel uyum sürecinin aşamaları ve sosyal uyuma etki eden etmenler açıklanacaktır.

### 1.1. UYUM KAVRAMI

Uyum temelde psikolojik bir kavram olup pek çok şekilde tanımlanmaktadır. Bir kaç değişik tanım verecek olursak;

Uyum; “Bireyin, çevresiyle, içinde yaşadığı toplulukla/toplumla arasındaki çatışma, sürtüşme ve kavgaların olumlu iç ve dış tepkilerle dengeye dönüşebilme yetisi”dir (Tomanbay, 1999: 284).

Napoli ve diğerleri (1996) uyumu insanın kendisinden, başkalarından veya çevresinden kaynaklanan talepler karşısında verdiği reaksiyon olarak tarif etmektedirler (Akt.: Gençöz, 1998: 2).

Bireyin uyumlu olması demek ise karşılaştığı sorunlara doğrudan doğruya savaş açabilmesi; karşısına çıkan engelleri hoşgörü ile kabullenebilmesi; amaca ulaşabilmek için akla uygun bir yol tutması; başkalarının arkadaşlığından hoşlanması ve onlarla iyi ilişkiler kurması demektir. Bireyin uyum davranışları kendine haz verir; onu verimliliğe yöneltir; başarılı yapar ve kendini değerli bulmasına yardımcı olur. Diğer yandan uyumsuzluğunda ise sorunlarına çözüm bulamaz, başarısızlığa uğrar ve daha derin düş kırıklıklarına ve çatışmalara düşmesine neden olur (Başaran, 1991: 201-202).

Uyum kavramı, bireyin çevresiyle ve kendisi ile sağlıklı iletişim kurabilmesi, kurduğu ilişkilerini sürdürebilmesi ilişki kurarken karşılaştığı sorunlarla başa çıkabilmesi şeklinde de açıklanabilir.

Uyumlu birey araştırmacı, bilgi toplayan, olumlu-olumsuz duygularını ifade edebilen, sorunları kabul edebilen, diğerlerinden yardım isteyebilen, kendine güvenen, sorunları çözme eyleminde bulunan, stresle baş etme stratejilerini kullanan bireydir (Tutkun, 2006; 259).

Birey kararlaştırdığı ve planladığı amacına yönelik girişimlerde bulunabiliyor ve tüm gücünü bu amaca ulaşmak için etkili biçimde kullanabiliyorsa uyumludur diye ifade edebiliriz. Bu bağlamda ülkemize yükseköğrenim için gelen her bir bireyin amacı başarıyı sağlamak ve hedefine ulaşmak olmalıdır.

Yaşam, canlı varlığın sürekli olarak çevresine uyum sağlama çabasıdır. Uyum dinamik bir süreçtir ve bireyin çevresinde yer alan değişikliklere karşı geliştirdiği tepkilerle sağlanır. Geçtan (1993: 14) uyum düzeyinin iki temel etmen tarafından belirlendiğini bunların ise; bireyin kişisel özellikleri ve çevresinde karşılaştığı durumlar olduğunu, diğer canlı varlıklardan önemli farklılıklar gösteren insanın uyum düzeyinin değerlendirilmesinin oldukça güç olduğunu, insanın başarı ve yenilgisinin, yalnızca temel biyolojik varlığını sürdürebilmiş olmasıyla ölçülemeyeceğini dünya içindeki kendine özgü yeriyle de değerlendirileceğini ifade etmektedir.

Uyum doğumdan ölene dek günlük olaylarla karşı karşıya gelen her insanın yaşadığı doğal bir süreç olarak düşünülebilir. Bu süreç, insanın içinde bulunduğu ortamda bir talebin doğması ile başlar ve kurulu dengeleri bozar. Bozulan dengelerin tekrar kurulabilmesi için insan gerekli birçok mekanizmaya zaten sahiptir, ya da bu mekanizmaları geliştirebilme potansiyeli bulunmaktadır. Gelişme ve uyum sürecinin önemli unsurları taleplerin muhakeme edilişi sonucunda ortaya çıkan reaksiyonlar, verilen reaksiyonların davet ettiği diğer reaksiyonlar ve ortaya çıkan yeni durumun muhakemesidir. Bu unsurlar sağlıklı ve sağlıklı uyumu birbirinden ayıran kriterleri de belirleyebilirler (Gençöz, 1998: 1).



İnsan kendine has bir kimlik geliştirme gayreti içindeyken içinde bulunduğu ortamın değişmesi sonucunda ortaya çıkan talepler kendisini belli bir amaca hizmet eden davranışlarda bulunması için yönlendirirler. İnsan sahip olduğu potansiyelleri dilediği yönde kullanabilme serbestliğine sahiptir, ancak sosyal amaçlar edinmeye başladığında potansiyelini içinde bulunduğu ortamın talepleri doğrultusunda geliştirmek için kullanır ve sağlıklı bir uyum göstermiş olur. Genel anlamda sağlıklı uyumu düşündürebilecek durumları Gençöz (1998: 7) şöyle sıralamaktadır.

1. Yaşamı devam ettirebilmek,
2. Kendini ve çevrenin özelliklerini tanımak,
3. Farkına vardığı özelliklerini kullanmak ve gerek duyduğunda farklı özellikler geliştirme yolunda planlar yapmak.

Alexander'e (1951) göre, her birey sağlıklı ve mutlu bir yaşam ister. Bireylerin yaşamlarını sağlıklı ve verimli bir biçimde sürdürebilmeleri ise onların kişisel ve sosyal uyum düzeyleri ve çevre ile uyumlarıyla yakından ilgilidir. Bir kişinin uyumu, kendisi ile sosyal çevresi arasında harmonik bir ilişki kurabildiği oranda sağlıklıdır (Akt.: Esentürk-Ercan, 1998: 23). Kısaca sağlıklı uyum, başarılı ve mutlu bir yaşam sürdürmenin ön koşuludur (Şahin, 2001: 66).

Birçok teorik yaklaşım uyum kavramını insan doğasına kendi bakış açılarına göre temel alarak açıklamaya çalışırlar. Bu yaklaşımlardan üç tanesi en çok başvurulan ve genel olarak kabul görenlerdir. Bunlar psikanaliz yaklaşımı, öğrenme yaklaşımı ve hümanist yaklaşımdır. Kısacası psikanaliz perspektif uyumu, kısmen, bilinçaltına odaklanarak sosyal onaylanmadan kaçınma ile uğraşırken ortaya çıkan dürtülerin dışavurumu olarak açıklar. Öğrenme perspektifi ise, uyumun, çevresel uyarılara ödül tepkileri vermek gibi bir öğrenme işlevi olduğunu vurgular. Hümanist yaklaşım ise diğer yaklaşımlardan farklı olarak, bireyi dış uyaranlara tepki gösteren olarak algılamak yerine aktif olarak rol alan ve "olmak" için motive olan olarak ele alır (Sağınç, 2011: 2).

Lazarus uyumun çok boyutlu doğasını açıklamak için üç model geliştirmiştir. Medikal-biyolojik model uyum sağlamadaki başarısızlığı birçok akıl ve ruh

hastalığında olduğu gibi kalıtsal ve genetik alt yapıya bağlar. Sosyojenik model sosyal kurumları ve kültürün uyum üzerindeki etkisini ele alır. Psikojenik model ise, sosyal deneyimlerin stres içeren yaşam olayları karşısında uyum açısından savunmasız olmalarına neden olabileceğini vurgular. Bu üç model sayesinde uyum biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan açıklanabilir (Akt.: Sağınc, 2011: 2).

Kişiler grup içersinde iken diğer grup bireyelerinin davranışlarından ve düşüncelerinden az ya da çok etkilenirler ve etki de bulunurlar. Bu durumda uyma nedir? Sorusunun yanıtını da burada bilmek yerinde olacaktır.

Sakallı'ya (2010: 32) göre uyma, bir kişinin davranış veya inançlarını açık bir istek olmadan diğer kişilere göre değiştirmesidir. Diğer bir değişle, kişinin gerçek veya hayali grup baskısını hissederek, ortada diğer kişilerden sözlü bir istek veya emir olmadığı halde düşüncelerini veya davranışlarını diğerlerinin yönünde değiştirmesi, onlara uymasıdır.

Uyma, Tomanbay (1999: 284) tarafından ise şöyle tanımlanmaktadır. "Bireyin varolan kültür tarafından onaylanan amaç ve araçları, o kültürün davranış kalıplarını elinden geldiğince benimsemesi durumu. evresiyle istendik biçimde yaşayabilmek için uygun olanı yapma"dır.

Her insanın içinde bulunduğu toplumdan farklı bir toplumun sosyal davranış tarzlarını ve kültürünü benimsemesi kolay olmamaktadır. Toplumla uyum sağlamak ve davranışlarını toplum beklentilerine uygun şekilde biçimlendirmek için belli bir zaman dilimi geçmesi gereklidir. Uyma davranışı en genel anlamıyla başkalarının davranışlarının bizi etkileyerek davranışlarımıza yön vermesi olarak adlandırılmaktadır (Tolan ve diğer.,1991: 285).

Bireysel tutum ne olursa olsun toplumda bulunan normlara, toplum ilkelerine ve kararlarına uygun davranışlar geliştirmek de uyma davranışının tanımları arasında yer almaktadır (Usal ve Kuşluvan, 2002: 205).

Dönmezer (1990: 56-59) uymayı (adaptation) canlının dış şartlarla uyum sağlaması olarak ifade etmekte olup insanın hayatının sürekliliğinin şartı çevreye uyması olduğunu ve uymanın  biçim gösterdiğini ifade etmektedir.

- 1- Fizik uyma: kendiliğinden gerçekleşir, güneşin insan derisini kızartıp karartması gibi, ölüm gibi
- 2- Biyolojik uyma: Çevrenin şartlarına göre belirli bir hayat tarzının, devamının ya da gelişmesinin uygun duruma gelmesidir. İnsanların yeme, yatma, kalkma, gezme ihtiyaçlarının çevreye göre biçimlenmesi gibi
- 3- Sosyal uyma: Sosyal uymayı iki yönde dikkate almaktadır. Birincisi kültürel etki, sosyal örgütlenme, teknoloji, ikincisi ise kişinin çevresinin değer standartlarına yani iç çevresine uymasındır.

İnsanlar davranışlarını şekillendirirken, içinde buldukları toplumun özelliklerinden etkilenirler. Toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini ve değer yargılarını benimseyerek içinde bulunduğu toplumun kültürüne göre davranışlarını düzenleme gereği duyarlar. Bununla beraber, sosyal etkileşim ve iletişim de artar (Karaoğlu, 2007: 5).

Aytaç, (2004: 18-21); bireyin içinde bulunduğu toplumun kültürel değerlerini, toplumsallaşma sürecinde kazanarak içinde bulunduğu topluma uyum göstermekte olduğunu ifade eder. O'na göre insanlar, kişisel özelliklerine, yeteneklerine, bilgi ve tecrübelerine göre çok sayıda davranış gerçekleştirme imkânına sahiptirler. Sosyal yapının kabul alanına giren davranışlar genel olarak toplum tarafından kabul gören davranışlardır. Bu grubun dışında kalanlar yani kabul görmeyen davranışlar ise istenmeyen davranış olarak adlandırılabilir. İnsanların başkalarıyla olan ilişkilerinde resmi ve resmi olmayan kurallar geçerlidir. Din, örf, adet, gelenek, görenek, ahlak ve görgü kuralları gibi resmi olmayan; toplum tarafından ayıplanmaktan öte hiçbir yaptırımı bulunmayan kurallar insanlar arasındaki ilişkilerin seyrine yön vermektedir. Bunun yanı sıra, her toplumun kendine özgü kuralları vardır. Anayasa, yasa, tüzük, yönetmelik gibi... Bunlara uyulmaması halinde cezai işlem gerekeceği için bu kuralların belli bir yaptırımı bulunur. İnsanlar bu resmi ya da resmi olmayan kurallar çerçevesinde nerede, ne şekilde, nasıl davranacaklarına karar verirler. Yani davranışları bu kurallar sayesinde sınırlandırılmış olur.

Sosyal psikologlar, genel bir yaklaşım içinde bireylerin sosyal etkiye uyumlu davranışlar ortaya koyduğunu belirtmektedirler. Ahlak, din, görgü, hukuk kuralları gibi toplumsal normlara uyarken yetenek gibi kişisel özelliklere dayanarak da uyma davranışı gösterebildiklerini ifade etmektedirler. İnsanların bir zorunluluk ya da ortak öğrenme söz konusu olmadan da uyma davranışı gösterebileceklerini ve uymanın değişik biçimlerde ortaya çıkabileceğini de dile getirmektedirler (Karaoğlu, 2007: 6).

Genel olarak pek çok kuram ve görüşte, yeni bir topluma katılma, yerleşme sürecinin stres yaratıcı olduğu ve uyum sağlama çabalarının yarattığı gerginliğin yeni katılan bireylerin yabancı topluma ayak bastığı andan itibaren başladığı ve çok uzun yıllar da sürdüğünü kabul edilmektedir (Şahin, 2001: 66).

Bireyler, dili yeterince kullanamadıkları takdirde uyum sorunu yaşayacakları gibi psikolojik olarak da kendini yeterince ifade edemeyen bireyler, sosyal davranışları sırasında sorun yaşamaktadırlar (Karaoğlu, 2007: 27).

Üniversite eğitimi veya köyden şehre göç gibi çeşitli nedenlerle aynı ülke içerisinde yer değiştiren bireyler dahi bir uyum sorunu yaşarken, bir başka ülkeden gelen bireylerin bu veya buna benzer sorunları yaşamayacakları düşünülemez. Çünkü her toplumun kendine özgü bir kültürü vardır ve bir kültürden diğer kültüre geçen bir birey, uyum problemleri ile karşılaşmaktadır (Çöllü ve Öztürk, 2010: 223).

Bireyler yaşadıkları toplumu değiştirdiklerinde, yeni toplumun kurumsal rol ve beklentilerine yanıt vermekte zorluk çekerler, sosyal değişme olduğunda, kişilik tipleri arasında uyum olsa da, bireyler bazı huzursuzluklar hissederler (Levinson,1969; Akt.: Azmaz, 1995: 6).

Kuo (1976) yabancı topluma uyum sağlaması için zorlanan bireyin kendi kültürü ile aşırı bir özdeşleşmeye ve kendi kültürünü daha üstün tutmaya yöneldiğini belirtmektedir (Akt.: Doğan,1988: 36).

Çağlar, eğitim amacıyla ülkemize gelen yabancı uyruklu öğrencilerin yeni bir göçmen türü, mevsimlik göçmenler olarak değerlendirilebileceğini ifade etmektedir. “Bu öğrencilerin tıpkı mevsimlik göçmenler gibi belirli bir süre ve belirli bir amaç (Kritz, Keely ve Tomasi,1981; Tekeli ve Ender, 1978) –eğitim- ile ülkemize gelmiş

ve amaçlarına erdikten sonra da kendi ülkelerine geri döneceklerdir. Dolayısıyla yeni bir göçmen türü olarak algılanmış ve değerlendirilmişlerdir” (Çağlar, 1997: 153) demektedir.

### **1.1.1. Üniversite Öğrencilerinin Genel Özellikleri**

Gençlik kimine göre bir geçiş dönemi, kimine göre çocuklukla erişkinliği birbirine bağlayan bir köprüdür. Kimine göre de bir gelişme basamağı, erişkinliğe hazırlık yıllarıdır. Gencin topluma katılabilmesi, erişkinler arasında yerini ve konumunu alabilmesi bu gelişme döneminde belli bilgi, beceri ve deneyimi kazanmasına bağlıdır. Genç erişkin dünyasının aradığı olgunluğa erişebilmesi, beklentileri karşılayabilmesi gerekir (Yörükoğlu, 2007: 20).

Üniversite yıllarına rastlayan bu dönemde gençlerin yaşamları şekillenmekte ve bu dönemde elde edilen kazanımlar bir ömür boyu yaşama yansımaktadır.

İnsanların yaşamlarında farklı geçiş dönemleri vardır. Bu dönemler onların yeni sürece uyum sağlamaları ve karşılaştıkları sorunlarla başa çıkmalarının beklendiği durumlardır. Bireyler için üniversite öğrenim süreci, yeni bir yaşam dönemi olması açısından önemlidir. Üniversiteye yeni başlayan öğrenciler için ise bu durum sosyal, duygusal ve akademik yönlerden farklı bir hayata uyum sağlamanın da başlangıcı anlamına gelmektedir (Reischl ve Hirsch, 1989; Akt. Traş ve Güngör, 2011: 262). Üniversite öğrenimi için ailelerinden farklı bir yere gelen öğrencilerde, bir grubun üyesi olma, bir meslek sahibi, gelecekle ilgili planlamalar ile yeni bir eğitim kademesine, yeni bir kente ve yabancı bir çevreye uyum sağlama gibi değişik sorunlar yaşanabilmektedir (Uygun, 2004; Akt.: Traş ve Güngör, 2011: 262).

İnsanda kişiliğin gelişimi doğumdan önce başlayan ve çeşitli aşamaları içeren bir süreçtir. Bu süreç içerisinde yaşamın en kritik dönemi kişiliğin daha belirginleştiği gençlik dönemidir. Birey bu dönemde fiziksel, psikolojik ve sosyal açılardan hızlı ve önemli değişimlere uğrar ve kendisinden bu değişimlere uyum sağlması beklenir. Genç kendisinden, yakın ve uzak çevresinden kaynaklanan bu baskılar nedeniyle çok zor ve bunalımlı bir dönemi yaşar. Gencin aynı zamanda ailesi, çevresi ve üyesi

olduğu toplum da gençle ilişkilerinde zorlanır. Çağdaş toplum üstlendiği bir görev olarak gence, ailesine ve çevresine yardımcı olacaktır (Kut ve Koşar, 1989: 1-2).

Traş ve Güngör (2011:262) Üniversite öğrencilerinin farklı bir kentte öğrenimleri sırasında bile bazı sorunlarla karşılaşırken başka bir ülkedeki öğrenimleri esnasında uyum zorlukları bakımından risk teşkil edebilecek farklı akademik ortam, stres, düşük sosyal destek gibi sosyokültürel bazı zorluklar yaşayabileceklerini ifade etmektedirler.

Öğrencinin içinde bulunduğu ortama kendini ait hissetmesi ve çevresindeki sosyal destek kaynaklarından yeterli şekilde faydalanabiliyor olması sonucunda sosyal uyumu kolaylaşabilmektedir. Sosyal uyum genel anlamıyla bireyin yaşamsal sorunlarla başa çıkması konusunda çevresindeki insanlar tarafından sağlanan sosyal desteklerdir. Sosyal destek kaynakları Sorias'a (1988) göre, bireyin yaşamında önemli yer tutan anne, baba, eş, sevgili, arkadaş, aile, öğretmen, akrabalar, komşular ve uzman kimseleri ifade etmektedir (Akt. : Traş ve Güngör, 2011: 263).

İçinde yaşanan yüzyıldaki hızlı değişme ve gelişmeler insan yaşamını olumlu ve olumsuz birçok yönden etkilemektedir. İnsanlar, bu hızlı gelişme ve değişmeye uyum sağlamaya çabalarken çoğu zaman kendi iyilik hallerini göz ardı edebilmektedirler. Özellikle yarının toplumunu yönetecek olan gençliğin yetiştiği üniversite de stres ve kaygı yaratan bir ortam niteliği taşımaktadır. Bu nedenle öncelikle üniversite öğrencilerinin kendi iyilik halinin geliştirecek bilgi, anlayış ve beceriye sahip olmaları beklenmektedir (Doğan, 2006: 121).

Üniversitede yaşamı ve üniversite de öğrenci olmak, genelde ülkemizde ve diğer ülkelerde kaygı ve stres üretecek bir ortamın niteliğini (temelini) oluşturmaktadır. Üniversite öğrencisi birey olarak kendi sorunları ve gelişme sorunları olan bir kişidir. Ne çocuktur ne de yetişkindir. Çocukluktan yetişkinliğe geçme döneminin sıkıntılarını yaşamaktadır. Kendi kimliğini bulma, toplumsal ve evrensel değerlerini benimseme, uzlaştırma, toplum değerlerine uyum sağlama, sosyal olgunluğa erişme durumundadır. Üniversite gençleri, sosyal olgunluğa erişmenin iki önemli boyutunun "bağımsızlık" ve "cinsel kimliğine uygun davranışları kazanmak" olarak Özgüven (1992: 5-6) ifade etmektedir.

Bağımsızlık, kişinin aklına estiği gibi davranması, toplumun diğer insanların ve ailesinin aksine düşünce üretmek ve davranmak değil, rasyonel düşünme, topluma karışma ve onun bir üyesi haline gelme, kültürlenme ve sosyalleşme sürecidir. Bu sosyalleşmede, topluma uyum sağlama süreci içinde, bireyin ilişki içinde olduğu akran gruplarının, arkadaş gruplarının önemi büyüktür. Özellikle üniversite düzeyinde gencin üzerinde ailenin etkisi azalır, arkadaş çevresinin etkisi artar. Diğer bir husus da üniversite öğrencilerinin cinsel kimliklerini kazanmalarındadır. İki cins arasındaki belirgin farkları psikolojik olarak kabul etmek, kendi cinsine ilişkin davranış biçimlerini benimsemek, karşı cinsle sağlıklı ve yakın ilişkiler kurabilmek, arkadaş seçebilmektir (Özgüven, 1992: 6).

İnsanın önemli yaşam olaylarından biriside üniversiteye geçiş dönemidir. Bu dönem gencin duygusal problemlere yatkınlığın artacağı bir dönem olarak karşımıza çıkar. Pek çok genç için üniversite hayatı aile desteği ve kaynaklarından uzaklaşmaya başladığı ilk dönemdir. Bazı öğrenciler bu geçiş dönemini kişisel gelişimlerinde karşılarına çıkan bir zorluk olarak algılar ve buldukları yeni ortama adapte olup gelişimsel bir sıçrayış elde ederler. Bazılarına ise bu değişiklikler fazla gelir ve duygusal uyumsuzluk ve depresyon ile karşı karşıya kalırlar. Bu nedenle üniversite başarısı da olumsuz yönde etkilenebilir. Başarılı bir şekilde üniversiteye geçiş ve uyum olmadığı zaman öğrencilerin eğitimlerinden vazgeçme ve üniversiteden ayrılma ihtimalleri artar. Porter'ın elde ettiği verilere göre, üniversiteye giren öğrencilerin bir kısmı bölümünü ve eğitimini ilk iki yıl içerisinde bırakıyor ve üniversiteden ayrılıyor. Dolayısıyla üniversiteye geçişte öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal uyumun ele alınması gereken en önemli unsurlardandır. (Sağınç, 2011: 4).

Tutkun (2006: 259) üniversite öğrencilerini şu şekilde tanımlanmaktadır. Üniversitenin çok çeşitli sorunları olan heyecan, kaygı ve stresli bir ortam olduğunu, üniversite öğrencisinin de yetişkinliğe geçme döneminde bulunduğunu, bu dönemde kimlik arayışı, yerel değerlerini evrensel değerlerle uzlaştırma çabası, sosyal ve kişisel olgunluğa erişme çabalarının baskın olduğunu belirtmektedir. Üniversite yalnızca akademik yaşam demek değildir. Bir öğrencinin başarısı da yalnız okuldan mezun olması değil, sosyal ve kişisel açıdan amaçlarına ulaşabileceği gelişimi de

sağlayabilmesidir. Üniversite gencinin her şeyden önce giderek artan bir kendi kendine denetim sürecine ve bağımsızlığa uyum sağlaması gerekmektedir. Farklı yerlerden gelmiş, değişik insanlarla iletişim kurmak, paylaşımlarda bulunmak gerekecektir. Bu yeni ve farklı çevrede birey kendisiyle, yapacağı işlerle ilgili birçok kararın sorumluluğunu tek başına almak durumunda kalacaktır. Bu özgürlük ilk başta çok hoş gitse de bir süre sonra sorumlulukları tek başına alma durumu bireye çok ağır gelebilir ve destek arayışına girilebilir. Yeni duruma alışmak, adapte olmak, sorunların üstesinden gelmek, bir yandan eğitim ve öğrenme işi, diğer yandan da bu durumlarla uğraşmak yüksek güdelenme ve kararlılık isteyecek bir durumdur. Artık bireyi hiçbir konuda kontrol eden, yönlendiren, onun adına kararlar alan kimse yoktur. Kontrol bütünüyle bireyin kendi sorumluluğundadır. Bu sorumluluğun temelinde planlı olma, zamanı iyi kontrol etme, para yönetimi, etkili karar verme ve uygulama becerisine sahip olma vardır. Bu sırada değişik görüş, davranış, yaşam felsefesi, kültür sahibi kişilerle arkadaşlık kurma ve geçinebilme, arkadaş grupları içinde yer edinme, karşı cins ile ilişkiler söz konusu olacaktır. Tüm bunların yanında bir de bireyin kendi tarzını oluşturma, bir başka deyişle kendine özgü bir kişilik, kimlik geliştirme ve yaşam felsefesi oluşturma çabasının da sürececek olması bir sorun olacaktır. Önceki eğitim yaşantılarından akademik, kişisel ve sosyal yönlerden farklı olan üniversite yaşantısında, bu farklılıkların neler olduğu ve nasıl baş edilebileceğini bilmek uyum sürecini kolaylaştıran etkenlerden biridir.

Tinto'ya (1975) göre öğrenciler üniversiteye girerken kişisel, ailesel, akademik ve kurumsal bazı değerlere sahiptirler ve bütün bu değerler üniversitenin kendi ortamı ile tekrar şekillenir. Öğrencilerin üniversite boyunca geçmeleri gereken üç aşama vardır. Bunlar ayrılma, üniversiteye geçiş ve üniversite ile birleşmedir (Akt.: Sağınç, 2011:4).

Üniversite gençliği, dinamik, değişken ve yeniliklere açık bir kesimi oluşturmaktadır. Farklı gruplara/kurumlara girip çıkabilmektedirler. Ancak girdiği her yeni çevrede ve o çevreye uyumda güçlüklerle karşılaşabilmektedirler. Çoğu zaman ailesinden ayrılarak farklı bir ortama gelir, başta eğitim-öğretim sorunları olmak üzere beslenme, barınma, ulaşım, geçim sıkıntısı, yalnızlık, boş vakti değerlendirmek gibi sorunlarla baş etmek durumunda kalabilmektedir. Yeni geldiği çevrede nasıl hareket



edeceğini bilemez ancak ayakları üstünde durmayı da öğrenmek durumundadır (Kır, 2007: 315).

Üniversite dönemi bireylerin kendini tanıma ve kimlik arayışı içinde kim oldukları ve ileride kim olmak istedikleri sorularına cevap aradığı ve aynı zamanda üniversite çevresine iyi uyum sağlayabilmek için sosyal bir çevreye karışmak, akademik gereklilikleri yerine getirmek, kendi zamanlarını kontrol etmek, işler bir akademik ve sosyal program geliştirme çabasına girmek yeni zorluklara ve stres içeren durumlarına müdahale etmek gibi otonomi ve sorumluluğun artmasını gerektiren koşulları yerine getirmesi gerekir (Sağınç, 2011: 2-3).

Köknel (1982) gencin kişiliğinin oluşmasında en önemli etkiye sahip ana değişkenlerin, aile ve arkadaş ilişkileri, çalışma ve öğrenim çevresi, boş zamanları değerlendirme ve gencin kültür çabaları olduğunu belirtmektedir (Akt.: Kut ve Koşar, 1989: 16).

Tufan (1989: 28-34) yükseköğrenim yapan bir grup öğrencinin benlik kaygılarının, dört yıllık öğrenim süresi sonunda nasıl değişikliğe uğradığını, birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar geçen süre içerisinde bazı yaşam deneyimlerinden, ne yönde etkilendiğini saptamaya çalışmış, okul başarısı, insanlar arası ilişkiler, barınma, beslenme, sağlık v.b. sorunlar ve gelecekle ilgili düşüncelerini ölçmüştür. Yükseköğretim süresinin öğrencilerin benlik kaygısını artırıcı bir ortam olarak değerlendirmiştir.

İnsanların mutluluğu ve mutluluğunu sağlayan koşulların ne olduğu çok eski zamanlardan beri dikkati çeken bir konu olmuştur. Son zamanlarda insanın mutluluğu konusu, psikolojik iyi oluş, öznel iyi oluş, yaşam kalitesi, yaşam doyumu ve olumlu duygulanım gibi kavramlar çerçevesinde incelenmektedir. Öğrencilerin mutluluğu ise özellikle yurt dışında sıklıkla çalışılan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Örn. Cha, 2003; Chow, 2005, Moller,1996; Paolini, Yalez, Kelly, 2006; Vitale, 2001, Akt.: Tuzgöl Dost, 2007: 133). Üniversite öğrencilerinin ruhsal iyi oluşları, toplum için ayrı bir önem taşımaktadır.

Tuzgöl Dost (2007:133) aktardığına göre; Moller, bir ulusun gelecekteki refahının, öğrencilerin iyi oluşlarına bağlı olduğunu ifade etmektedir. Özellikle liderlik kişilik özelliği taşıyan öğrencilerin durumuna gösterilen ilgi, ülke geleceği için bir yatırım niteliğindedir.

### **1.1.2. Yabancı Kültüre Uyum ile İlgili Kavramlar**

Geçen yüzyılın ortalarından günümüze kadar ulaşımdaki gelişmeler, iletişim, ekonomik iyileşmeler, sosyal ve kültürel alanda yaşanan gelişmeler, farklı toplumların üyesi insanların birbirleriyle kısa veya uzun süreli çok daha fazla temas kurmaları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Ekonomik, sağlık, eğitim gibi kaygılarla farklı milletlerden insanlar farklı ülkelerde yaşamayı tercih etmeye başlamışlardır. Özellikle bu durum Amerika, Almanya, Kanada, İngiltere gibi göç alan ülkelerin yanı sıra Türkiye gibi son yıllarda özellikle de tarihsel akrabalık bağları bulunan ülkelerin öğrencilerine uyguladığı programlarla kültürlerarası iletişim ve etkileşim artmakta büyük hareketlilik görülmektedir. İşte bu tür hareketlilikler yabancı bir topluma yeni gelen insanların uyum sağlamalarını içeren kültürleşme, adaptasyon, entegrasyon gibi yeni kavramları toplumların gündemine getirmiştir. Hareket halindeki insan topluluğu yeni geldiği ülkeye uyum sağlama problemleri ile karşı karşıya kalmışlardır. İnsanlar gittikleri yerlerde kendilerinden farklı dilde konuşan, farklı görünümde olan, inançları farklı, yemekleri farklı insanlarla karşılaşmakta aynı zamanda bu insanlardaki davranışlardaki farklılıklar, zaman, mekân kullanım, dünyayı ve yaşamı nasıl algıladıklarını gözlemek fırsatı da bulmaktadırlar (Gülner ve Balcı, 2010: 449).

Burada karşımıza kültür, kültürleşme, kültürel değişim, kültürel uyum gibi kavramlar çıkmaktadır.

Yılman (1990: 73) kültürün, insanın insanlaşmasında ve toplumsallaşmasında en önemli etken olduğunu ifade etmektedir.

Emiroğlu'na (1985: 20) göre kültür; “grubun düşünce, inanç ve değerler sistemini, deneyim ve birikimlerini içine alan, dünya görüşünü, sosyal ilişkilerini, kişilik alt sistemini, eğitimini biçimlendiren bir olgudur.”

Kültürleşme, yabancı bir ülkede bulunan bir kimsenin içinde bulunduğu kültürü de değiştiren biçimde kendi kültürel tutumlarını ve davranışlarını yeni kültüre uyumlu hale getirme süreci olarak tanımlanabilir (Gülnar ve Balcı, 2010: 452).

Tomanbay (1999: 169) ise kültürleşmeyi “Farklı iki kültürün ya da farklı iki kültüre sahip bireylerin, karşılıklı etkileşim içinde birbirlerinin kültürlerinden etkilenmeleri süreci” olarak tanımlamaktadır.

Kltrleşmenin farklı kültürlere sahip bireylerden oluşan grupların, birinci elden bağlantıya geçmeleri sonucunda orijinal kültürlerinin birinde ya da her ikisinde oluşan değişiklikler kapsamında ve kültürel antropoloji biliminden psikoloji kaynaklı ortaya çıkmış bir kavram olduğunu Gülnar ve Balcı (2010: 451) ifade etmektedir.

Kağıtçıbaşı (2010: 371) kültürleşmenin “grupların ve/veya bireylerin kültürel temas durumlarında uyum sağlaması anlamına” geldiğini ifade etmektedir.

“Kültürel temas, karşılıklı etkileme durumunda karşılaşılan çok sayıda unsuru içerir. nyargı ve gruplar arası ilişkiler, etnik kalıp yargılar, uyum sağlama süreci gibi birçok etken sosyal psikolojik bakış açısını benimseyen sayısız araştırma da incelenmektedir. Farklı kültür temaslarını oluşturan koşullar da çok çeşitli olabilir. Örneğin yabancı niversite ğrencilerinin, mevsimlik göçmen işçilerin, yabancı ülkede çalışan yöneticilerin, diplomatların misafir ğretim üyelerinin, göçmenlerin, sığınma hakkı arayanların deneyimleri...” (Kağıtçıbaşı, 2010: 371).

Kağıtçıbaşı (2010:373) farklı kültürlerin bulunduğu kültürleşme ortamında, psikolojik ve sosyokültürel uyum sağlama arasında Ward'ın ayırım yaptığını, psikolojik anlamda daha çok bireysel anlamda bir iyilik ve kendinden memnuniyeti, sosyokültürel anlamda ise baskın kültüre sosyokültürel bütünleşme anlamında uyum sağlamayla (okul ve iş alanı gibi) ilgili olduğunu belirtmektedir.

Gülnar ve Balcı (2011:450) kültürleşme alanında yapılan araştırma ve incelemelerin özellikle tüm göçmen grupların, uluslararası öğrencilerin uyum güçlükleri, akademik, dilbilimsel ve sosyo-kültürel sorunlarına odaklandığını, “kültür şoku” ya da köksüz göçmenlerin bir tepki olarak ev sahibi ülkeye adapte olma deneyimlerini hala tartışmakta olduklarını (Lee &Tse, 1994; Dato-on, 2000, Keshishian, 2000) bazı araştırmacılar ise kitle iletişim araçlarının kültürleşme üzerindeki etkisini (Yang, 1988; Walker, 1993) araştırıp tartıştiklarını ve kitle iletişim araçlarının göçmenlerin ev sahibi kültüre adapte olmalarını kolaylaştırdığını belirtmektedirler.

Yabancı bir ülkeye yeni gelmiş olan kimselerin çoğu, uyum süreçlerinin başında ev sahibi ülke üyeleriyle sınırlı düzeyde etkileşimde bulunurlar ve bu kimselerle bireylerarası iletişimi genellikle stresli bulurlar. Bu durumda ülkeye yeni gelen insanların kültürel öğrenme, etnik süreklilik, arkadaşlık ve eğlence gibi çeşitli ihtiyaçlarını karşılama noktasında baskıdan uzak bir araç olarak kitle iletişim araçları ön plana çıkar. Uluslararası ğrenciler, doğrudan bireyler arası iletişim olanağı bulamadıklarında medyayı önemli bir sosyalleşme aracı olarak görebilirler (Liu,1996: 43; Akt.: Gülnar ve Balcı, 2010: 450).

Kültürleşme, çevrenin getirdiklerine, ihtiyaçlarına karşılık bireyler veya gruplarda olan değişimlerdir. Bu değişimler hemen meydana gelebileceği gibi daha uzun dönemler içerisinde de olabilir. Kültürleşme boyunca kısa dönemli değişimler bazen olumsuz ve sık sık karakterde yıkıcı olabilir. Bu durum stres kaynaklarındandır. Kültürleşme, yabancı uyruklu öğrencilerin yeni toplumda sıklıkla yaşadıkları bir kültürlenme stresi olarak tanımlanabilir (Berry, 1997: 7-13).

Tezcan’a (1984: 29) göre kültürleşme genel anlamıyla, başka bir kültürle ilişki ya da alışveriş sonucu ortaya çıkan bir tür kültür değişmesidir. Yabancı ülkelerde uzunca sreler kalan birey ve gruplarda gözlemlenen değişmeler kltrleşmedir. Bu bağlamda ülkemize gelen yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk ğrenciler arasında aynı ortamları paylaşmalarından dolayı bir kültür değişimi söz konusu olabilecektir.

Kültürel değişme ise, insanların yaşam tarzını oluşturur. Giyim, yemek hazırlama biçimleri, tercih edilen müzik türleri, değerleri, tutumları ve inançları gibi (Tezcan, 1984: 5).

Farklı ülkelerden öğrenciler, kültürler arasında hareket halinde olan bir grup olarak, son yıllarda giderek daha fazla ilgi çekmektedirler. Ülkesi dışında bir öğrenim kurumuna devam eden bir öğrenci uluslararası bir öğrenci olarak tanımlanmaktadır. Bu grupla ilgili çalışmaların odak noktalarından biri öğrencilerin yeni kültürel çevreye uyumlarının ne düzeyde olduğudur (Akt.: Gülnar ve Balcı, 2010: 450).

Kültürel Uyum, Tomanbay'a (1999: 168) göre; "Bir toplumun değişik kültürlerle sahip bireyleri ya da farklı toplumların bireyleri arasında, sahip oldukları kültürler bakımından varolan dengeli ve barışık ilişki durumu"dur.

Farklı ülkelerden gelmiş üniversite öğrencilerinin kültürel uyumları ile ilgili olarak Amerika'da yapılmış çalışmada kültüre uyum ile ilgili bazı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bunlardan Lysgaard, farklı bir kültürde yaşamak durumunda kalan bireyin uyum sürecinin zamana göre farklılıklar gösterdiğini ve bunu "U-Eğrisi" yaklaşımı ile açıklamaya çalışmıştır. (Lysgaard, 1955; Akt.: Güçlü, 1996: 103) Bu görüşe göre, öğrencilerin Amerika'da kalış süreleriyle ilişkili olarak uyum aşamaları ortaya çıkmaktadır. Uyumun belirli üç aşaması vardır. İlk aşama, Amerika'ya geldikten sonra geçen 6 aylık bir süreyi kapsamaktadır. İkinci aşama, 6-18 ayı ve üçüncü aşama ise, 18. aydan, Amerika'dan ayrılıncaya kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Her aşama, Amerika'ya uyumun derecesini belirlemektedir. İlk aşama boyunca, öğrenciler, Amerika'ya uyum tecrübelerini pozitif yönde görmekte, başarılı ve rahat olduklarını belirtmektedirler. İkinci aşamaya kriz aşaması da denilmektedir. Bu aşamada, öğrenciler negatif düşünceler içerisindedir. Kendilerini uyumsuz, yalnız ve mutsuz hissetmektedirler. Son aşama ise, ilk aşamada olduğu gibi, başarılı bir uyum dönemi olarak pozitif anlamdadır (Akt.: Güçlü, 1996:103).

Gullahorn ve Gullahorn tarafından "U Eğrisi" görüşü genişletilerek "W-Eğrisi" görüşü ortaya atılmıştır. Burada, ikinci aşamada yabancı kültürdeki kişi, ülkesine dönüp dönmekte tereddüt geçirmekte ve gerilime girmektedir. Bu nedenle uyumda bir düşüş olmakta, bu devre atlatıldıktan sonra uyumda yine yükselme olmaktadır (Gullahorn ve Gullahorn, 1963; Akt.: Güçlü, 1996: 103).

Gerek "U-Eğrisi" yaklaşımı gerekse "W-Eğrisi" yaklaşımları Türkiye'de öğrenim gören yabancı öğrencilerin yaşadığı süreçlerini anlamamıza ışık tutmaktadır.

Çeşitli araştırmacılara göre kültürleşme sürecindeki anahtar değişkenlerin; dil yeterliliği, kültürleşme motivasyonu ve ev sahibi iletişim kanallarına erişim ve ek olarak cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, gelir ve o ülkede kalma süresi gibi değişkenlerin göçmenlerin kültürleşmelerinde önemli etkenler olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Graves, 1967; Chang,1972, Sunoo et al, 1980; Akt.: Gülnar ve Balcı, 2010: 458).

### **1.1.3. Kültürel Şok**

Güvenç (1996: 122). Bir kültürden başka bir kültüre giden bireylerin yeni kültüre uyum yapmakta karşılaştıkları güçlükler, sıkıntılar, bunalımlar ve gösterdikleri tepkilerin “kültür şoku ” olduğunu belirtmektedir.

Kültür şoku; Tomanbay (1999: 169) tarafından ise “bir kültür adasından başka bir kültür adasına birdenbire geçilmesi durumunda, beklenmedik kültür özellikleri ve ürünleriyle karşılaşıldığında sahip olunan kültürel değerlerde, düşüncede ve davranış kalıplarında belirli süre yaşanan alabora” olarak tanımlanmaktadır.

Yabancı uyruklu gençler eğitim amacıyla tanımadıkları ya da az tanıdıkları bir ülkeye gelmekte ve eğitimleri süresince burada kalmaktadırlar. Ortalama olarak lisans programları göz önüne alınırsa dil hazırlık ile birlikte en az 4-5 yıl gibi bir süre ülkemizde kalmak durumundadırlar.

Tanımadıkları bir ülkeye gelen bu gençler, sadece yeni bir ortama uyum sağlamak zorunda kalmayıp, aynı zamanda içinde buldukları yeni kültürün eğitim sistemine de uyum sağlamak zorundadırlar (Otnar ve diğ., 2002: 38). Buna ek olarak öğrenciler, toplumun ve ailelerinin baskısını üzerlerinde hissetmenin yanında buldukları gelişim dönemlerinin getirdiği zorluklarla da baş etmek zorunda kalmaktadırlar (Akt.: Çöllü ve Öztürk, 2010: 223-224).

Kültürel şok, yabancı bir ülkede ya da çevrede yaşamının psikolojik sağlık üzerindeki etkisini açıklayan bir kuram olup kültürel şok kuramıdır. Bu görüşe göre, kültürel farklar bireyin uyum gücü çökmesine neden olmaktadır. Eğer içine girilen

yeni çevre kendi kültürüne benziyorsa daha az, benzemiyorsa daha fazla uyum sorunu ile karşılaşılacaktır (Akt.: Esentürk-Ercan 1998: 24).

Yabancı öğrencilerin durumuyla ilgili olarak Oberg'in ortaya attığı kültür şoku kuramı, farklı kültürlerden gelen ve yabancı bir ülkede kalan bireylerin karşılaştıkları güçlükleri açıklamaktadır. Kültür şokunun temelinde, bireyin yabancı bir çevrede bulunmasının strese neden olduğu, bunun da, zihinsel ve duygusal bir takım rahatsızlıkları ortaya çıkardığı görüşü bulunmaktadır. Hızlı bir değişim, bireyin keyif aldığı fiziksel ve psikolojik ihtiyaçları belirsiz ve kestirilemez hale getirmektedir. Hissizlik, yalnızlık, kaygı, karmaşık duygular içinde olma ve hiçbir şeye aldırılmama gibi durumlar ortaya çıkabilmektedir (Güçlü, 1996: 103).

#### **1.1.4. Kültürel Uyum Sürecinin Aşamaları**

Dimarco'nun (1971), uyumla ilgili geliştirdiği modelde, kişilerin ihtiyaçları arasındaki dengesizlik ve başka bir kültüre geçiş devresinde kişilerin ihtiyaç farklılıklarını incelenmektedir. Buna göre 4 aşama bulunmaktadır.

1- Şok aşaması; bu aşamada yeni kültüre giren kişide, farklı kültür ile temastan dolayı büyük bir şok olacaktır.

2- Savunmacı-gerileme aşaması; bu aşamada kişi sürekli kendi kültürünü savunmakta ve yeni kültürü kabul etmemektedir.

3- Bilgilenme aşaması; zamanla o kişi o kültür hakkında bilgi edinecek ve birçok şey öğrenecektir.

4- Uyum ve değişme aşaması; ilk üç aşamadan sonra kişi artık uyum ve değişim için hazırdır. Kişi öğrenme sonucu topluma uyum sağlamakta ve benimsediği değerleri kendi davranışlarında yorumlamaktadır (Akt.: Allaberdiyev, 2007: 13-14).

Tutkun (2006: 260) ise çalışmasında kültürel uyum sürecinin aşamalarını şu şekilde sıralamıştır.

1- Balayı dönemi: İlk aşamada yeni kültürde her şey heyecan verici ve ilginçtir. Yeni çevreyi tanımaya çalışmak, keşfetmek eğlencelidir.

2- Düşmanlık/saldırganlık: Bu aşamada, birey yeni kültüre adapte olmak için çok çalışmak zorunda olduğunu fark eder. Bu çaba beklenenden daha stresli olabilir ve kültürel olarak çok ağır deneyimler yaşanabilir. Daha önceki beklentiler doğrultusunda yeni kültürle bütünleşemeyebilir. Birey ülkesinde ulaşabileceği bazı yiyecek ve diğer ihtiyaçlarını yeni kültürde bulamayabilir. Bu süreçte sıklıkla hayal kurarak zaman geçirilir. Pek çok birey bu süreçte kendini tecrit edilmiş, kızdırılmış, depresyona itilmiş ve rahatsız hisseder.

3- İyileşme, ağır ağır adapte olma: Birey yeni kültürü tanıdıca yeni çevrede kendini daha fazla rahat hissetmeye ve her şey daha anlamlı gelmeye başlar. Birey daha çok kendini evinde gibi hisseder ve kendine güveni artar.

4- Adaptasyonu tamamlama, iki kültürlülük: Yeni çevrede etkin olarak eylemlerde ve ilişkilerde bulanabilme, kendi kültürüyle yeni kültür arasında kolaylıkla hareket edebilmesidir.

5- Yeniden katılma: Yeni kültürü benimseme ve ona katılma

Kültürel uyum süreci aşamalarında yaklaşımların farkı olduğu görülmektedir. Yeni bir kültüre katılmak katılanın amacına bağlı olmakla birlikte başlangıçta ilginç ve heyecan verici gibi görülse de bir belirsizlik ve sonucunda kaygı ortamı yaşanmasına yol açacağından hemen uyum sağlamak kolay olmayacaktır. Yeni girilen kültürün içerisinde yaşanıldıkça uyum ya da uyumsuzluk ortaya çıkacaktır. Uyum sağlayabilenler başarılı ve mutlu olacaklardır. Uyum sağlamakta zorlananların ise yardım ve desteğe ihtiyaçları olacaktır.

## **1.2. SOSYAL UYUM**

Bir anlamda bireyin toplumsallaşmasıdır. Toplumsallaşma (sosyalizasyon) ise, toplumsal ilişkiler sistemi içinde birey ile toplum arasındaki etkileşimin oluşturduğu



bir süreçtir. Sosyalleşme toplumsal bir varlık olarak gelişen bireyin, toplumsal yaşama katılma düzeyini ve yönünü belirlemeye yardımcı olur (Cılga, 1989: 20).

Sosyalizasyon terimi, kişinin, içinde yaşadığı sosyal çevrenin normlarını, inanç, değer ve davranış şekillerini öğrenerek onun etkin bir üyesi haline gelmesi olarak düşünülebileceği gibi, bireyin bir yandan toplumuyla, kültürüyle bütünleşmesi, bir yandan da bireysel kimlik kazanması, doğumdan ölüme dek süren bir süreç olarak değerlendirilebilir (İmamoğlu, 1991: 189).

Gökçe'ye (1984: 5) göre , “sosyalleşme gencin içinde bulunduğu toplumun alışkanlık değer, tutum ve inanışlarını öğrenme ve uygulama sürecidir. Bireyin biyolojik kökenli iç güdülerinin toplumun hakim değer yargıları ve davranış kalıpları içine yerleştirilmesine yardımcı olur.”

Sosyalleşme: “Kişinin ortama uygun davranma bilincinin gelişmesi ve bunun sonucunda gerektiğinde iletişimde dış dünyaya/sosyal yüze yer vermesidir” (Cüceloğlu, 2010: 198).

Toplumsallaşma; bireyin, “kendi kümesi için de ya da kültürü için de yaşayanlar gibi davranmayı öğrenmesi” dir (Akt.: Başaran, 1991: 129).

Kongar'a (1981) göre, toplumsallaşma süreci, insana; içinde yaşadığı evren ve toplum hakkında belirli bir anlayış kazandıran, onu yaşadığı topluma bağlayan, toplumdaki diğer insanlarla ilişkilerine ya da yaşamına anlam kazandıran bir işleyişi içerir. Toplumsallaşma süreci, bireyin gelişimini, toplumsal çevresiyle bağlarını biçimlendirir. Bireyin toplumsal yaşama etkin olarak katılımının koşullarını oluşturur (Akt.: Cılga, 1989: 23).

Toplumsallaşma sonucu insan ailesinin, yakınlarının, komşularının, mahallenin, köyün, kentin, ulusun, dünyanın evrenin bir parçası olduğunu öğrenir. Aile, sokak, okul, işyeri gibi yerlerde başkaları ile ilişkiler kurmaya, kurallara uymaya, görev ve sorumluluk yüklenmeye alışır. Birey kendi kültürü içinde yaşayan diğer insanlar gibi davranmaya başlar ve süreç içerisinde bireyin benliği gelişir. Anlayış, duygu, tutum davranış ve beceri gibi özellikler bakımından yaşadığı toplumun yetişkin üyesi durumuna gelir ve toplumsal olgunluğa ulaşır (Köknel, 1986: 396).

Birey yaşamı boyunca başkaları ile bulunmak zorundadır. Bireyin aile, toplum, sokak, işyeri, okul çevresi v.b. yerlerde başkaları ile iyi ilişkiler kurmasında; toplumsal kurallara uymasında, toplumsal kuralları geliştirmesinde, görevlerini yerine getirmesinde ve haklarını kullanmada toplumsal gelişimin etkisi vardır (Başaran; 1991: 129).

Toplumsallaşma yaşanan çevrenin kültürel özelliklerine göre farklı olur. Bu farklılaşma yalnızca ülkeler arasında değil, aynı ülkenin değişik kesimlerinde de görülebilir. Köylerde, küçük ya da büyük kentlerde, kentlerin değişik mahalle ve sokaklarında oturan insanların kendilerine özgü gelenek ve görenekleriyle yarattıkları alt kültürler vardır. Bir alt kültürde yaşayan insanlar içinde buldukları alt kültürden ayrıлып başkasına geçtiklerinde, yeniden toplumsallaşma süreci içine girerler. Bireyin içinde doğup büyüdüğü, geliştiği, benimsediği, toplumsallaştığı kültürden ayrıлып, değişik ve yeni bir kültür içine girmesine “kültürlenme” adı verilir. Kültürlenme oldukça toplumsallaşma da sürüp gider. İnsan yaşadığı çevre içinde toplumsal olgunluğa ulaşır ya da kültürlenme sonucu değişik kültürleri tanır, başkaları ile kolay, sağlıklı ve sürekli iletişim kurar. Hoşgörü kazanır. İnsanları, olayları onların toplum yapısına göre değerlendirebilir. Başka bir deyişle, gerçekçi, hoşgörülü, çok yönlü düşünmeyi öğrenir (Köknel, 1986: 397).

Özellikle Türkiye gibi ülkelerin ilerlemesi, kalkınması, çağdaş gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşabilmesi ülke nüfusunda çoğunluğu oluşturan gençlerin çok iyi yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle bireyin içinde yaşadığı sosyalleşme süreci önem taşımaktadır. Çünkü toplumsallaşma sürecinde birey, toplumun sosyal ve kültürel değerlerini özümsemekte, kişiliğine katmakta böylelikle toplumun işlevsel bir üyesi haline gelmektedir. Birey; sosyal hayat içinde; aile, okul, iş ve çalışma hayatı, kitle iletişim araçları ve sosyal kurumlar ekseninde karşılıklı etkileşim ile toplumsallaşarak sosyal kimlik kazanabilmektedir (Kır, 2007: 315-316).

Eğitimin amacı, gencin bireyselliğini geliştirmek, genci kültür yaratmak için yetiştirmektir. Kültürün amacı ise, sürekli ve canlı olarak kültürü yenilemektir. Bu çerçevede gencin kültürel gelişimini sağlayabileceği aile, okul ve yakın çevre ilişkileri (arkadaşlık) gencin kültür seçiciliğini belirleyen önemli etmenler olup

kişiliklerinin gelişiminde ve kültür birikimi oluşturmada önemlidir (Gökçe, 1984:16).

Üniversite gençliği, mesleğe hazırlanma ve hayata atılmanın eşiğinde bulunmaktadır. Bu nedenle bir yandan gençliğin verdiği dinamizm ve olgunlaşma sancılarını yaşarken, diğer taraftan üniversiteden mezun olunca iş bulma, evlenme gibi sosyal sorumluluk duygularının ikilemini yaşamaktadır. Üniversite gençliği genellikle 18-24 yaş grubunu oluşturan, araştırmacı, eleştirici ve sorgulayıcı bir niteliğe sahip olan, kendilerini toplumun önderi ve toplumu yönetmeye namzet olarak gören bir gençlik kesimidir. Bu bağlamda ülkenin geleceği bilimsel donanımla bezenmiş sağlıklı nitelikli bir üniversite gençliğinin yetişmesine bağlıdır. Üniversite gençliği, her ne kadar belli bir sosyal ve kültürel grubu oluştursa da her gencin ailesi, akran grubu, hayatını sürdürdüğü sosyal çevresi ve toplumsallaşma sürecinin gerçekleştiği alan farkı olduğundan her genç ayrı bir dünyadır. Toplumun işlevsel üyeleri olan bireylerin toplumsallaşması ve kültürleşme sürecinde asgari müştereklerde birleşmeleri gerekmektedir (Akt.: Kır, 2007: 316).

Sağınç, (2011: 5-6).1980'lere kadar üniversiteye uyumun akademik başarı ve üniversitenin sosyal çevresine uyumu ile değerlendirildiğini, ancak bu tarz yaklaşım bu süreci tam anlamıyla ve etkili bir şekilde değerlendirmek için yeterli olmadığını, Baker ve Siryk'nin (1984) üniversiteye uyumun daha kapsamlı ve çok boyutlu bir kavram olduğuna dikkat çektiklerini, bu boyutların; akademik uyum, sosyal uyum, kişisel-duygusal uyum, hedef ve kuramsal uyum olduğunu ve genel anlamda uyumu akademik ihtiyaçlara tepki vermek, üniversitedeki diğer öğrenciler, çalışanlar ve yetkililer ile sosyal olarak iletişim halinde olmak, yerleşke aktivitelerine katılmak, psikolojik ve fiziksel sağlığı korumak ve üniversiteye bağlanmak olarak tanımlamanın uygun olacağını vurgulamış olduklarını belirtmektedir.

Berry ve arkadaşları (2006: 306) sosyal uyumdan sosyal-kültürel uyum olarak söz ederler. Bireyin günlük hayatındaki yönetiminde sosyal yetkinlik olduğunu belirtirler.

“Sosyal uyum” üniversite öğrencisinin üniversite yaşamının kişilerarası ve sosyal taleplerine olan bakış açısı ile alakalıdır. Bu kavramda öğrencinin sosyal aktivitelere

katılımı, yerleşkede yeni ilişkiler kurması ve eski ilişkilerini etkili ve gerekli bir şekilde yönetmesi olarak ele alınır (Sağınç, 2011: 6).

### **1.3. UYUMU ETKİLEYEN DİĞER FAKTÖRLER**

#### **1.3.1. Yurt Yaşantısı**

Ülkemizde üniversite öğrencilerine barınma hizmeti Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu (YURTKUR) başta olmak üzere, üniversite yurtları ve özel kuruluşlar aracılığı ile verilmektedir.

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ve Akraha Topuluklarından gelen öğrenciler Büyük Öğrenci Projesi kapsamında YURTKUR'un barınma hizmetinden ücretsiz olarak yararlanmaktadır (<http://www.kyk.gov.tr>, 2012).

YURTKUR yurtları özel statülü yurtlar ile yeni hizmete açılanlar dışında genelde 4-8 kişilik odalarda ranza sistemiyle hizmet vermektedir. Fiziksel koşulların elverişsizliği daha çok öğrenciye hizmet verme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Yurtlarda genel eğilim aynı bölümde okuyanlar ile aynı ülkeden gelen öğrencilerin aynı odalarda barındırılması yönündedir. Odaların kalabalık oluşu öğrencilerin yurda uyumunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Kalabalık ortamlar insanlar üzerinde olumsuz etkilere sahiptir. Kalabalık ortamlarda yaşamak zorunda kalan bireylerin birbirleriyle sosyal davranışlar sırasında çatışma ile beraber fiziksel rahatsızlıklara yakalanma düzeylerinde artış görülmektedir (Dökmen, 1994: 131).

#### **1.3.2. Arkadaş Çevresiyle İlişkiler**

Üniversite ortamına yeni giren genç kendisini yeni bir sosyal çevrenin içinde bulur, yeni arkadaşlar edinme, arkadaşlık ortamında kabul görme çabası içine girer. Üniversiteye devam eden gençler ailesi ve çevresinden aldığı değerleri kendi yaşam

becerileri ile uyumlu hale getirmeye ve kendisine ait standartlar geliştirmeye çalışır. Üniversite öğrencisi genç yeni arkadaş gruplarına girdikçe, benzer sorunları paylaştıkça, ortak ilgileri arttıkça, aynı yaştaki kişiler ile iletişim ve etkileşim becerileri gelişir. Bir yandan aile bağı zayıflarken arkadaşlık ilişkileri kuvvetlenir. Üniversite yıllarında geleceğine yön verme, bir meslek edinme gibi hedefleri olan üniversiteli genç, yeni bir kentte ve yabancı bir çevreye uyum sağlama çabası içinde iken sağlıklı arkadaşlık ilişkileri de kurmaya çalışır. Sağlıklı arkadaşlık ilişkisi kurabiliyorsa başarılı olur. Ancak çevresi ile sağlıklı arkadaşlık ilişkileri kuramamışsa yardıma ihtiyaç duyacaktır.

Genç insan aileden sonra, akran ve arkadaş grubunun sosyal ve kültürel değer kodlarının etkisini yaşadığından genelde bir arayış içindedir. Ailesinin, arkadaş grubunun, okul ve medyanın sunduğu sosyal ve kültürel modelleri anlamlı bir bütünlük içinde değerlendirip, özümseyen gençler sağlıklı kişilik geliştirirler. Buna karşın bağlı olduğu sosyal gruplar ve kurumların birbirinden çok farklı etkide bulunmaları karşısında genç, anemik ve yabancılaşmış kişilik içine girebilmektedir. Bu yüzden toplumun geleceğinde önemli bir yere ve potansiyele sahip gençliğin, sağlıklı ve nitelikli olarak yetiştirilmesi, sorunlarının giderilmesi gerekmektedir (Kır, 2007: 316).

### **1.3.3. Serbest Zaman Etkinliklerine Katılım**

Boş zamanı değerlendirme, “bireyin istediği bir uğraşı ile zevk ve doyum sağlamak amacı ile boş zamanını geçirmesidir” (Tezcan, 1982: 11).

Her gencin içinde bulunduğu çağın özelliklerine uygun olarak boş zamanlarını değerlendirme şekilleri vardır. Tiyatro ve sinemaya gitmek, spor yapmak, müzik dinlemek, kitap okumak ve arkadaş edinmek bu ihtiyaçlardan bazılarıdır. Gençlerin bedensel gelişmesi yönünden olduğu kadar psikolojik ve toplumsal gelişmesi yönünden de ilgilerini doyuracak faaliyetlere katılmasında yarar ve zorunluluk vardır.

Boş zamanların etkili bir şekilde değerlendirilmesi bireyin kişilik gelişimi ve ruh sağlığı bakımından önemli bir etkidir. Zamanını olumlu bir şekilde değerlendiremeyen, uğraşı, çalışma, öğretim, dinlenme, eğlence arasında denge kurmayan gençlerde kişilik yetersiz ve güvensiz olur (Köknel, 1981: 175).

İnan (1989) boş zamanları değerlendirmenin iki ayrı biçiminden söz etmektedir. Bunların etkin ve edilgen değerlendirme biçimde olduğunu, etkin değerlendirmede, uğraşın, bireyin ve toplumun gelişimine katkısı söz konusu edilgen değerlendirme de ise gencin veya bireyin zamanını güzel ve iyi bir biçimde geçirmesi söz konusudur. Bu kapsamda okumak, öğrenmek, toprak ve bahçeyle uğraşmak, spor yapmak, folklor, müzik ve sanatla meşgul olmak, etkin; gezmek, televizyon seyretmek, sinema veya tiyatroya gitmek, eğlenceye katılmak edilgen biçimde boş zaman değerlendirilmesidir (İnan, 1989: 167-168).

Günümüzde öğrenci gençliğin uzun, yorucu, sıkıcı ders çalışma ve sınav stresinden sonra dinlenmesi ve eğlenmesinin ya da boş zamanını bu maksatla geçirmesi; sağlıklı bir kişilik geliştirmesi ve olumlu bir şekilde toplumsallaşması açısından büyük önem taşımaktadır (Kır, 2007: 309).

Kır (2007: 313) gençliğin içinde bulunduğu ve yetişmiş olduğu ortamın, uğraşı alanının, eğitim seviyesinin, fiziki ve ruhsal yapısı gibi hususların gencin boş zaman değerlendirme biçimini etkilemekte olduğunu belirtmektedir.

Etkin veya edilgen bir şekilde boş zamanı değerlendirici faaliyetlerde bulunmak yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sürecini kısaltmakta yararlı olacaktır.

#### **1.4. SOSYAL HİZMET MESLEĞİ; ÜNİVERSİTEYE VE YABANCI KÜLTÜRE UYUM**

Sosyal hizmet insanı ve toplumu konu alan bir meslek ve disiplindir. Sosyal hizmetin evrensel özü insana ve topluma yardım bilgisi ve eylemini kapsamaktadır (Cılga, 2004:36). Sosyal hizmetin kendine özgü müdahale yöntemleri, becerileri, teknik, ilke

ve değerleri vardır. Sosyal hizmet bu donanımlarını mikro, mezzo ve makro düzeylerde uygulamalarda kullanır (Duyan ve diğ., 2008:28).

Sosyal hizmet birey ve grubun sosyal uyumu üzerinde çalışır. Amacı birey ve grupların doyum sağlayıcı başarıları için en iyi yolu bulmalarında zorlanmaksızın kendilerine yardımcı olmaktır. Bunu yaparken sosyal çevreyi (kültürü) dikkate almak zorundadır. İnsanın işlevselliğini artırma ve geliştirmeyi, yaşamını iyileştirmeyi hedef alan sosyal hizmet disiplini ürettiği bilgilerin yanında insanlarla ilgili bilimlerden de yararlanmaktadır (Emiroğlu, 1986: 2). Gençlerle ilgili alanda çalışırken daha çok tıp, psikoloji, eğitim gibi bilimlerin bilgi birikimlerinden yararlanır. Ayrıca birey ve grupların psikolojik ve sosyal uyumlarının sağlanmasında sosyal hizmet uzmanları okullarda, üniversitelerde sosyal servis, mediko-sosyal, gençlik merkezi, psikolojik danışma merkezi gibi değişik adlarla anılan yerlerde psikiyatristler, psikologlar, psikolojik danışmanlar, hemşireler gibi çeşitli meslek gruplarından oluşan bir ekibin yesi olarak görev alırlar.

#### **1.4.1. Sosyal Hizmet ve Gençlik**

Gençlik sosyal hizmetin temel çalışma alanlarından sadece bir tanesidir. Özellikle de sosyal hizmet mesleği risk grubunda bulunan gençlerle çalışmaktadır. Yükseköğrenim görmek içinde olsa yeni bir kültüre, çevreye, yaşam içerisine girmiş, farklı değer yargılarına ve inançlarına sahip bireylerle karşılaşan, kendisinden sosyal ve akademik olarak yüksek başarı beklenen gencin pek çok uyum sorunları yaşaması mümkündür. Bu bağlamda, arkadaş edinememe, derslerine ve eğitim sistemine uyum sağlayamama, yalnızlık, ekonomik sorunlar, iletişim ve dil sorunları, kültürel farklılıklardan kaynaklı sorunlar, sosyal yaşamda iniş ıkışlar, kişisel farklılıklar, gelecek kaygısı gibi daha pek çok sorun sayılabilir. Bu sorunlar gencin uyum zorlukları yaşamalarına sebep olmaktadır. Gencin toplum içinde kendi kimliğini bulma çabası sürecinde karşılaştığı psikolojik ve sosyal sorunlarının doğru olarak tespit edilmesi ve çözüm nerileri için desteklenmeleri gerekmektedir. İnsani değerler bakımından gencin iyilik halinin en st düzeyde gerçekleşmesini sağlamak

ve akademik başarılarını artırmak için sosyal hizmet uzmanları onlara profesyonel destek sağlayabileceklerdir.

Gençlik insan yaşamının en hareketli, çalkantılı, fırtınalı geçirdiği bir yaşam dönemi olduğundan yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerine göre bu yaşlarda çok fazla olay ve sorunlarla gencin karşılaşma olasılığı da yüksek olacaktır. Bu nedenle bu dönemin sağlıklı olarak geçirilmesi gerekmektedir. Gençlerin konu gereği yabancı uyruklu öğrenci gençlerin çevresindeki sosyal destek ve yardım kaynaklarından birisi olan uzman kişilerden (sosyal hizmet uzmanı, psikolog gibi) ihtiyaç duyduğunda yardım alabiliyor olması halinde öğrencinin topluma daha kolay sosyal uyum göstermesi ve başarılı olması sağlanabilecektir.

#### **1.4.2. Sosyal Hizmet ve Toplumsallaşma**

Sosyal hizmet açısından toplumsallaşma olgusu; birey-toplum ve sorunları üzerinde odaklaşan, sorunların çözümü doğrultusunda belirli etkinliklerde bulunan, disiplinlerarası bir nitelik taşıması nedeniyle önem kazanmaktadır (Cılga, 1989: 21).

Sosyal hizmet uzmanı, sorununu çözmeye çaba gösterdiği bireyin toplumsal konumunu, bireysel gelişim sürecini, yetiştirme koşullarını, toplumsal ilişkilere somut olarak katılma düzeyini, toplumsal değerlerini ve kişilik eğilimlerini bilmek zorundadır. Bireyin toplumsallaşma sürecinin bilinmesi ve yönlendirilmesi sosyal çalışma uygulama sürecinde önem kazanmaktadır (Barabas, Blanke, Sachbe, Stascheit, 1978; Akt.: Cılga, 1989: 21).

Toplumsallaşma olgusu ise sosyal çalışma kuram-uygulama bütünlüğü içinde; insanı ve toplumu yönlendirme etkinliklerinde ağırlık kazanmaktadır. Sosyal çalışmanın sorun alanına giren belirli hizmet kuruluşlarındaki uygulamalarda; toplumsallaşma konusu açısından birey-toplum ilişkilerine yaklaşım, sorun çözme sürecine yapısal-bütüncül bir temel kazandırmaya olanak sağlar. Sosyal çalışma uygulama sürecine ve sorun çözmeye yönelik hizmet üretimine yeni boyutlar getirir. Sorunların çözümü için toplumu ve insanı, değişme doğrultusunda yönlendirme etkinlikleri, birey ve toplumun karşılıklı etkileşim bütünlüğü içinde ele alınması gerekir. Sorun çözme



sürecine birey- toplum ilişkilerinin bütünlüğü içinde yaklaşmak, birey kadar toplum üzerinde de odaklaşmayı gerektirir (Cılga, 1989: 21).

İnsan sosyaldır (Tomanbay, 2007). Hiç kimse toplum yaşamı dışında kalarak yalnız yaşayamaz. Kişiler toplumda var olan gelenek, göreneklere uyum sağlamaya çabalar, ortak düşünceye sahip kişilerle birlikte hareket eder, sorunlarını paylaşır ve destek alır. Bu destek sağlayacak, yardım edecek kişilerden biriside iyi iletişim becerisine sahip sosyal hizmet uzmanıdır.

### **1.4.3. Sosyal Hizmet ve Kültür, Kültürel Farklılıklar**

“Sosyal hizmet evrensel bir meslek olduğundan, bu meslekte çalışan elemanlar, her toplumdaki, her yaştan, her meslekten gelen kişi ve grupla çalışabilirler. Farklı kültür topluluklarından gelen kişi ve gruplarla çalışırken, başvuranın geçmişini, kültürünü (değerlerini), sorunlarını çözmeye kullandığı araçları ve destek sistemlerini öğrenmesi gerekmektedir” (Emiroğlu, 1986: 2). Kültürel etkenler, ortak kültürel çevreden gelen bireylerin olayları algılama şekillerinde yakınlık olması olasılığını doğuracağı gibi içerisinde yaşanılan çevreye uyum konusunda kolaylıklar da sağlayacaktır. İnsanlar arası iletişim ve etkileşimde her toplumun yazılı olmayan sosyal kuralları da vardır. Aynı kültürde yaşayan bireylerin çatışmalarının, uyumsuzluklarının söz konusu olduğu yerde farklı kültürlerde yaşayıp bir araya gelen bireylerin aynı ortamda bulunmalarında bazı nedenlerden dolayı çatışma yaşamaları, uyumsuz davranışlar göstermeleri, olumsuz iletişimlere ortaya çıkabilir. Sağlıklı ve doğru bir iletişim için sorunların doğru olarak anlaşılabilmesi, profesyonelce iletişim kurulması ve destek sağlanması gerekecektir. Bu destek ancak evrensel bir mesleğin (sosyal hizmet mesleği) çalışanlarınca sağlanabilir.

Küçükkaraca'ya (2005: 92-101) göre, sosyal hizmet mesleği, birey ve grupların farklılığının kabul edilmesi ve saygı duyulmasının önemini vurgulayan bir meslek olduğu, farklılığın kabul edilmesinin, mesleki değerlendirme, uygulama ilkelerinden sosyal politikaların yapılandırılmasına kadar göz önünde bulundurulması gerektiği, çoklu kültürel toplum içinde sosyal hizmet çalışanlarının bireysel, sosyal ve kültürel

farklılıkları bulunan bu grubun özel ihtiyaçlarına dikkat etmeleri gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca Sosyal hizmet uzmanının farklılıkların tespit edilmesinde ve ihtiyaçların karşılanmasında bireylerin bireysel farklılıklarını gözetmesi yanında kültürel farklılıklarının da bilinmesinin çok önemli olduğunu ve davranışların açıklanmasında kültüründe önemini vurgulamaktadır. Kültürel faktörler içerisinde ise, değerleri, fiziksel çevreyi, aile ilişkilerini, tarihsel süreçleri, göç, iletişim, dil, toplum yapısı, sosyal kültürel ve dini faaliyetleri, uyum, çevreye uyum gibi kavramları koymaktadır. Sosyal hizmet uzmanının bireyle çalışmasında arasındaki farklılıkları kültürel yetkinlikle aşabileceğini ve kişinin farklılıklarının kabul edilmesinin olgunluk olduğunu belirtmektedir.

Aynı zamanda sosyal hizmet mesleğinin etik sorumluluklarından birisi de kültürü, kültürün insan yaşamına etkisini ve toplumdaki işlevini anlamak ve her kültürün güçlü yönünün de kabul edilmesidir (Duyan ve diğ., 2008: 213).

Sosyal hizmet uzmanları evrensel bir mesleğin temsilcileri olarak pek çok ülkeden, farklı kültürden ülkemize eğitim için gelen öğrencilerle çalışırken ırk, renk, din, etnik köken, cinsiyet, yaş, ekonomik ve ailesel özellikler, engel durumu gibi sosyal ve kültürel farklılıkları kabul ederek, kişinin özgünlüğü ve kültürünü göz önüne alarak, çoklu kültürel yaklaşımla ayrımcılık yapmaksızın kişiye hizmet sunmalı ve ihtiyaç duyduğunda destek sağlamalıdır.

Bireyin yine toplumsal yaşama uyum sağlaması, birlikte yaşadığı sosyal gruba özgü geleneksel alışkanlık ve adetler yoluyla gerçekleşir. İnsanoğlu alışkanlıklarının çoğuna biyolojik yolla sahip olmaz, onları öğrenerek kazanır. Kültürün öğrenilmesinde toplum halinde yaşama ve sosyal etkileşim yatmaktadır. İnsanlar sosyal etkileşim yoluyla toplum halinde yaşama uyum sağlarlar (Emiroğlu, 1985:20). Toplumdaki etkileşimle birlikte değişime en kolay uyabilenler uyumlu, uyumda sorunlar yaşayanlar sıkıntı çekenler uyumsuz, sorunlu bireylerdir. Uyum sağlayamayan bireylere yardım sağlanması ve özellikle yabancı bir ülkede yeni girdikleri üniversite ortamına ve içinde buldukları topluma uyumlarının kolaylaştırılmasında sosyal hizmet mesleğine ve sosyal hizmet uzmanına önemli görevler düşmektedir. Ayrıca üniversite yaşamına yabancı bir ülkede yeni başlayan öğrenciler için sosyal, kültürel, sportif, sanatsal faaliyetler ve boş zaman

değerlendirme etkinliklerinin düzenlenmesi, çevre gezileri, yaşanılan toplumla kaynaşmalarının sağlanması etkinlikleri, yaşanılan ülke ve kentin kültürünü tanıma imkanının verilmesi, misafir edilmelerine yönelik programlar hazırlanması, etkinlikler düzenlenmesi sosyal hizmet mesleğinin görev alanındadır.

#### **1.4.4. Sosyal Hizmet ve Uyum**

Öğrencilerin çözemediği, zorlandığı sorunların giderek birikmesi, öğrencinin daha yoğun stres yaşamasına ortam hazırlayacak ve içinde bulunduğu topluma uyum sağlamasını güçleştirecektir. Uyum sorunlarını zamanında fark etmek, tanımlamak, nedenlerini ortaya koymak ve çözüm için gerekli çabaları göstermek oldukça önemlidir.

Bandura (1997) bireylere, aileden ve çevreden sağlanan sosyal destek ne kadar yüksek olursa, bireylerin yaşayabilecekleri problem durumlarını çözmeye o denli ısrarcı çaba sarf edebileceklerini ve böylelikle daha başarılı olabileceklerini vurgulamıştır (Akt.: Traş ve Güngör, 2011: 263).

Sosyal destek sağlamak, üniversitelerde, eğitim kurumlarında stres etkisi yaratabilecek değişiklikleri azaltarak öğrencinin sağlığını olumlu biçimde etkileyerek yönlendirmek mediko-sosyal hizmetlere düşmektedir (Sorias,1992: 35; Akt.: Tuncay, 2000: 240).

Öğrencilerin birinci derecede sorunlarının çözümü için başvuracakları yerler üniversitelerin sağlık, spor ve kültür dairelerinde görevli psikologlar ve sosyal hizmet uzmanlarıdır. Ayrıca YURTKUR yurtlarında kalan öğrencilerinde barındıkları yurtlarındaki psiko-sosyal servislerde görev yapan psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarıdır. Ancak yabancı uyruklu öğrencilerin bu meslek gruplarından kişilerle yeterli düzeyde görüşmedikleri görülmektedir. Örneğin, Can (1996) yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemizde rehberlik hizmeti alma konusunda sorun yaşadıklarını ve verilen rehberlik hizmetlerinin yetersiz olduğunu ifade etmektedir. Yine Çağlar'ın (1999) çalışmasında yabancı uyruklu öğrencilerin meslek elemanlarına başvurmadıkları, meslek elemanlarının da çekingen olan bu öğrencilerin kendilerine

gelmelerini bekledikleri için yardımcı olunamadığı oysaki sorunu olan öğrenci ve diğer öğrencilerle diyalog halinde bulunmaları gerektiğini belirtilmektedir (Çağlar, 1999: 142). Bu bağlamda öğrencilerin ülkemizde aldıkları eğitimde başarılı olmaları, ülkemizi kaldıkları sürece daha yakından tanımaları, kültürel değerlerimizi öğrenmeleri, yaşadığı toplumumuza uyum sağlamaları ve ülkelerine döndüklerinde memnun olarak ayrılmış olmaları açısından önemli görevler düşmektedir. Bireyi anlamadan bireye yardımcı olmak mümkün olamaz. Bireylerin karşısındaki güven duyabilmesi için kendisini dinleyen bilgi ve becerisine güvenmesi gerekir.

Sosyal hizmetin başlıca amaçlarından birisi de bireyin kişiliğinin sağlıklı biçimde gelişmesine katkıda bulunmaktır. Toplumsal yaşama uyumlarında ve doyurucu yaşam sürmelerinde yardımcı olmaktır. Bu amaçla yabancı uyruklu öğrenci gençlerin ülkemizde buldukları süre içerisinde alacakları hizmetin iyileştirilmesinde ve ulusal düzeyde politikaların oluşturulmasında katkı sağlayacak mesleklerden biriside sosyal hizmet mesleğidir.

## 2. BÖLÜM

### ARAŞTIRMA BİLGİLERİ

#### 2.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Yükseköğrenim görmekte olan Türk Cumhuriyetleri ile Akraba Toplulukları, Kültür Anlaşmalı Ülkeler ve diğer ülkelerden gelen yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemizde yaşadıkları sorunlar ile sosyal uyumlarını etkileyen etmenlerin tespiti.

#### 2.2. ARAŞTIRMANIN SORUNSALI

Türkiye'ye dünyanın pek çok ülkesinden yükseköğrenim görmek üzere öğrenciler gelmektedir. Ülkemiz 1990'lı yılların başına kadar üniversite öğrenimi görmek üzere yurtdışına öğrenci gönderen bir ülke iken bu durum 1990'lı yıllarının başında değişmeye başlamış ve üniversitelerimiz daha fazla yabancı uyruklu öğrenci kabul eden ve her geçen günde eğitim-öğretim görmek için gelen öğrenci sayısını artıran bir ülke konumuna gelmiştir. Özellikle 1989 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ve daha sonrasında doğu bloğu ülkelerin dağılma süreciyle birlikte buralardan ayrılarak bağımsızlığını ilan eden Türk Cumhuriyetleri, Karadeniz ve Balkanlarda yeni ortaya çıkan bağımsız devletlerin ekonomi, kültür ve eğitim alanları başta olmak üzere canlılık kazanma ve yardım arayışına girmeleriyle birlikte bu durum daha çok önem kazanmaya başlamıştır. Aynı yıllarda başlayan ilişkiler neticesinde Türk Cumhuriyetleri ile Türkiye arasında imzalanan protokollerle eğitim, kültür, enerji ve ekonomik alanlarda çok yönlü işbirliği kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda eğitim alanında 1992 yılında Türkiye ile 5 Türk Cumhuriyeti (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan) arasında başlatılan ve halen 58 devlet ve topluluğun dâhil olduğu, "Büyük Öğrenci Projesi" projesi önemli bir yabancı öğrenci programı haline almıştır (<http://www.ytb.gov.tr>, 2012). Halen ülkelerarası işbirliği kapsamında Türk Cumhuriyetleri, akraba toplulukları ve gelişmekte olan kültür anlaşmalı ülkelerden çok sayıda öğrenci ülkemize gelmektedir. Ayrıca Özkan (2007:

88) ile Kıroğlu ve diğerlerinin de (2010: 26) belirttikleri üzere Türk Diyanet Vakfı, Türk Dũnyası Araştırmaları Vakfı, İslam Kalkınma Bankası gibi kuruluş ve vakıflar aracılığıyla da yabancı uyruklu öğrenciler yükseköğrenim amacıyla Türkiye'ye gelmektedirler.

Türkiye'deki bazı şirketlerce yurtdışında çeşitli seviyelerde kurulan okullar, ortaöğretim okulları, yüksekokul ile bazı üniversiteler de açılmış bölümlerden mezun olan belli cemaatlere mensup Türk okullarından da yabancı uyruklu öğrenciler yükseköğrenim için son yıllarda ÷lkemize çok sayıda gelmektedir. Bu durum Özkan (2007: 88-91) tarafından da ifade edilmiştir.

Yukarıda söz edildiği üzere dünyanın pek çok ÷lkesinden ÷lkemize yükseköğrenim görmek amacıyla gelen ve hangi şekilde gelirlerse gelsinler son yıllarda giderek sayısı artan bu yabancı öğrenciler, öğrenimleri sırasında, ÷lkemizde eğitim, dil, ekonomik, psikolojik, sosyal ve kültürel farklılıklardan (toplum yaşamıyla ilgili kurallar, yemek kültürü, giyim alışkanlıkları, dini inançlar, eğlence alışkanlıkları, karşı cins ile ilişkiler vs.) kaynaklanan sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunlar öğrencilerin öğrenimlerine, yeni topluma ve çevrelerine uyumlarını güçleştirmektedir. Bunun yanında öğrencilerin uyumlarına, ekonomik koşullar, barınma koşulları, eğitim zorlukları, arkadaşlık ilişkileri, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılım gibi faktörlerin de etkili olduğu düşünölmektedir. Bu tür sorunlar onların derslerini ve başarılarını da olumsuz etkileyebileceği gibi ÷lkelerine döndüklerinde Türkiye'den doyurucu bir verim alamadan gitmeleri gibi bir başka sorun da doğuracaktır. Pek çok yatırım yapılarak ve imkân sağlanarak gelişmekte olan ve dünya da büyük bir ekonomik güç olma yolundaki ÷lkemizde etkili ve akıllı bir süreç izlenirse eğitim ve öğretimleri süresince Türk toplumuna ve değerlerine hayranlık ve beğeni geliştirecek kişiler yetiştirilebilecektir. Aksi halde ÷lke olarak kendi çaba ve kaynaklarımızla olumsuz duygu ve düşüncelere sahip kişiler yetiştirilmiş ve bu kişilere yatırım yapılmış olunacaktır. Bu son değindiğimiz sorun ve benzeri sorunlar insan olarak kişilerin kendileri için gelişme sorunu doğurabildiği gibi onlara yatırım yapan kendi ÷lkeleri ve Türkiye Cumhuriyeti için de öncelikle bir eğitim sorunu ve kültürel ilişkiler sorunudur.

### **2.3. ARAŞTIRMANIN AMACI**

Yükseköğrenim görmek üzere Türkiye'ye gelen ve yükseköğrenime devam eden bütün yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını ve giderek eğitim ve öğretimlerini etkileyen faktörlerin ve kapsamlı olarak uyum sorunlarının ortaya çıkartılması, analiz edilmesi ve değerlendirilmesidir.

### **2.4. ARAŞTIRMANIN DENENCELERİ**

1. Üniversite öğrencilerinin yabancı topluma ve üniversite ortamına sosyal uyumlarında cinsiyetlerine göre bir fark vardır.
2. Üniversite öğrencilerinin yabancı topluma ve üniversite ortamına sosyal uyumlarında yaşlarına göre bir fark vardır.
3. Üniversite öğrencilerinin yabancı topluma ve üniversite ortamına sosyal uyumlarında gelir düzeylerine göre bir fark vardır.
4. Öğrencilerin Türkiye'de okumaktan memnun olup olmadıklarına göre sosyal uyumlarında bir fark vardır.
5. Öğrencilerin Türkiye'de kaldıkları süreye göre sosyal uyumlarında bir fark vardır.
6. Öğrencilerin yaşadıkları yere göre sosyal uyumlarında bir fark vardır.
7. Öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları kentten memnun olmalarının sosyal uyumlarında bir etkisi vardır.
8. Öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımlarına göre sosyal uyumlarında bir fark vardır.
9. Öğrencilerin Türkiye'de yakın arkadaşlarının olup olmadığına göre sosyal uyumları arasında bir fark vardır.

## 2.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu çalışma yükseköğrenim görmek üzere ülkemize gelen yabancı uyruklu öğrencilerin (Orta Asya ve Türk Cumhuriyetleri ile Akraba Toplulukları, Kültür Anlaşmalı ülkeler ve diğer ülkelerden gelen öğrencilerin) ülkemize uyumları ile karşılaştıkları sorunların tespiti ve beklentilerinin öğrenilmesi bakımından önemlidir. Ayrıca;

- Her yıl artan bir şekilde öğrenim görmek üzere ülkemize gelen yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim yaşamlarından daha verimli faydalanabilmeleri için yaşadıkları sorunların ve sosyal uyumlarına etki eden etmenlerin tespiti ve çözüm önerileri verilmesi,
- Öğrencilerin ayrı kültürlerden gelmeleri nedeniyle ülkemizde yaşadıkları kültürel farklılıktan kaynaklanan sorunlarını ortaya koyması,
- Bu konuda yapılmış güncel araştırmaların az sayıda olması bakımından önemli olacağı düşünülmektedir.

Öteyandan, ortaya çıkarılacak olan sorunların her iki taraf ülke yetkilileri tarafından araştırmadan yararlanıldığı ve uygun değerlendirildiği takdirde konuyu daha sağlıklı bir öğretim rayına oturtturabilmeleri ve yaptığı yatırımlardan azami verimi alabilmeleri mümkün olabileceği düşünülmektedir.

## 2.6. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Ülkemizde yükseköğrenime devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarının giderilmesi için sosyal hizmet boyutunda önlemler alındığı takdirde her iki taraf ülkenin eğitim yatırımlarının daha verimli (productive) bir düzeye gelebileceğini ve iki taraf ülkenin ortalama 20 yıl sonraki politik ve toplumsal ilişkilerinin daha iyi olacağı varsayılmaktadır.



## 2.7. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIĞI

Araştırma yüksek lisans tez araştırması olması nedeniyle Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yönetmeliğindeki ders dönemleri ile sınırlıdır.

## 2.8. ARAŞTIRMANIN TANIMLARI

**Öğrenci** kavramından yabancı uyruklu olup Bursa ilinde önlisans, lisans ve yüksek lisans öğrenimi gören kişiler anlaşılmalıdır.

**Sosyal uyum** kavramı, konumuz çerçevesinde, öğrencilerin buldukları ortamda amaçlarına ulaşmaları için sorunsuz ve başarılı bir şekilde eğitimlerini ve yaşamlarını sürdürebilme, sosyal aktivitelere katılımı, yeni ilişkiler kurabilmesi ve eski ilişkilerini devam ettirebilmesi, sonuçta ise hedeflerini gerçekleştirebilme becerisi olarak tanımlanmaktadır.

## 2.9. SÜRE VE OLANAKLAR

Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün yüksek lisans tezinin hazırlanmasında öngördüğü iki yarıyılık dönem içerisinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 2011-2012 eğitim öğretim yılı bahar döneminde başlanmış ve çalışma 2012-2013 eğitim öğretim yılı güz dönemi sonunda tamamlanmıştır. Araştırmanın tüm giderleri araştırmacı tarafından karşılanmıştır.

## 2.10. YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR

Bu konuda son yıllarda çeşitli araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Ancak bu araştırmalar hem sorunun farklı boyutlarını ele alarak sınırlı bölümlerini irdelemiştir, hem de benzer araştırmalardan farklı sonuçlar çıktığı görülmektedir.

Ele alınan farklı boyutlara örnek olarak;

Rust'ın (1960) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, okul yaşantısından memnun olmama, aile ve arkadaş ilişkilerinin bozuk oluşu, spor ve diğer etkinliklere katılmama ile uyum arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Akt.: Bilgen, 1989: 31).

Haller'in (1962) yaptığı araştırmada, genel uyum puanları ile baba mesleği ve aile prestiji arasında düşük ama olumlu yönde ilişki bulunmuştur (Akt.: Azmaz, 1995: 4).

Geçtan'ın (1969) Ankara Üniversitesi Mediko-Sosyal Merkezine başvuran öğrencilerin üzerinde yaptığı incelemede, öğrencilerin büyük bir bölümünün, sosyo-ekonomik düzeyleri düşük ve sosyal bilimler öğrencisi olduğu belirlenmiştir. Bu öğrencilerde güvensizlik, sevgisizlik, anti-sosyal eğilimler gözlenmiştir.

Mahesh (1971), üniversite öğrencilerinin uyumunu ölçtüğünde, kızların erkeklere, sosyal bilimler öğrencilerinin, fen bilimleri öğrencilerine göre uyumlarının daha iyi olduğunu saptamıştır (Akt.: Azmaz, 2005: 5).

Kılıççı (1981)'nin yaptığı araştırmada, sosyal bilimler öğrencilerinin kendilerini kabul puanlarının, teknik ve temel bilimler öğrencilerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Ekşi (1982) 1974-1978 yılları arasında gençlere yönelik yaptığı araştırmasını gençleri tanımak ve sorunlarının neler olduğunu belirlemek amacıyla yapmıştır. Araştırma bulgularına göre o yıllarda gençlerimizin sorunları ekonomik, barınma, arkadaşlık ilişkisi kurma ile ilgili sorunlar, cinsel sorunlar, üniversite yaşamına uyum sorunları, kişisel sorunlar, eğitim sorunları (derslerin ezbere dayanması, derslerin teorik olması) üniversite sistemine alışma ve üniversite olaylarından huzursuzluk duyma sorunları olarak belirlenmiştir.

Kızıltan'ın (1984) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, erkeklerin kızlara, büyükşehirden gelenlerin küçük şehirden gelenlere göre uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Aksu ve Paykoç (1986) "O.D.T.Ü Kampusunda Gençlik ve Sorunları" araştırması ile öğrencilerin akademik, sosyal ve kültürel yönden kampus hayatına ne derecede ve

nasıl katıldıklarını incelemişlerdir. Öğrencilerin en önemli üç sorunu olarak, programların-derslerin yoğunluğu, ulaşım ve yemek- kafeterya sorunları olarak gözlemlemişlerdir.

Meloni (1986: 3-4) ABD'ye öğrenime gelen yabancı öğrencileri kabul eden üniversitelerin, yeni kültür içerisindeki hayata öğrencilerin uyumunu kolaylaştırmak için anahtar rol oynadığını söylemektedir. Ayrıca yabancı öğrencilerin karşılaştığı en önemli kişisel sorun olarak gurbette olmayı-ev özlemi-(homesickness) olduğunu daha sonra ise ekonomik, yiyecek, barınma sorunlarının geldiğini söylemektedir. Diğer problemler ise; akademik sorunlar, dil sorunları, gruplara katılım, sosyal paylaşım, Amerika'ya özgü giyim, arkadaşlık kurma, karşı cinsle ilişkiler, sosyal gruplarda kabul görme istekleri şeklinde sıralamaktadır.

Kocacık (1987) ülkemizde üniversite gençliğinin sorunlarını belirlemek üzere yaptığı araştırmasında, öğrencilerin en sorunlu olduğu konular ekonomik ve eğitim ile ilgili konular olduğunu tespit etmiştir.

Bilgen (1989), üniversite gençlerinin yalnızlık düzeylerinin ve bazı değişkenlerin uyum düzeylerine etkisini araştırmış, öğrencilerin yalnızlık düzeyleri yükseldikçe kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin düştüğü sonucunu ortaya koymuştur. Konu yalnızlıkla sınırlandırılmıştır.

Balabanlı'nın (1990) araştırmasında, ailesinde öğretmen olan öğrencilerin, aile ilişkileri, sosyal ve kişisel uyum düzeylerinin ailesinde öğretmen olmayan öğrencilerden daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Akhun ve diğerleri (1988) "YURTKUR Yurtlarında Barınan Öğrencilerinin Beklenti ve Problemleri" isimli araştırmalarında, yurtlarda kalan üniversite ve yükseköğretim öğrencilerinin ayrıntılı ve geniş kapsamlı olarak sorunlarını, ihtiyaçlarını, beklenti ve görüşlerini belirlemişlerdir.

Güçlü (1996) Pittsburgh Üniversitesi'nde lisansüstü eğitim yapan yabancı öğrencilerin uyum problemleri ve bunları çözebilmek için geliştirdikleri stratejileri ve başvurdukları yardım kaynaklarını incelemiştir.

Enhoş'un (1994) yaptığı araştırmanın sonucuna göre, Orta Asya Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin, Türkiyeli öğrencilerle arkadaşlıklarına bakıldığında, aralarında önemli bir problem olmadığı ve birbirleriyle kaynaştıkları görülmüştür.

Wilkelman (1994) yabancı uyruklu öğrencilerin önyargılarla karşılaşmaları onların psikolojik ve kültürel uyumlarını zorlaştırdığını araştırma sonucunda belirtmektedir.

Azmaz (1995) Orta Asya Cumhuriyetleri'nden gelen Uludağ Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler üzerine yaptığı araştırmada, öğrencilerin kişisel, sosyal, genel uyum düzeyleri açısından cinsiyet etmeni açısından fark bulunmadığını, anne ve baba eğitim düzeyleri yükseldikçe uyum düzeylerinin yükseldiğini, geldikleri ülkeler açısından uyumlarında öğrenciler arasında fark olmadığını tespit etmiştir.

Aydın (1995) "Azerbaycan'dan Türkiye'ye eğitim amacıyla gelen öğrencilerin dil-kültür-sosyal problemleri ve çözüm teklifleri" adlı araştırmasında, Azeri öğrencilerin eğitim ve öğretimde rastlanılan alfabe ve çevre şartları gibi farklılıkların oluşturduğu problemlerin yanı sıra Büyük Öğrenci Değişimi Projesinin bütçesinin kısıtlı olmasının da öğrencilerin eğitimlerini önemli ölçüde etkilemekte olduğunu tespit etmiştir.

Amanov (1996), Özbekistan Cumhuriyetinden Bursa iline yüksek öğrenim görmek için gelen öğrencilerin uyum düzeylerini araştırmış ve öğrencilerin anne baba eğitim düzeylerine geldikleri yıllara ve Özbekistan'da yaşadıkları yerleşim yerlerine göre kişisel, sosyal ve genel uyum puanları arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Sadece yaş gruplarına göre kişisel ve genel uyumlarında yaşın büyüklüğüne göre anlamlı fark olduğu, sosyal uyumda ise fark olmadığını tespit etmiştir.

Esentürk Ercan (1998) yabancı uyruklu ve Türk üniversite öğrencilerine ait sorunların bazı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelemesinde, yabancı uyruklu ve Türk üniversite öğrencilerinin sorunlarının öncelikle okul yaşamı ile ilgili olduğu; yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilerden daha fazla sorunları olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sorunları okul yaşamı, benlik ve iç yaşam, aile yaşamı, gelecek

yaşamı, sağlık ve beden gelişimi, arkadaşlık yaşamı ile ilgili sorunlar olarak bulunmuştur.

Çağlar (1999) “Türk üniversitelerinde öğrenim gören Türk Cumhuriyetleri ve akraba toplulukları öğrencilerinin sorunları” konulu yaptığı araştırmada yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarını; eğitim, dil öğrenme, beslenme ve barınma, ekonomik sorunlar, sosyal ve kültürel problemler, kent yaşamına uyum, iklime uyum, yeterli danışmanlık ve destek hizmeti bulamadıkları, ülkemizde hoşnut olmadıkları gibi sorunlarının önemli ölçüde olduğunu tespit etmiştir.

Soyutürk (2000) yaptığı çalışmada, Balkan ülkelerinden eğitim-öğretim için gelen öğrencilerin sosyal yapıya uyumlarını incelemiştir.

Otrar ve arkadaşları (2002) ise Türk ve akraba topluluk öğrencilerinin stres kaynakları, başa çıkma tarzları ile ruh sağlığı arasındaki ilişkiyi ele almışlardır.

Koç, Avşaroğlu ve Sezer (2004) , araştırmalarında üniversite öğrencilerin en büyük stres kaynağı olarak aile ortamından kopup, çok farklı olan yurt ve çevre yaşamına ayak uydurabilme, yeni arkadaş çevresinin değerleriyle tanışma, farklı kültürel değerlerle yüz yüze kalmadan kaynaklanan sorunları belirtmekte, okudukları üniversiteyi iyi tanıyamama, üniversitelerdeki oryantasyon çalışmalarının yetersiz oluşu gibi problem kaynağı sayılabilecek durumlardan ve akademik başarıyı etkilemesinden söz etmektedirler. Burada akademik başarı ön planda tutulmuştur.

Tuzgöl Dost (2006) üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenler açısından incelediği araştırmasında, üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerinin, algılanan ekonomik durumları, algılanan ana-baba tutumları, fiziksel görünüşlerinden memnuniyetleri, dini inançları ve denetim odakları açısından anlamlı farklılık gösterdiğini belirlemiştir.

Annaberdiyev (2006) yaptığı çalışmada öğrencilerin psikolojik yardım arama tutumlarını, ihtiyaçlarını ve uyumlarını çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmıştır.

Tutkun (2006) yeni kültürle ilk temasın yaşandığı ilk yıl kültürel şok yaşandığını belirtmiştir.

Doğan (2006) üniversite öğrencilerinin iyilik hali ile ilişkili faktörleri incelediği araştırmasında, ailelerinden ve arkadaşlarından yeterince destek gören, fiziksel egzersiz yapan ve kendi geleceklerine ilişkin olumlu düşüncelere sahip üniversite öğrencilerinin iyilik halinin daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Duru ve Poyrazlı'nın (2007) Sosyal destek ve bağlılığa ilişkin çalışmalarında, Amerika'da öğrenim gören Türk öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmalarda, sosyal bağlılık duygusunun uyum zorlukları ve kültürleşme stresini yordayabildiği bulunmuştur (Akt.: Traş ve Güngör, 2011: 265).

Allaberdiyev (2007) yaptığı çalışmada Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yükseköğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerini incelemiştir.

Karaoğlu (2007) ise kültürel farklılıklar arttıkça uyma davranışının olumsuz etkilendiğini, kültürel benzerlikler arttıkça öğrencilerin içinde yaşadığı kültürü benimseme düzeylerinin arttığını belirlemiştir.

Traş ve Güngör (2011) yabancı uyruklu Türk asıllı üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, üniversite öğrenimleri sırasında karşılaştıkları sorunları, algıladıkları sosyal destek ve sosyal bağlılık durumlarını incelemişler ve Türkiye'de öğrenim gördükleri sırada yaşadıkları sorunların, Türkçeyi kullanabilme ve telaffuzda, kültür, yaşam biçimi ve ders materyalleri konusunda sorun yaşadıkları ve genel olarak sosyal bağlılık konusunda, kendilerini Türkiye'ye bağlı hissettiklerini, burada yaşamaktan ve öğrenim görmekten son derece memnun olduklarını, kendilerini diğer arkadaşları gibi gördüklerini, sadece telaffuz farklılıklarında insanların tepkilerinden incindiklerini tespit etmişlerdir.

Sümer (2009) yaptığı çalışmada, Amerika'da okuyan yabancı öğrencilerin depresyon düzeyinin cinsiyete göre farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Ayrıca yabancı uyruklu kız öğrencilerin üniversiteye uyum sağlamada yabancı uyruklu erkek öğrencilerden daha fazla zorlandıkları tespit edilmiştir. Konuya sadece cinsiyet açısından yaklaşmıştır. Ayrıca bu araştırma ABD'de yapıldığı için Türk toplumunda farklı sonuçlara ulaşılması olanağı yüksektir.

Gülnar ve Balcı (2010) da yabancı uyruklu niversite öğrencileri arasında kültürleşme eğilimleri ve bu süreçte televizyon izleme motivasyonu ve davranışlarını belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, kültürleşme ile Türk televizyonlarını izleme ilişkisini kanıtlamışlardır. Araştırmaya göre yabancı uyruklu niversite öğrencileri, kendi kültürel geleneklerini sürdürürken Türkiye kültürüne adapte olmaya da sıcak baktıkları, Türk televizyon kanalları, buldukları ülkenin kültürünü yakından tanıma, farklı kültürleri dikkate alma, Türk toplumuna uyum sağlama, Türkçeyi geliştirme ve Türkiye'deki insanların nasıl etkileşimde bulduklarını görme, boş zamanlarını değerlendirme ve sosyal kaçış olarak algıladıklarını, kültürleşme, sosyalleşmelerine ve bilgi edinmelerine katkı sağladığı belirlenmiştir.

ll ve ztrk (2010) yaptıkları araştırmalarında; Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye öğrenim için gelen öğrencilerin, karşılaştıkları uyum ve iletişim problemlerinin belirlenmesine çalışmışlardır. Öğrencilerin uyum sorunlarının temelinde Türkiye Türkçesini yeterli konuşamamaları ve yazamamaları, ülkelerine ve ailelerine duydukları zlem, ekonomik yetersizlik, arkadaşlık ilişkilerine girmekte sıkıntı yaşadıkları gibi sorunların ilk sırada geldiğini bulmuşlardır. Aynı zamanda karşı cinsle olumlu arkadaşlık ilişkileri kurabildikleri, haklarında açılan disiplin soruştırmalarının azlığı nedeniyle uyum sorunlarının ileri boyutlarda olmadığı, barınmalarının ücretsiz olarak yurtlarda sağlanması ile iletişim kurmaları ve sosyalleşmeleri açısından olumlu olduğu da bulunmuşlardır.

Pirliyev (2010) "yapısal eşitlik modeli ile yabancı uyruklu öğrencilerin uyumu üzerine bir analiz" adlı çalışmasında konuyu sadece Orta Asya'dan gelen öğrencilerin genel uyumları ile sınırlandırmıştır.

Sağın (2011) niversite yaşamına uyum sürecine etki eden faktörler ve birbirleri ile ilişkilerini araştırmış ve yaş, cinsiyet ve kültürel farklılıklar gözetmeksizin ailelerine güvenli bağlanan öğrencilerin niversiteye daha iyi uyum sağladığını, bağlanma kalitesindeki farklılıkların niversiteye uyumlu olmakta da farklılıklara neden olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin lkemizde yaşadıkları sürece kişisel ve sosyal uyum sağlaması sağlıklı bir yaşantı sürdürebilmeleri açısından önemlidir ve uyum sağlayamadıklarında

olumsuz kişilik özellikleri göstermekte ve uyum sağlayamadıkları için eğitimlerini yarıda bırakarak ülkelerine dönmeleri söz konusu olacaktır.

Yapılan çalışmaların çoğunluğunun genel olarak üniversite gençliğinin uyum sorunları üzerine yapılmış olduğu, yabancı uyruklu gençlerin uyum sorunlarına ilişkin araştırmaların az sayıda olduğu, yapılanlarında genel ve psikolojik uyum düzeylerine ağırlık verilerek yapılmış araştırmalar olduğu, sosyal uyumlarına yönelik araştırmaların hiç yapılmadığı ya da genel uyum içerisinde değerlendirildiği görülmüştür. Ayrıca ülkemize eğitim amacıyla yabancı ülkelere gelen öğrencilerin sayısının ise her geçen gün arttığı Büyük Öğrenci Projesi kapsamında 1992-2008 yılları arasında ülkemize gelen ve proje kapsamında kontenjan kullanılan öğrenci sayısının 27.112 kişiye ulaşmış olduğu bildirilmekte (Yarman Vural ve Alkan, 2009) ve bu öğrencilerden mezun olarak ülkelerine dönenlerin sayısının ise çok az olduğu ifade edilmektedir.

2007-08 eğitim öğretim yılında 18.158 yabancı uyruklu öğrenci, 2011-2012 eğitim öğretim döneminde ise 10.841 kadın, 21.092 erkek olmak üzere toplam 31.933 yabancı uyruklu öğrenci ülkemizin çeşitli üniversitelerinde kayıtlı olduğu ÖSYM istatistik raporlarında yer almaktadır (<http://www.osym.gov.tr>, 2012). Çok farklı ülkelere yüksek öğrenim amacıyla ülkemize son birkaç yılda önceki yıllara göre daha fazla öğrencilerin geldiği görüldüğünden bu araştırmayı yapmak ihtiyacı hissedilmiştir.



### 3. BÖLÜM

## YÖNTEMBİLİM (METODOLOJİ)

### 3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma niceliksel bir araştırma olup ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bir araştırma geçmişteki ve halen mevcut bir olayı var olduğu şekliyle betimlemeye (tasvir etmeye) yönelikse “tarama” modellerinden yararlanır (İslamoğlu, 2011: 89). Ayrıca araştırmada değişkenler arasındaki ilişkiler de belirlenmeye ve açıklanmaya çalışılmıştır. Bu amaçlara yönelik olarak tarama araştırmalarında genellikle geniş bir kitleden araştırmacı tarafından belirlenen cevap seçenekleri kullanılarak bilgi toplanır (Büyüköztürk ve diğ. 2011: 232). Bu araştırma da mevcut durumu belirlemeye ve değişkenler arasındaki ilişkileri açıklamaya yöneliktir.

### 3.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, Bursa ilinde 2011-2012 eğitim öğretim döneminde öğrenim gören yabancı uyruklu yüksek öğrenim öğrencileri oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırma Bursa ilinde yükseköğrenim görmekte olan yabancı uyruklu önlisans, lisans ve yüksek lisans öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Bursa ilinde Uludağ Üniversitesi, Bursa Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi TÖMER Şubesi bulunmaktadır. Uludağ Üniversitesinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenci sayısı 269 kız, 843 erkek olmak üzere toplam 1112 kişidir (Ek: 2). Ankara Üniversitesine bağlı Bursa TÖMER Şubesinde Türkçe dil eğitimi alan yabancı uyruklu öğrencilerin sayısı ise; kız: 67, erkek: 289 olmak üzere toplam 356 öğrenci bulunmaktadır (Ek: 3). Yine Bursa ilinde 2010 yılında eğitime başlayan ve yeni bir üniversite olan Bursa Teknik Üniversitesi yabancı uyruklu öğrencisi bulunmadığından kapsam dışında tutulmuştur (Ek: 4). Bursa Uludağ Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi TÖMER Bursa Şubesi'nde öğrenim gören toplam yabancı

uyruklu öğrenci sayısı 1468 olarak tespit edilmiş ve bu öğrencilerin 336'ı kız 1132'i erkektir.

Evreni oluşturan bütün öğrencilere ulaşmak zaman ve ekonomik olarak güç olduğundan araştırma Bursa ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu toplam öğrenci sayısından örneklem alınarak yapılmıştır. Burada tabakalı oranlı tahsis ilkesine göre evrenin %15'ine denk gelen sayı örneklem olarak alınmıştır (Kota örnekleme). Cinsiyet durumu, Uludağ Üniversitesi ve TÖMER evrendeki temsile göre oranlı alınmıştır. Bu bağlamda Ankara Üniversitesi TÖMER Bursa Şubesi'nde öğrenim gören 10 kız ve 43 erkek, toplam 53 öğrenci, Uludağ Üniversitesinden 41 kız, 127 erkek öğrenci olmak üzere toplam 168 öğrenci, TÖMER ve Uludağ Üniversitesi birlikte toplam kız öğrenci sayısı: 51, erkek öğrenci sayısı: 170 olmak üzere 221 öğrenci anket uygulaması için uygun görülmüştür. Ayrıca Altunışık ve diğ. (2002: 59-60) araştırmacının veriler için hassasiyet derecesi, hoş görebileceği hata marjı, uygulayacağı istatistiksel analiz ve nihayet evrenin büyüklüğü, örnek kütle için belirleyici olduğunu ve bu faktörler dikkate alındığında örnek kütle için belirlenen büyüklüğün ayrıntılı hesaplamalardan çok araştırmacının yargısına bağlı olduğunun söylenebileceğini belirttiklerinden dolayı, yargıya varılabileceği büyüklük araştırmacı tarafından yeterli sayıldığından örneklem 221 (%15) öğrenci olarak alınmıştır. Bu öğrencilere tesadüfi olarak kartopu yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır.

### **3.3. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ARACI**

Araştırma da veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Anketin birinci bölümünde bireylerinin yaşı, cinsiyeti, öğrenim durumları, anne baba eğitim durumları, aile ve kişisel gelir durumları, yaşadıkları yer bilgileri, ikinci bölümünde faaliyetlere katılım, arkadaşlık ilişkileri, beslenme, eğitim, sağlık, kültürel özellikler, memnuniyetleri, ulaşım ve beklentileri gibi yaşadığı ülkeye sosyal uyumunu etkileyen faktörlere yer verilmiştir. Anket araştırma denencelerine uygun kısa, öz, biçim açısından sıkımayacak, yabancı uyruklu öğrencilerin anlayabileceği ve çok zamanlarını almayacak ancak amaca uygun verileri toplamak üzere toplam 53 sorudan oluşturulmuştur. Hazırlanan anket

daha sonra iki uzmandan görüş alınarak Türkiye'ye yeni gelen öğrenciler de düşünülerek İngilizce ve Türkçe dillerinde yeterli sayıda çoğaltılarak alanda çalışıp çalışmadığı, öğrencilerin soruları yeterince anlayıp anlamadıkları, sorulardan amaçlanan verileri elde edip etmediği gibi konuları tespit etmek amacıyla bir ön deneme ile TÖMER Bursa Şubesi'nde öğrenim gören öğrenciler üzerinde (221'in %5=11 öğrenci) test edilmiştir. Sorun yaşanmadığı görülünce anket uygulanmaya başlanmıştır.

### **3.4. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA SÜRECİ**

Araştırma bir yıllık süre içerisinde iki dönemi kapsamaktadır. Birinci öğretim döneminde, araştırma önerisi hazırlanarak kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Ayrıca veri toplama aracı anket oluşturulmuş ve iki uzmandan görüş alınarak anket hazırlanmış ön deneme 7 Mayıs 2012 tarihinde yapılmıştır. 2011-2012 eğitim ve öğretim dönemi sona ermeden 15 Mayıs-15 Haziran 2012 tarihleri arasında Bursa TÖMER ve Uludağ Üniversitesinde yükseköğrenime devam eden yabancı uyruklu öğrencilere öğrenim gördükleri üniversite ortamında ve yaşadıkları yerlerde (yurtlar) ulaşılmıştır. Anketler öncelikle öğrencilerden ve ilgili yerlerden izin alınarak belirlenen süre içerisinde araştırmacı ve üç sosyal hizmet uzmanı tarafından görüşme ile doldurmaları sağlanarak uygulanmış veriler toplanmıştır.

Sonuç olarak, hedeflenen sayıda öğrenciye ulaşılarak yapılan anketler sonunda toplanan veriler analiz edilerek bulgulara ulaşılmış ve bulgularda yorumlanarak çalışma raporlaştırılmıştır.

### **3.5. VERİLERİN İŞLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Araştırma kapsamında yabancı uyruklu öğrencilerden elde edilen veriler SPSS (Standart Program for Social Sciences) for Windows 16.0 paket programı aracılığıyla bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Yüklenen veriler, araştırmanın amaçlarına uygun olarak hazırlanmış plan doğrultusunda SPSS for Windows 16,0 paket programında veri analizi yapılmıştır. Araştırma bulguları sayı, yüzde oranları ve çapraz çizelgeler oluşturularak yorumlanmıştır. Çapraz çizelgelerde güvenilirlik için Ki-Kare Bağımsızlık Testi yapılmıştır. Ki-Kare Bağımsızlık Testi iki değişken arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Eymen, 2007: 148). Araştırmada, yabancı öğrencilerin sosyal uyumlarını belirlemeye yönelik sorularda önem denetiminde hata payı  $p=0.05$  olarak kabul edilmiş ve ilgili çizelgede ve çizelgenin altında verilmiştir. Bazı düşünceler arasındaki istatistiksel olarak ilişki olup olmadığını test eden denencelerdeki bazı bulgulara  $X^2$  analiz tekniği gereği burada yer verilmemiştir.

Araştırmada verilerin işlenmesi sonucu elde edilen bulgular frekans çizelgesi, Pearson Chi-Square ( $X^2$ ) testi sonucu, “Bulgular ve Yorum” bölümünde sunulmuştur.

## 4. BÖLÜM

### BULGULAR VE YORUM

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular iki temel başlık altında ele alınmıştır. Birinci bölümde sosyo-demografik özellikleri ve öğrenim yaşamları ve yabancı topluma ve üniversite ortamına uyumlarına yönelik düşünceleriyle ilgili bazı bulgular yer almaktadır. İkinci bölümde ise denencelerin sınanmasına yönelik olarak yabancı öğrencilerin, topluma ve üniversite ortamına sosyal uyumlarında etki ettiği düşünülen etmenlerle ilgili bulgular ele alınmıştır.

#### 4.1. ARAŞTIRMAYLA İLGİLİ GENEL BULGULAR

##### 4.1.1. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bulgular bölümünün ilk aşamasında araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular verilmiştir. Öğrencilerin cinsiyet ve yaş dağılımı, medeni durumları, Türkiye’de kaldıkları süre ve yer, anne ve babalarının eğitim durumları, geldikleri coğrafi bölgeye yönelik bulgular yer almaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri Çizelge 1’de verilmiştir.

##### Çizelge 1. Cinsiyete Göre Dağılım

Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kadın	51	23.1
Erkek	170	76.9
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan toplam 221 öğrencinin %23,1'i (n=51) kadınlardan; %76,9 (n=170) erkeklerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler Bursa ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerden cinsiyet oranlarına göre dağılımlı olarak alınmıştır. Her iki cinsiyetinde evrendeki dağılımı böylece oranlı olarak sağlanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları Çizelge 2’de verilmiştir.

**Çizelge 2. Yaşa Göre Dağılım**

Yaş	Sayı (n)	Yüzde (%)
18 yaştan küçük	6	2,8
18 -20 yaş	85	38,5
21-23 yaş	85	38,5
24-26 yaş	31	14,5
27 yaş ve üstü	7	3,3
Yanıtsız	7	3,2
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %38,5’i (n= 85) 18-20 yaş, yine aynı oranda 21-23 yaş grubu öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. 18-23 yaş arası %77 (n=170) gibi önemli bir oranı kapsamaktadır. 27 yaş ve üstü olanların oranı ise %3,3 (n=7) dür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu üniversite öğrenciliğinin yaş dönemi olarak geçtiği 17-25 yaş diliminde yer almaktadır. Üniversite öğrenciliği dönemi gençlik döneminin yavaş yavaş sona yaklaştığı ve yetişkinlik döneminin başladığı bir dönemdir. Köknal’e (2006: 89) göre, üniversite gençlik dönemi erişkinlik çağına dek süren geç ergenlik ya da uzamış gençlik dönemleri içinde yer almaktadır. Yörükoğlu (2007: 20) ise, 21 yaş ile 25 yaş arasının uzamış gençlik ya da yükseköğretim gençliği olarak tanımlandığını belirtmektedir. Sonuç olarak üniversite eğitimi gençlik dönemi içerisinde gençlikten yetişkinliğe geçiş sürecinde yer almaktadır.

Geç ergenlik dönemi gencin diğer insanların yaşama dair görüşleri, kişilerarası ilişkilerindeki problemleri ele alış biçimleri ile tanışıklığını arttırdığı, daha fazla eğitim olanağı bulduğu, yaşamdaki yolunu çizdiği, kendi sınırlarını diğer insanlarla karşılaştırarak deneme yanılma yolu ile genişletme olanağı bulduğu bir dönemdir (Özbay ve Öztürk, 1992: 21).

Pek çok genç için üniversite eğitimi ve yaşamı sırasında aldığı eğitim, edindiği bilgi, yeni sosyal çevreye girmesi ve uyum sağlaması, kurduğu arkadaşlık ilişkileri ve kalıcı dostluklarını yaşamları boyunca sürdürmeye çalışmaları bireyin yaşam tecrübesi açısından önemli bir yere sahiptir.

Araştırmada yaşa ilişkin elde edilen bulgu araştırmaya katılan gençlerin geç ergenlik dönemi özelliklerini göstereceklerinin bilinmesi açısından önemli olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin medeni durumları Çizelge 3’de verilmiştir.

### Çizelge 3. Öğrencilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

Medeni Durum	Sayı (n)	Yüzde (%)
Bekar	216	97,7
Evli	5	2,3
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %97,7’sinin (n=216) bekar, %2,3 (n=5) evli oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse tamamına yakını bekâr öğrencilerdir. Evlilerin ise yüksek lisans programında öğrenim gören öğrenciler olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin öğrenim durumları Çizelge 4’de verilmiştir.

**Çizelge 4. Annesinin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı**

<b>Anne</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Okur-yazar değil	29	13,2
İlkokul	21	9,6
Ortaokul	29	13,2
Lise	72	32,9
Üniversite (önlisans, lisans)	54	24,7
Yüksek lisans	10	4,6
Doktora	4	1,8
Yanıtsız	2	0,9
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına bakıldığında %32,9'u (n=72) lise mezunu, %24,7 (n=54) üniversite (önlisans, lisans), 13,2 (n=29) ortaokul, yine %13,2 (n=29) okur-yazar olmadığı, %9,6 (n=21) ilkokul, %4,6 (n=10) yüksek lisans, %1,8 (n=4) doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına bakıldığında yükseköğrenim mezunu olanların toplam oranı %31,1 (n=68) olduğu tespit edilmiştir. Bulgulara göre, ülkemize yükseköğrenim için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerinin yüksek olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Karaoğlu (2007) yaptığı araştırmasında da benzer sonuca ulaşmıştır. Araştırmasında yabancı uyruklu öğrencilerin %45'in annesinin üniversite mezunu olduğunu ve en yüksek oranı oluşturduğunu, eğitilmiş aileden gelen öğrencilerin başka bir ülkede uyuma davranışı gösterirken ve grup iletişimde daha başarılı olabileceklerini belirtmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının öğrenim durumları Çizelge 5'de verilmiştir.



**Çizelge 5. Babasının Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı**

<b>Baba</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Okur-yazar değil	9	3,7
İlkokul	7	3,2
Ortaokul	19	8,8
Lise	61	28,1
Üniversite (önlisans, lisans)	97	44,7
Yüksek lisans	17	7,8
Doktora	8	3,7
Yanıtsız	4	1,8
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına bakıldığında %44,7 (n=97) oranında üniversite mezunu (önlisans, lisans) oldukları, %28,1 (n=61) lise, 8,8 (n=19) ortaokul, %7,8 (n=17) yüksek lisans, %3,7 (n=9) doktora, %3,7 (n=9) okur-yazar olmadığı, %3,2 (n=7) ilkokul mezunu oldukları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına bakıldığında yükseköğrenim görenlerin toplam oranının % 56,2 (n=122) olduğu tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin yarısından çoğunun babasının yükseköğrenim mezunu olduğu, babalarının eğitim durumlarının annelerinin eğitim durumundan daha yüksek olduğu da görülmektedir. Bulgulara göre, ülkemize yükseköğrenim için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerinin yüksek olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

Çizelge 4 ve çizelge 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeylerinin yüksek olduğu görüldüğünden eğitilmiş ailelerden geldikleri kanısına varılmaktadır. Bu sonuçlar eğitilmiş ailelerden gelen öğrencilerin yabancı ülkede daha kolay uyum sağlayabilecekleri, sosyal ilişkilerinde başarılı olabilecekleri şeklinde görüş belirtmemizi sağlayabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin yaşadıkları ülkelerinin koşullarına göre dağılımları Çizelge 6’da verilmiştir.

**Çizelge 6. Öğrencilerin Ailesinin Yaşadığı Ülkelerin Koşullarına Göre Gelir Dağılımı**

<b>Gelir</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Yüksek	15	6,8
İyi	72	32,6
Orta	95	43
Düşük	36	16,3
Yanıtsız	3	1,4
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %43’ü (n=95) ailelerinin yaşadıkları ülke koşullarına göre orta gelir sınıfında yer aldıklarını belirtmişlerdir. %32,6’sı (n=72) iyi, %6,8’i (n=15) yüksek, %16,3’ü (n=36) düşük olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aile geliri bakımından yaklaşık 2/5’lik bölümü iyi-yüksek gelir grubunda yer almaktadır. Bu sonuçlar öğrencilerin burs aldıkları ve yurtdışı ücretsiz barındıkları da göz önünde bulundurulduğunda ekonomik yönden fazla güçlük çekmeyeceklerini düşündürmektedir.

Ekonomik sorunlar öğrencilerin üniversite yaşamında en çok zorlandıkları konulardan biridir. Yabancı uyruklu öğrenciler ailelerinden aldıkları destek ve ağırlıklı olarak bursları ile öğrenimlerini sürdürmektedirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerin geldikleri devletlerinin bulunduğu bölgeye göre dağılımları Çizelge 7’de verilmiştir.

**Çizelge 7. Öğrencilerin Geldiği Devletin Bulunduğu Bölgeye Göre Dağılımı**

<b>Bölge</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Orta Asya	120	54,3
Avrupa	25	11,3
Orta Doğu	28	12,7
Afrika	24	10,9
Balkanlar	14	6,3
Amerika	5	2,3
Diğer (Güney Asya)	3	1,4
Yanıtsız	2	0,9
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası % 54,3'ü (n=120) Orta Asya ve Türk Cumhuriyetlerinden gelmektedir. İkinci sırada ise % 12,7'lik bir oranla (n=28) Orta Doğu ve yine bu oranlara yakın olarak Avrupa ve Afrika devletlerinden gelen öğrenciler olduğu tespit edilmiştir. En az Amerika kıtasındaki devletlerden gelenlerin eğitim gördüğü bununla birlikte diğer (3 kişi Güney Asya) bulunduğu tespit edilmiştir.

Başbakanlık Yurtdışı ve Akraba Toplulukları Başkanlığının 2011 yılı faaliyet raporuna göre, 1992 yılında Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Topluluklarla Türkiye arasındaki ilişkileri daha da geliştirmek amacıyla 5 ülke katılımı ile başlatılan Büyük Öğrenci Projesine, bugün 58 devlet ve topluluğun dâhil olduğu, projenin önemli bir yabancı öğrenci programı olduğu, ayrıca dünyanın 138 ülkesinden eğitim görmek amacıyla ülkemize gelen yabancı öğrenciler bulunduğu bilgisi yer almaktadır (<http://www.ytb.gov.tr>, 2012).

Ülkemizde çoğunlukla Büyük Öğrenci Projesi kapsamında yer alan ülkelerden gelen öğrenciler öğrenimlerini sürdürmektedirler. Bu kapsamda anket uygulamaları

sırasında özellikle Afganistan'dan gelen öğrencilerin Bursa ilinde sayıca çok oldukları dikkati çekmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye'deki yaşam süreleri Çizelge 8'de verilmiştir.

**Çizelge 8. Öğrencilerin Türkiye'deki Yaşam Sürelerine Göre Dağılımı**

Süre	Sayı (n)	Yüzde(%)
Yeni gelen	38	17,2
Bir yıldan az	76	34,4
Bir yıldan fazla	107	48,4
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %48,4'ü (n= 107) bir yıldan fazla süredir ülkemizde bulunmaktadır. Öğrencilerin %34,4'ü (n=76) bir yıldan az süredir, %17,2'si (n=38) yeni gelen öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan ve bir yıldan fazla süredir ülkemizde bulunan öğrencilerinden 2 yıldır ülkemizde bulunan 7 kişi, 3 yıl 18 kişi, 4 yıl 9 kişi, 5 yıl 6 kişi, 6 yıl 8 kişi ve 7-8 yıl 2 kişi olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerinin yaklaşık 1/4'ü Bursa TÖMER şubesinde Türkçe dil eğitimi almaktadır. Dil kurslarında başarılı olanlar ise başta Bursa Uludağ Üniversitesi olmak üzere ülkemizdeki çeşitli üniversitelerde öğrenimlerine devam edeceklerdir. Bu öğrencilerin henüz dil eğitimi alıyor olmaları bir yıldan az süredir Bursa şehrinde ve ülkemizde bulunmalarında etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık olarak yarısından fazlası bir yıldan daha az süredir Türkiye'de bulunmaktadır. Yeni bir ülkeye uyumun ilk evresinde, yeni kültürü tanıma sürecindedirler. Yeni bir kültüre katılmanın, üniversite eğitim yaşamına başlamanın heyecanı içerisinde. Öğrenciler çevreyi tanıma yeni

arkadaşlar edinme çabası içerisine gireceklerdir. Zaman içerisinde eğitimlerine devam ederlerken ağır ağır uyum sağlamaya başlayacakları veya uyum sağlamaya çalışırken sorunlar yaşama durumları söz konusu olabilecektir. Ayrıca Türkçe dil eğitimini tamamlayan bazı öğrencilerin yerleştirildikleri üniversiteye ve kente gitmeleri sonrasında yeni bir uyum süreci içerisine gireceklerinden sorunlar yaşamaları da söz konusu olabilecektir.

#### **4.1.2. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Öğretim Durumlarına İlişkin Bulgular**

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya katılan öğrencilerin halen öğrenim görmekte oldukları program, öğrenim görmekte oldukları dönem, ülkemizde öğrenim görmeye yönelik tercihleri, ders başarı durumları, aldıkları eğitimden memnuniyet durumları, eğitimlerinde zorlandıkları konular, burs alma durumları gibi bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görmekte oldukları yükseköğretim programlarına göre dağılımları Çizelge 9’da verilmiştir.

#### **Çizelge 9. Öğrencilerin Türkiye’de Öğrenim Görmekte Oldukları Yükseköğretim Programlarına Göre Dağılımı**

<b>Yükseköğretim Programı</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Önlisans	31	14,0
Lisans	164	74,2
Yüksek lisans	26	11,8
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin %74,2’si (n=164) lisans öğrenimi , % 14’ü (n=31) önlisans, % 11,8’i (n=26) yüksek lisans eğitimi görmektedir.

Büyük oranda öğrenciler lisans öğrenimi için ülkemize gelmektedirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görmekte oldukları dönemlere (yarıyıl) göre dağılımları Çizelge 10’da verilmiştir.

**Çizelge 10. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Dönemlere (yarıyıl) Göre Dağılımı**

Okuduğu Dönem	Sayı (n)	Yüzde(%)
1. Dönem	10	4,5
2. Dönem	37	16,7
3. Dönem	9	4,1
4. Dönem	28	12,7
5. Dönem	4	1,8
6. Dönem	20	9,0
7. Dönem	6	2,7
8. Dönem	10	4,5
TÖMER	93	42,1
Üniversite hazırlık	1	0,5
Diğer	3	1,4
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %42,1’i (n=93) TÖMER, %16,7’ü (n=37) 2. dönem, %12,4’ü (n=28) 4. dönem, %9’u (n=20) 6. dönem, %4,5’i (n=10) 1 dönem ve aynı oranda 8. dönem de öğrenim görmekte oldukları görülmektedir.

Öğrencilerin çoğunluğunun öğrenimlerine devam ettikleri dönem dil hazırlık dönemi olan TÖMER’dir. Bu bulgu Türkiye’de bulunma süreleri ile paralellik göstermektedir. (Bkz. çizelge. 8) Yine öğrencilerin yaklaşık 2/3’ü üst sınıflarda öğrenim görmektedir. Diğer öğrenciler kapsamında ise %1,4 (n=3) Tıp Fakültesi ve

Türkiye’de öğrenim sonrası yüksek lisans programına devam eden öğrenciler olduğu anket uygulaması sırasında öğrenciler ile yapılan görüşmelerde tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aldıkları eğitimden memnuniyet durumlarına göre dağılımları Çizelge 11’de verilmiştir.

**Çizelge 11. Öğrencilerin Aldıkları Eğitimden Memnuniyet Durumlarına Göre Dağılımı**

<b>Durum</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Memnun	166	75,1
Tam değil	49	22,2
Memnun değil	4	1,8
Yanıtsız	2	0,9
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %75,1’nin (n=166) Türkiye’de aldığı eğitimden memnun olduğu görülmektedir. % 22,2’si (n=49) tam olarak memnun olmadıkları, % 1,8’nin (n=4) ise memnun olmadığı görülmektedir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türkiye’de öğrenim görüyor olmaktan memnun olduklarını belirtmiş olmaları eğitime ve yaşadıkları çevreye, kültüre daha kolay uyum sağlayacaklarını düşündürmektedir.

Çağlar’ın (1999) çalışmasında da “Türkiye’de öğrenci olmaktan memnun musunuz?” sorusuna çoğunluk memnun olduklarını belirtmişlerdir. Memnuniyet nedenleri sorulduğunda ise şöyle sıralanmıştır. Ülke olarak Türkiye’yi sevdiği, farklı bir kültürü tanıma ve olanağı bulduğu, üniversitesi ve eğitiminden memnun olduğu, yaşam koşullarının kendi ülkesinden daha iyi olduğu ve kendi ülkesine benzediği için memnun oldukları şeklinde sıralanmıştır (Çağlar, 1999: 155).

Araştırmaya katılan öğrencilerin ders başarı durumlarına göre dağılımları Çizelge 12’de verilmiştir.

**Çizelge 12. Öğrencilerin Ders Başarı Durumlarına Göre Dağılımı**

<b>Başarı Durumu</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Başarılı	81	36,7
Orta düzey	125	56,6
Başarısız	14	6,3
Yanıtsız	1	0,5
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin % 56,6'sı (n=125) ders başarı durumlarını orta düzey, % 36,7'si (n=81) başarılı, %6,3'ü (n=14) başarısız olarak belirtmişlerdir.

Araştırma bulgularında öğrencinin kendisini başarısız diyenlerin az oranda olması dikkat çekici olarak bulunmuştur. Hâlbuki ülkemizde eğitimlerinde başarılı olup mezun olarak ülkelerine dönem öğrenci sayısının az olduğu Büyük Öğrenci Projesi Değerlendirme Raporunda yer almaktadır (Yarman Vural ve Alkan, 2009).

Üniversite okuyan öğrencilerin birçoğu, yılsonu itibariyle başarısızlığa uğrayabilmektedir. Öğrencilerin başarısızlığının önlenmesi, başarıyı etkileyen faktörlerin belirlenmesine bağlıdır. Başarıyı etkilemede önemli olan faktörler bilinirse başarısızlığı doğuran nedenlerin kontrol altına alınabileceği düşünülmektedir (Özgüven, 1974).

Yabancı uyruklu öğrencilerin aldıkları eğitimde en kısa sürede başarılı olarak ülkelerine dönmeleri kendilerine yapılan yatırımların, verilen emeğin ve beklentilerin boşa çıkartılmaması bakımından önemli olabilecektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aldıkları eğitimde en çok zorlandıkları konulara göre dağılımları Çizelge 13'de verilmiştir.



**Çizelge 13. Öğrencilerin Aldıkları Eğitimde En Çok Zorlandıkları Konulara Göre Dağılımı**

<b>Zorlanılan Konular</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Türkçe öğrenmek	61	27,6
Öğrencilerle iletişim kurma	15	6,8
Derse konsantre olma	17	7,7
Ders konularını anlama	33	14,9
Eğitim sistemindeki farklıları	61	27,6
Öğretim elemanları ile iletişim	16	7,2
Ders kitaplarını okuma	12	5,4
Yanıtsız	6	2,7
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılanların %27,6'sı (n=61) Türkçe öğrenmede yine % 27,6'sı (n=61) eğitim sistemindeki farklılıktan, %14,9'u (n=33) ders konularını anlayamamaktan, %7,7'si (n=17) derse konsantre olamamaktan, %7,2'si (n=16) öğretim elemanları ile iletişim kuramamaktan, %6,8'i (n=15) öğrenci arkadaşları ile iletişim kuramamaktan kaynaklanan zorluk yaşadıkları görülmektedir.

Öğrencilerin okulda karşılaştıkları sorunların en önemlisi, Türkiye Türkçesine yeterince ve beklenildiği kadar egemen olamamalarıdır. Günlük yaşamlarında yeterli seviyede Türkçe konuşabilmelerine karşın, yazı dilinde sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bundan dolayı derslerde başarısızlık sorunu yaşanabilmektedirler (Çöllü ve Öztürk, 2009: 224).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye'de öğrenim görme tercihlerine göre dağılımları Çizelge 14'de verilmiştir.

**Çizelge 14. Öğrencilerin Türkiye’de Öğrenim Görme Tercihlerine Göre Dağılım**

<b>Tercih Durumu</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Kendi isteği	169	76,5
Ailesinin isteği	27	12,2
Belli nedenlerle zorunluydu	24	10,9
Yanıtsız	1	0,5
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 76,5’i (n=169) Türkiye’de öğrenim görmeyi kendilerinin istediğini, %12,2’si (n=27) ailesinin isteği, %10,9’u (n=24) belli nedenlerle kendisi için zorunlu olduğunu ifade etmiştir.

Türkiye’de yükseköğretimde kendi istekleriyle öğrenim görüyor olmaların uyum süreçlerine olumlu katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

Öğrencilerin kendi tercihleri ile Türkiye’de bulunmaları aldıkları eğitimden azami ölçüde yararlanmalarını sağlayacaktır. Üniversite eğitiminde kendi tercihleri ile istedikleri ülkede aldıkları eğitim sonucunda başarı sağlayarak edindikleri mesleği yapacak olmaları kişinin yaşamı boyunca mutlu olmasını da sağlayacaktır. Bu durumun da aynı zamanda bireylerin genel ve sosyal uyumlarına katkı vereceği düşünülmektedir.

YURTKUR’da 1994 yılında yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili yapılan araştırmada benzer olarak öğrencilerin % 85’i Türkiye’de öğrenim görmenin kendi tercihleri olduğunu ve bunda Türkiye’yi tanıma isteği ve eğitim imkanlarının daha iyi olmasının etkili olduğu sonucu bulunmuştur (Enhoş, 1994: 77).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görmekten memnun olma durumlarına göre dağılımları Çizelge 15’de verilmiştir.

**Çizelge 15. Öğrencilerin Türkiye’de Öğrenim Görmekten Memnuniyet Durumlarına Göre Dağılımı**

<b>Durum</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Memnun	160	72,4
Tam bilemiyor	57	25,8
Memnun değil	2	0,9
Yanıtsız	2	0,9
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %72,4’ü (n=160) Türkiye’de öğrenim görmekten memnun olduklarını belirtmişlerdir. Memnun olmayan sadece 2 kişi vardır. Memnun olmayan 2 kişi ise ülkeye alışamadığını ve ülkemizin pahalı bir ülke olduğunu açık uçlu olarak sorulan soruda belirtmiştir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim amacıyla geldikleri ülkede öğrenim görmekten memnun olmaları onların eğitime ve bulunduğu kültüre uyumunu kolaylaştıracağı şeklinde düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin İngilizce olarak verilen dersleri anlamakta güçlük çekme durumlarına göre dağılımları Çizelge 16’da verilmiştir.

**Çizelge 16. Öğrencilerin İngilizce Olarak Verilen Dersleri Anlamakta Güçlük Çekmelerine Göre Dağılımı**

<b>Güçlük Çekme</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Evet	28	12,7
Hayır	103	46,6
Bazen	79	35,7
Yanıtsız	11	5
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin İngilizce olarak verilen dersleri anlamakta güçlük çekmediğini belirtenlerin oranı %46,6 (n=103), bazen anlamakta güçlük çekenlerin oranı %35,7 (n=79), İngilizce verilen dersleri anlamakta güçlük çekenlerin oranının ise %12,7 (n=28) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yarıya yakını İngilizce olarak verilen dersleri anlamakta güçlük çekmemekle birlikte zaten Uludağ Üniversitesinin öğretim dili de Türkçe'dir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin burs alma durumlarına göre dağılımları Çizelge 17'de verilmiştir.

**Çizelge 17. Öğrencilerin Burs Alma Durumuna Göre Dağılımı**

<b>Burs Alma</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Evet	197	89,1
Hayır	24	10,9
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 89,1'i (n=197) burs almaktadır. %10,9 (n=24) oranında ise burs almayan öğrenci bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse tamamına yakını burs almaktadır. Bu bağlamda burs alan öğrencilerin burslarını hangi devletten aldıkları araştırmada sorulmuş olup; Çizelge 18'de verilmiştir.

**Çizelge 18. Burslu Öğrencilerin Burslarını Aldıkları Devlete Göre Dağılımı**

<b>Burs Alınan Devlet</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Türkiye	180	91,4
Kendi devleti	17	8,6
<b>Toplam</b>	<b>197</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan 221 öğrenciden 197'sinin burs aldığı ve burs alanların %91,4'ü (n=180) Türkiye Cumhuriyeti'nden burs aldığı, %8,6'sı (n=17) kendi devletinden burs aldığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkiye'den burs alarak öğrenimlerini sürdürmektedir. Türkiye Cumhuriyeti özellikle Büyük Öğrenci Projesi kapsamında Türk Cumhuriyetleri ve Türk Akraba Topluluğu bulunan devletlerden gelen öğrencilere ücretsiz barınma ve burs sağlamaktadır. Hem kendi devletinden hem de devletimizden burs alan 4 öğrencinin olduğu da ayrıca tespit edilmiştir.

#### **4.1.3. Öğrencilerin Kaldıkları Yer, Yaşadıkları Kent ve Gelirlerine İlişkin Bulgular**

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin kaldıkları yer, yaşadıkları kentteki memnuniyet durumları, burslarının ve gelirlerinin yeterlilik durumlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin kaldıkları yerlere göre dağılımları Çizelge 19'da verilmiştir.

**Çizelge 19. Öğrencilerin Kaldıkları Yerlere Göre Dağılımları**

<b>Kaldıkları Yer</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
YURTKUR yurdu	165	74,7
Özel yurt	3	1,4
Üniversite yurdu	32	14,5
Ev	15	6,8
Diğer	5	2,3
Yanıtsız	1	0,5
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 74,7'si (n=165) Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna (YURTKUR) bağlı yurtlarda, %14,5'i (n=32) Üniversite Yurdunda, %6,8'i (n=15) ev de kalmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin kaldıkları yerlerin fiziki koşullarına göre memnuniyet durumları açısından dağılımları Çizelge 20'de verilmiştir.

**Çizelge 20. Öğrencilerin Kaldıkları Yerlerin Fiziki Koşullarına Göre Memnuniyet Durumlarının Dağılımı**

<b>Memnuniyet</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Memnun	93	42,1
Orta karar	105	47,5
Memnun değil	19	8,6
Yanıtsız	4	1,8
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %42,1'i (n=93) kaldıkları yerlerin fiziki koşullarından memnun oldukları, %47,5'i (n=105) orta karar memnun oldukları, %8,6'sının (n=19) ise memnun olmadıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu kaldıkları yerlerin fiziki koşullarından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Memnun olmayanların oranı % 8,6'dır (n=19). Çizelge 19'a bakıldığında öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun YURTKUR (%74,7) ve üniversite yurtlarında (%14,5) barındıkları tespit edilmişti. Yabancı uyruklu öğrencilerin yaklaşık % 90'ı yurtlarda barınmaktadır.

Yabancı uyruklu öğrenciler ayrılan kontenjan dâhilin de Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu yurtlarında ücretsiz olarak barındırılmaktadır. Ayrıca yabancı uyruklu öğrenciler, bu kurumunun bütün öğrencilerine yaptığı beslenme yardımları ile uyum programlarından yararlanmaktadırlar (<http://www.kyk.gov.tr>, 2012). Sağlanan bu imkânların öğrencilerin memnuniyet düzeylerini olumlu yönde

etkilemekte olduğu düşünölmektedir. Ancak anket uygulamaları sırasında öğrenciler yurtlarda odaların kalabalık olduğunu, ders çalışma imkanlarının yetersiz olduğunu, öğrenci kafeteryasında çıkan yemek kalitesi ile yurtlarda siyasi gruplaşmaların bulunduğunu belirterek rahatsızlıklarını da dile getirmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin gelirlerinin ihtiyaçlarını karşılamada yeterliliğine göre dağılımları izelge 21’de verilmiştir.

**Çizelge 21. Öğrencilerin Gelirlerinin İhtiyaçlarını Karşılamasında Yeterliliğine Göre Dağılımı**

<b>Öğrencinin Geliri</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde(%)</b>
Yeterli	70	31,7
Kısmen	90	40,7
Yetersiz	48	21,7
Yanıtsız	13	5,9
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin ölkemizde öğrenim görmekte iken kendilerine sağlanan gelirin (burs, ailelerinin katkısı vs.) öğrenimlerinde 31,7 (n=70) yeterli olduğunu, kısmen %40,7 (n=90) yeterli olduğunu, % 21,7 (n=48) yetersiz olduğunu belirtmiş oldukları görölmektedir.

Öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada gelirlerinin yeterli ve kısmen yeterli olduğunu belirtenlerin oranı birlikte % 72,4 dur. Öğrencilerin 2/3 den fazlasının gelirleri ile yaşadıkları ortamda ve kentte ihtiyaçlarını karşılayabilmekte oldukları görüşü oluşmaktadır.

Maddi olanakları yüksek olması öğrencilerin sosyal ortamlara katılmalarını olumlu yönde etkileyebilir ve buna göre içinde buldukları topluma sosyal uyumlarında olumlu yönde katkı sağlayabilecektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin aldıkları burslarının ihtiyaçlarını karşılamada yeterliliğine göre dağılımları Çizelge 22’de verilmiştir.

**Çizelge 22. Öğrencilerin Aldıkları Bursların İhtiyaçlarını Karşılamasında Yeterliliğine Göre Dağılımı**

<b>Burs</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Yeterli	45	20,4
Kısmen	95	43
Yetersiz	53	24
Yanıtsız	28	12,7
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 43’ü (n=95) aldıkları burslarının kısmen yeterli, %20,4’ü (n=45) yeterli, % 24’ü (n=53) yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Aldıkları bursların kısmen ve yeterli olduğunu ifade edenler birlikte % 63,4’dür. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin gelir durumlarına paralel olarak yaklaşık 1/4’ü aldıkları bursların yetersiz olduğunu belirtmiştir. (Bkz. çizelge 6)

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadığı şehir (Bursa) mutlu olma durumlarına göre dağılımları Çizelge 23’de verilmiştir.

**Çizelge 23. Öğrencilerin Yaşadığı Şehirde (Bursa) Mutlu Olma Durumlarına Göre Dağılımı**

<b>Yaşadığı Şehir (Bursa)</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Evet	150	67,9
Hayır	6	2,7
İdare eder	62	28,1
Yanıtsız	3	1,4
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>



Araştırmaya katılan öğrencilerin %67,9'u yaşadığı ve öğrenim görmekte olduğu şehir olan Bursa ilinde yaşamaktan dolayı mutlu olduğu, %28,1'i (n=62) idare eder olarak gördüğü, %2,7'sinin (n=6) ise mutlu olmadığı görülmektedir.

Bu bağlamda yaşadığı şehirde neden mutlu olmadıkları ile ilgili bir soru sorulmuş ve sonuçları yanıtlayan (Çizelge 24'de görülmekte olduğu üzere mutlu olmayan ve idare eder) 54 kişi üzerinden çizelge 24'de değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadığı şehir (Bursa) ilinde neden mutlu olmadıklarına göre dağılımları Çizelge 24'de verilmiştir.

#### **Çizelge 24. Öğrencilerin Yaşadığı Şehirde (Bursa) Neden Mutlu Olmadıklarına Göre Dağılımı**

<b>Mutlu Olmama</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Ulaşım yetersiz	6	11,1
İnsani ilişkiler iyi değil	8	14,8
Bu kenti sevemedim	10	18,5
Kent pahalı	22	40,7
Sosyal ve kültürel imkanlar yetersiz	5	9,3
Eğitim imkanı iyi değil	3	5,6
<b>Toplam</b>	<b>54</b>	<b>100,0</b>

Yaşadığı kentte mutlu olmadığı anlaşılan çok düşük orandaki öğrenciler ile yaşadığı kentin kendisi için idare eder niteliğinde olduğunu belirtenlerin %40'ı (n=22) kenti pahalı, %18,5'i (n=10) kenti sevemediğini, %14,8'i (n=8) insani ilişkilerin iyi olmadığını, %11,1'i (n=9) ise ulaşımın yeterli olmadığını, %9,3'ü (n=5) sosyal ve kültürel imkanların yetersiz olduğu, %5,6'sı (n=3) eğitim imkanının iyi olmadığı için memnuniyetsizlikleri olduğunu belirttikleri görülmektedir.

Genel olarak yabancı uyruklu öğrencilerin öğrenim gördükleri ve belli bir süre yaşadıkları kent olan Bursa'da mutlu olmadığını belirtenlerin oranının çok düşük olması kentin öğrenciler tarafından tercih edildiği ve beğenildiği, öğrenciler için yeterli olanaklara sahip bir kent olduğu söylenebilir.

#### 4.1.4. Sosyal, Kültürel, Sportif Etkinliklere Katılımlarına ve Yaşadıkları Sorunlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu kısmında; öğrencilerin sorunları, birlikte yaşadığı kişilerin kendilerine karşı tutumları, sorunlarının çözümü için başvurdukları yer, arkadaşlık ilişkileri, en çok zorlandıkları konular, kültürel farklılık nedeni ile yaşadığı sorunlar, sosyal kültürel ve sportif faaliyetlere katılımları, karşılaştıkları insanların tutumları, önyargılar, yemek kültürü, televizyon izleme, memnuniyet durumları, sağlık sorunları, disiplin soruşturması geçirmeleri gibi yaşadıkları topluma uyumlarında ve özellikle sosyal uyumlarında etkili olduğu düşünülen bazı bulgulara yer verilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal kültürel etkinliklere katılım düzeylerine göre dağılımları Çizelge 25'de verilmiştir.

#### Çizelge 25. Öğrencilerin Sosyal ve Kültürel Etkinliklere Katılım Düzeylerine Göre Dağılımı

<b>Katılım</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Sık sık	36	16,3
Yeterli	106	48
Çok seyrek	65	29,4
Yetersiz	11	5
Yanıtsız	3	1,4
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu sosyal ve kültürel faaliyetlere yeterli düzeyde %48 (n=106) ve sık sık %16,5 (n=36) katıldıklarını belirtmişlerdir. Çok seyrek olarak katılanlar ise %29,8'dir (n=65). Öğrencilerin var olan ve düzenlenecek sosyal kültürel etkinliklere ilgi göstermelerinin uyum süreçlerini kısaltacağı ifade edilebilir.

YURTKUR, yurtlarda barınan öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini geliştirmek kaynaşmalarını sağlamak amacıyla sosyal kültürel ve sportif faaliyetler düzenlemektedir. Geleneksel olarak yapılan turnuvalar, tarihi turistik geziler ve Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Topluluklarının milli bayram kutlamaları ve özel gecelerinde her türlü desteği vermektedir (<http://www.kyk.gov.tr>).

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal kültürel etkinliklere katılmasını değerlendirmelerine göre dağılımları Çizelge 26'da verilmiştir.

**Çizelge 26. Öğrencilerin Sosyal Kültürel Etkinliklere Katılmasını Değerlendirmelerine Göre Dağılımı**

<b>Katılım</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Sık sık	36	16,3
Yeterli	106	48
Çok seyrek	65	29,4
Yetersiz	11	5
Yanıtsız	3	1,4
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %48'i (n=106) yeterli düzeyde, %16,3 (n=36) sık sık, %29,4'ü (n=65) çok seyrek olmak üzere sosyal kültürel etkinliklere katıldıkları görülmektedir.

Genç öğrencilerin, yorucu ders çalışma ve sınav stresleri sonrasında dinlenmesi, eğlenmesi, arkadaş edinebilmesi ve kaynaşmaları, kendini geliştirmesi ve

gerçekleştirebilmesi, sağlıklı kişilik geliştirmesi, içinde bulunduğu topluma kolay uyum sağlayabilmesi kısaca sosyalleşmesi açısından sosyal kültürel sportif faaliyetlere katılım sağlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal kültürel etkinliklerde ön planda olma göre dağılımları Çizelge 27’de verilmiştir.

**Çizelge 27. Öğrencilerin Sosyal Etkinliklerde Ön Planda Olma Durumlarına Göre Dağılımı**

Ön Planda Olma	Sayı (n)	Yüzde (%)
Evet	72	32,6
Hayır	141	63,8
Yanıtsız	8	3,6
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %63,8’i (n=141) sosyal etkinliklerde ön planda olmadıkları, %32,6’sı (n=72) sosyal etkinliklerde ön planda oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin sosyal etkinliklerde ön planda olmamaları etkinliklerde pasif olduklarını göstermektedir ki kişiler ve gruplarla iletişim ve etkileşimde sosyal beceri ve uyum açısından etkin olmadıkları şeklinde ifade edilebilir. Sağlıklı kişilik için sosyal becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunulması gerekir.

Öğrenci gencin sosyal kültürel, sportif ve sanatsal etkinliklere aktif olarak katılmasının sağlanması, boş zamanını etkin bir biçimde değerlendirmesi, yoğun ders çalışma ve stresinden sonra dinlenmesi, eğlenmesi, ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunlarından uzaklaşmasında etkili olabileceği gibi sosyal etkinliklere aktif katılmak kişiliğini geliştirmesinde olumlu yönde etki sağlayabilecektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin kaldığı yerlerdeki sportif faaliyetler katılma durumlarına göre dağılımları Çizelge 28’de verilmiştir.

**Çizelge 28. Öğrencilerin Kaldığı Yerlerdeki Sportif Faaliyetlere Katılma Durumlarına Göre Dağılımı**

<b>Katılım</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Evet	77	34,8
Hayır	53	24
Ara sıra	89	40,3
Yanıtsız	2	0,9
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 34,8 (n=77) kaldıkları yerdeki sportif faaliyetlere katıldıkları, %40,3'ü (n=89) ara sıra katıldıklarını, %24'nün (n=53) sportif faaliyetlere katılmadıkları görülmüştür.

Öğrencilerin çoğunluğunun kaldığı yerlerin yurtlar olduğu göz önüne alındığında yurtlarda faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve artırılması öğrencilerin sosyalleşmesi ve uyumları açısından önem arz edeceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türk televizyon kanallarını izleme durumlarına göre dağılımları Çizelge 29'da verilmiştir.

**Çizelge 29. Öğrencilerin Türk Televizyon Kanallarını İzleme Durumlarına Göre Dağılımı**

<b>Televizyon İzleme</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Evet	134	60,6
Hayır	83	37,6
Yanıtsız	4	1,8
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %60,6'sı (n=134) Türk televizyon kanallarını izlemektedir. Bu öğrencilerden 38'nin her gün, 47'nin hafta sonu, 44'nün çok seyrek olarak televizyon izlediği bulunmuştur (Bkz. Çizelge 30). Televizyon izlemeyenlerin ise çoğunluğunun (70 kişi) zamanı olmadığı için televizyon izlemediği tespiti yapılmıştır.

Televizyon gibi görsel iletişim araçları öğrencilerin hem içerisinde yaşadıkları toplumun kültürünü dilini daha çabuk ve kolay öğrenmelerine hem de öğrencilerin boş zamanlarında yurt gibi ortamlarda arkadaşları ile aynı ortamı paylaşmaları, dünya ve ülke gündemini takip ederek ortak dilde konuşarak kaynaşmalarına ve toplumsallaşmalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Kır'ın (2007) çalışmasının sonucuna göre yükseköğretim gençliğinin boş zaman değerlendirme etkinlikleri içerisinde televizyon seyretme, 3. sırada yer almaktadır. 1. sırada; gazete, dergi ve ders dışı kitap okuma, 2. sırada; uyuyarak dinlenme yer almaktadır (Kır, 2007: 320).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türk televizyon kanallarını izleme sıklığına göre dağılımları Çizelge 30'da verilmiştir.

### **Çizelge 30. Öğrencilerin Türk Televizyon Kanallarını İzleme Sıklığına Göre Dağılımı**

<b>İzleme Sıklığı</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Her gün	38	26
Hafta sonu tatillerde	47	32,2
Çok seyrek	44	30,1
Fırsatım yok	9	6,2
Televizyonum yok	8	5,5
<b>Toplam</b>	<b>146</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan ve Türk televizyon kanallarını izlediğini belirten öğrencilerin %32,2 (n=47) hafta sonu tatillerde, %30,1 (n=44)'ü çok seyrek olarak televizyon izlediklerini %26 (n=38) her gün televizyon izlediklerini belirtmişlerdir. Televizyon izleyen öğrencilerin büyük çoğunluğu hafta sonu tatillerde izledikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye'deki arkadaşlık ilişkilerini değerlendirmelerine göre dağılımları Çizelge 31'de verilmiştir.

**Çizelge 31. Öğrencilerin Türkiye'de Arkadaşlık İlişkilerine Göre Dağılımı**

Arkadaşlık İlişkisi	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yakın ve içten	75	33,9
Sorun yok	98	44,3
Sınırlı	36	16,3
Yakın arkadaşı yok	11	5,0
Yanıtsız	1	0,5
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Öğrencilerin % 44,3'ü (n=98) Türkiye'de bulunduğu sürede arkadaşlık ilişkilerinde sorunu olmadığını, % 34,1'ü (n=75) yakın ve içten arkadaş ilişkileri olduğunu ifade etmişlerdir. Yakın arkadaşı bulunmadığını belirten % 16,3 (n=36) ve sınırlı arkadaşlık ilişkisi olan % 5 (n=11) olmak üzere bu öğrencilerin toplamı ise % 21,4'dür (n=47).

Düşük bir oranda olsa yakın arkadaşlarının bulunmaması ve sınırlı arkadaşlık ilişkileri içerisinde olmalarında öğrencilerin yarıya yakınının bir yıldan az süredir Türkiye'de bulunmasının ve henüz dil öğrenme aşamasında bulunmaları, kültürel farklılıklar nedeniyle yeteri kadar kaynaşamamış oldukları şeklinde değerlendirilebilir.

Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler genellikle kendi ülkelerinden gelen öğrencilerle arkadaşlık kurmaktadır. Ders çalışırken, geziye çıkarken bile kendi arkadaşlarıyla beraber gitmektedirler.

Enhoş'un (1994) yaptığı araştırmanın sonucuna göre, Orta Asya Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin, Türk öğrencilerle arkadaşlıklarına bakıldığında, aralarında önemli bir problem olmadığı ve birbirleriyle kaynaştıkları görülmüştür.

Özellikle üniversite öğrenciliği döneminde pek çok öğrencinin ailesinden ve çevresinden ayrılarak yeni bir ortama uyum sağlamaya çalışması yalnız kalmaları olasılığını artırmaktadır. Olumlu arkadaşlık ilişkileri kurarak yalnızlıklarını aşmaya çalışan öğrenciler kimi zaman bu ilişkileri kurmakta başarılı olamamakta ve bu nedenle yaşam doyumu düzeyleri de düşmektedir. Yaşamın pek çok döneminde olumsuz bir özellik olarak karşımıza çıkan yalnızlık, ailesinden ayrılan, yeni bir çevreye gelen, ekonomik özgürlüğü olmayan üniversite öğrencileri için daha olumsuz ve başa çıkılması da güç bir durum olabilmektedir (Tuzgöl Dost, 2007:141).

Türk öğrenciler özellikle Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerle dil, kültür, gelenek-görenekler yönünden benzerlik olduğu için onlarla arkadaşlık kurmak ve yardımcı olmak istemektedirler.

Öğrencilerin kız/erkek arkadaşlık durumlarına göre dağılımları Çizelge 32'de görülmektedir.

**Çizelge 32. Öğrencilerin Kız/erkek Arkadaşlık Durumlarına Göre Dağılımı**

Arkadaş	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yok	97	43,9
Var	120	54,3
Yanıtsız	4	1,8
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>



Araştırmaya katılan öğrencilerin %54,3'nün (n=120) kız/erkek arkadaşının olduğu, %43,9'nun (n=97) kız/erkek arkadaşı olmadığı görülmektedir. Arkadaşı var olan 120 öğrenciden 18'i arkadaşının da yabancı öğrenci olduğunu ankette belirtmiştir. Öğrencilerin sosyal yaşamı paylaşabilecekleri arkadaşlarının bulunması, karşılaştıkları sorunlarını paylaşmaları sosyal uyumlarını kolaylaştıracak bir etmen olarak düşünülmektedir.

Bilgen (1989), üniversite gençlerinin yalnızlık düzeylerinin ve bazı değişkenlerin uyum düzeylerine etkisini araştırmış, öğrencilerin yalnızlık düzeyleri yükseldikçe sosyal uyum düzeylerinin düştüğünü ortaya çıkarmıştır (Bilgen,1989: 53-54).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye'de İnsanların Kendilerine Önyargılı Davranma durumlarına göre dağılımları Çizelge 33'de verilmiştir.

### **Çizelge 33. Türkiye'de İnsanların Kendilerine Önyargılı Davranma Durumlarına Göre Dağılımı**

<b>Önyargı</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Evet	28	12,7
Hayır	68	30,8
Zaman zaman	119	53,8
Yanıtsız	6	2,7
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrenciler Türkiye'de birlikte yaşadıkları ve karşılaştıkları insanların kendilerine karşı %53,8 (n=119) zaman zaman önyargılı davrandıklarını, %12,7'si (n=28) önyargılı davrandıklarını, %30,8'i (n=68) kendilerine önyargılı davranılmadığını belirtmişlerdir.

Türk insanının yabancı öğrencilere karşı çok fazla önyargılı olmadıklarını söyleyebiliriz. Türkiye'nin tarihsel, kültürel ortak bağları bulunan Türk Cumhuriyetleri ve akraba topluluklarından gelen öğrencilerin ve ayrıca aynı dini

inançlara sahip öğrencilerin ülkemizde öğrenim görmekte olması toplumunda daha kolay yabancı öğrencileri kabullenmekte ve yardımcı olma gayretleri önyargının fazla olmamasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin geldikleri devletleri ile Türkiye arasındaki en önemli belirttikleri farklılıklara göre dağılımları Çizelge 34’de verilmiştir.

**Çizelge 34. Öğrencilerin Geldikleri Devletleri ile Türkiye Arasındaki Belirttikleri En Önemli Farklılıklara Göre Dağılımı**

Devletler Arası Farklılık	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kültürel	72	32,6
Dini	6	2,7
Ekonomik	28	12,7
İklim	15	6,8
Eğitim	25	11,3
İnsanların yaklaşımı/davranışı	41	18,6
Temizlik anlayışı	3	1,4
Dil	28	12,7
Başka	2	0,9
Yanıtsız	1	0,5
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %32,6’sı (n=72) Türkiye ile kendi devletleri arasındaki en önemli farkın kültürel farklılık olduğunu, daha sonra %18,6’sı (n=41) insanların yaklaşımı ve davranışlarında farklılık, % 12,7’si (n=28) ekonomik ve yine aynı oranda dil farklılığı, %11,3’ü (n=25) eğitim sistemi farklılığı bulunduğunu belirtmiştir. Temizlik anlayışı, dini farklılık ve iklim özellikleri açısından ise önemli farklılıklar bulunmadığı görülmüştür.

Ülkemizde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türk Cumhuriyetleri ve akraba topluluğu devletler ile kültür anlaşmalı devletlerden geliyor olmaları ülkemizle olan tarihsel ve kültürel bağlardan kaynaklan nedenlerden dolayı fazla farklılık olmadığı sonucunu çıkarabiliriz.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye’de buldukları sürede en çok zorlandıkları konulara göre dağılımları Çizelge 35’de verilmiştir.

**Çizelge 35. Öğrencilerin Türkiye’de Buldukları Sürede En Çok Zorlanılan Konuya Göre Dağılım**

<b>Zorlanılan Konular</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Yurt yaşantısı	49	22,2
Türkçe konuşma	48	21,7
İlgi alanına uygun faaliyetlerin olmayışı	15	6,8
Kültürel farklılıklar	38	17,2
Arkadaş ilişkileri	24	10,9
Yalnızlık	36	16,3
Yanıtsız	11	5
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Öğrencilerin Türkiye’de buldukları sürede en çok zorlandıkları konular sırayla yurt yaşantısı %22,2 (n=49), Türkçe konuşma %21,7 (n=48), kültürel farklılıklar % 17,2 (n=38) ve yalnızlık % 16,3 (n=36) şeklinde olmuştur. Öğrenciler yeni bir kültürle tanıştıkları ilk etapta varolan kültüre uyum sağlama ve onun temel unsurlarından biri olan dil problemi ile karşılaşmaktadırlar. Bununla birlikte bir dizi kural ve alışkıdan oluşan yurt yaşantısı beraberinde zorluklar getirmektedir.

Aksu ve Paykoç (1986) araştırmalarına göre; üniversite öğrencilerin en büyük stres kaynağı olarak aile ortamından kopup, çok farklı olan yurt ve çevre yaşamına ayak uydurabilme, yeni arkadaş çevresinin değerleriyle çatışma, farklı kültürel değerlerle

yüz yüze kalmadan kaynaklanan sorunlar olarak sırasıyla sayılmaktadır. Bunlara ek olarak okudukları üniversiteyi iyi tanıyamama, üniversitedeki uyum ve tanıtım çalışmalarının yetersiz oluşu gibi sorun nedeni sayılabilecek durumlardan söz edilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye’de buldukları sürede kültürel farklılıktan kaynaklanan en önemli sorunlarına göre dağılımları Çizelge 36’da verilmiştir.

**Çizelge 36. Öğrencilerin Türkiye’de Buldukları Sürede Kültürel Farklılıktan Kaynaklanan En Önemli Sorunlarına Göre Dağılım**

Sorun	Sayı (n)	Yüzde (%)
Toplum yaşamı ile ilgili kurallar	91	41,2
Yemek kültürü	32	14,5
Giyim alışkanlıkları	15	6,8
Karşı cins ile ilişkiler	40	18,1
Eğlence alışkanlıkları	28	12,7
Dini inançlar	7	3,2
Yanıtsız	8	3,6
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin kültürel farklılıktan kaynaklanan en çok zorlandıkları konu %41,2 (n=91) oranında toplum yaşamı ile ilgili kurallar olduğu, %18,1 (n=40) karşı cins ile ilişkiler, %14,5 (n=32) yemek kültürü, %12,7 (n=28) eğlence alışkanlıkları, %6,8 (n=15) giyim alışkanlıkları ve %3,2 (n=7) dini inançlar olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Türkiye’de buldukları sürede kültürel farklılıktan kaynaklanan sorunlarından en çok zorlandıkları konu toplum yaşamı ile ilgili kurallar olup bunda da barındıkları kamu yurtlarının birçok kurallarının da olmasının etkili olduğu ifade edilebilir. İkinci sırada ise karşı cins ile ilişkiler yer almaktadır. Öğrencilerin yeni bir

ülkeye ve kültüre katılmış olmaları, yeterince dil öğrenememiş olmaları arkadaşlık ilişkilerinde özellikle karşı cins ile arkadaşlık ortamına girememelerine neden olabileceği şeklinde düşünülebilir. Zorlanılan diğer bir konuda yemek kültürüdür. Bunun yanında dini inançlar, giyim alışkanlıkları, eğlence alışkanlıkları gibi konularda fazla zorluk çekmemelerinin nedeninin öğrencilerin büyük çoğunluğunun Müslüman ülkelerden gelmeleri olduğu şeklinde ifade edilebilir.

Kültürel farklar bireyin uyum güçlüğü çekmesine neden olmaktadır. Eğer içine girilen yeni çevre kendi kültürüne benziyorsa daha az, benzemiyorsa daha fazla uyum sorunu ile karşılaşılacaktır (Garcia 1985; Akt.: Esentürk-Ercan 1998: 24).

Genel olarak kuram ve görüşler, yeni bir topluma yerleşme sürecinin stres yaratıcı olduğunu ve uyum sağlama çabalarının yarattığı gerginliğin göçmen bireylerin yabancı topluma ayak bastığı andan itibaren başladığını ve çok uzun yıllar sürdüğünü kabul etmektedirler (Şahin, 2001: 66).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkçe bilgisi yetersizliği nedeniyle güçlük çekme durumlarına göre dağılımları Çizelge 37'de verilmiştir.

### **Çizelge 37. Öğrencilerin Türkçe Bilgisi Yetersizliği Nedeniyle Güçlük Çekmelerine Göre Dağılımı**

<b>Güçlük Çekme</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Evet	38	17,2
Hayır	44	19,9
Bazen	133	60,2
Yanıtsız	6	2,7
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkçe bilgisi yetersizliği nedeniyle bazen güçlük çekenlerin oranı %60,2 (n=133), güçlük çekmeyenlerin oranı %19,9 (n=44), güçlük çekenlerin oranı ise %17,2 (n=38) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre yabancı

uyruklu öğrencilerin her zaman güçlük çekmedikleri ve kendilerini rahat ifade edebildikleri düşünülebilir.

Dili yeterince rahat kullanabilen bireyler derslerini rahat anlayabilir, konuya göre iyi iletişim kurabilir, başarı sağlayabilir, kendisine olan güven duygusu gelişir ve öğrenime ve yaşama genel ve sosyal uyum sağlaması kolaylaşabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin farklı giyimleri nedeniyle rahat davranamama durumlarına göre dağılımları Çizelge 38’de verilmiştir.

**Çizelge 38. Öğrencilerin Farklı Giyimleri Nedeniyle Rahat Davranamamalarına Göre Dağılımı**

<b>Giyimlerine Göre Zorlanma</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Evet	15	6,8
Hayır	85	38,5
Bazen	78	35,3
Farklı değil	41	18,6
Yanıtsız	2	0,9
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 38,5’i (n=85) giyimlerinden dolayı sorun yaşamadığı, %35,3’ü (n=78) bazen sorunla karşılaştığı, %18,6’nın (n=41) ise Türkiye ile farklı giyime sahip olmadıkları görülmüştür. Giyimlerinden dolayı rahat davranamayan öğrencilerin %6,8 (n=15) oranında olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin çoğunluğu giyimleri nedeniyle uyum sorunu yaşamamaktadır. Türk Cumhuriyetleri ve akraba toplulukları ülkeleri dışından gelen özellikle Afrika kıtası ülkelerinden (Somali, Sudan, Togo v.s) ve Afganistan’dan gelen öğrencilerin giyimleri nedeniyle kendilerini rahat hissetmedikleri anket uygulaması sırasında görüşmelerde öğrenilmiştir.

Öğrencilerin giyimleri nedeniyle rahat davranamayanların oranının düşük olması kültürel ve sosyal uyumları bakımından daha kolay uyum sağlayabilecekleri, dışlanmayacakları şeklinde düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türk gelenek ve göreneklerinin devletlerinden farklı olduğu için zorluk yaşama durumlarına göre dağılımları Çizelge 39’da verilmiştir.

**Çizelge 39. Öğrencilerin Türk Gelenek ve Göreneklerinin Devletlerinden Farklı Olduğu İçin Zorluk Yaşama Durumlarına Göre Dağılımı**

<b>Zorluk Yaşama</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Evet	21	9,5
Hayır	113	51,1
Çok farklı değil	85	38,5
Yanıtsız	2	0,9
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %38,5’i (n=85) Türk gelenek ve göreneklerinin kendi devletinden çok farklı olmadığını, %51,1’i (n=113) Türk gelenek ve göreneklerinin devletinden farklı olmasına rağmen ülkemizde uyum açısından zorluk yaşamadıkları, %9,5’i (n=21) Türk gelenek ve göreneklerine uyum açısından zorlandıkları anlaşılmıştır.

Bu sonuçla öğrencilerin çoğunluğunun Orta Asya, Orta Doğu ve Balkan ülkelerinden geliyor olmaları Türkiye’nin uzun yıllardır süren akraba bağları ve benzer kültürel özelliklerde bulunan devletlerden olmalarından buradaki devletlerden gelen öğrencilerin daha kolay ülkemize uyum sağladıkları düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin toplumu benimseme de günlük çekme durumlarına göre dağılımları Çizelge 40’da verilmiştir.

**Çizelge 40. Öğrencilerin Toplamı Benimseme de Güçlük Çekme Durumlarına Göre Dağılımı**

<b>Güçlük Çekme</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Evet	12	5,4
Hayır	89	40,3
Zaman zaman	119	53,8
Yanıtsız	1	0,5
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin içinde yaşadıkları toplumu benimsemekte %53,3'ü (n=119) zaman zaman güçlük çektiği, %5,4'ü (n=12) güçlük çektiği, %40,3'nün (n=89) güçlük yaşamadığı anlaşılmıştır. Yeni gelen ve bir yıldan az süredir ülkemizde bulunan öğrenci sayısına göre bakıldığında (Bkz. Çizelge 8) toplumu benimsemede güçlük yaşayanların oranının az sayıda olması öğrencilerin çabuk ve kolay uyum sağlamış oldukları görüşüne varmamızı sağlamaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türk yemeklerine alışma durumlarına göre dağılımları Çizelge 41'de verilmiştir.

**Çizelge 41. Öğrencilerin Türk Yemeklerine Alışma Durumlarına Göre Dağılımı**

<b>Yemeklere Alışmada Zorluk Çekme</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Evet	98	44,3
Hayır	120	54,3
Yanıtsız	3	1,4
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>



Araştırmaya katılan öğrencilerin %54,3'nün (n=120) Türk yemeklerine alışmakta zorluk çekmedikleri, %44,3'nün (n=98) ise Türk yemeklerine alışmakta zorlandıkları görülmektedir.

Öğrencilerin yaşadıkları ülkelerin yemek kültürlerine alışmakta zorluk çekmemeleri onların içinde yaşadıkları toplumu çabuk benimsemeleri ve sosyal uyumlarını kolaylaştıracağı gibi yemeklere alışmakta zorlananların ise büyük çoğunluğunun yurtlarda kaldıkları ve yurtlarda toplu olarak yapılan yemeklerin de kalite sorunu olabileceği ve öğrencilerin Türk yemeklerine olan beğenisini olumsuz yönde etkilemekte olabileceği şeklinde de düşünülebilir.

Öğrencilerin Türkiye'de öğrenimleri sırasında haklarında disiplin soruşturması açılması durumlarına göre dağılımları çizelge 42'de görülmektedir.

**Çizelge 42. Öğrencilerin Türkiye'de Öğrenimleri Sırasında Disiplin Soruşturması Açılması Durumlarına Göre Dağılımı**

<b>Disiplin Soruşturması</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Evet	25	11,3
Hayır	191	86,4
Yanıtsız	5	2,3
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerden %86,3'ü (n=191) haklarında disiplin soruşturması açılmadığı, %11,3'nün (n=25) ise disiplin soruşturması açıldığı görülmüştür.

Çöllü ve Öztürk (2010) araştırmalarında Türk Cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarından yüksek öğrenim için gelen öğrencilerin uyum ve iletişim sorunları konulu araştırmalarında disiplin soruşturması geçiren öğrencilerin %10, disiplin soruşturması geçirmeyen öğrencilerin %90 oranında olduğu sonucu ile paralellik göstermektedir.

Haklarında disiplin soruşturması açılan 25 öğrenciden 22'si hakkında ne tür soruşturma açıldığına ilişkin soruyu cevaplamış ve bu bulgular çizelge 43'de verilmiştir.

**Çizelge 43. Öğrencilerin Türkiye’de Öğrenimleri Sırasında Geçirdikleri Disiplin Soruşturmasına Göre Dağılımı**

<b>Disiplin Soruşturması</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Eğitimle ilgili	14	63,6
Kavga	2	9,1
Barındığı yer de uyumsuzluk	1	4,5
Siyasal	4	18,2
Başka	1	4,5
<b>Toplam</b>	<b>22</b>	<b>100,0</b>

Haklarında disiplin soruşturması açılan öğrencilerin %63,6'sı (n=14) eğitimle ilgili, %18,2'si (n=4) siyasi, %9,1'i (n=2) kavga sonucu soruşturma geçirmiştir. En çok eğitim nedeniyle soruşturma geçirmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sorun yaşadıklarındaki tutumlarına göre dağılımları Çizelge 44'de verilmiştir.

**Çizelge 44. Öğrencilerin Sorun Yaşadıklarındaki Tutumlarına Göre Dağılımı**

<b>Tutum</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Kendi çözer	140	63,3
Mutlaka ilgili yerlere başvurur	78	35,3
Yanıtsız	3	1,4
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Öğrencilerin problem yaşadıklarında ne yaptıkları konusundaki tutumları farklılık göstermemektedir. Araştırmaya katılanların % 63,3'ü (n=140) yaşadığı problemleri kendisinin çözmeye çalıştığını ifade ederken % 35,3'ü (n=78) mutlaka ilgili yerlerden yardım isteyeceğini belirtmiştir.

Öğrencilerin bir sorunla karşılaştıklarında ilgili yerlere başvurmayarak sorunları kendilerinin çözmeye çalışmaları olumlu iletişim kurmakta zorlandıklarını ve sosyal uyumlarının yetersiz olduğu şeklinde de düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun 1 yıl ve daha az süredir Türkiye'de öğrenim görüyor olduğu ve Türkçe yeterince kendilerini ifade edememeleri göz önünde bulundurulduğunda ise yardım isteme tutumlarının ilerleyen yıllarda daha da artacağı düşünülebilir. Yardım isteme davranışı arttıkça uyum sorunlarının azalması da muhtemeldir.

Karaoğlu (2007: 82) yaptığı araştırmada da ise bu durumun tam tersi olduğu görülmektedir. Karaoğlu araştırmasında ilgili yerlere başvuranların oranının yüksek olduğunu (%78) bu yabancı öğrencilerin büyük çoğunluğunun iletişim becerisine sahip rahat iletişim kurabilen bireylerden oluştuğunu belirtmektedir.

Özbay (1996) üniversite gençliğinin değişik problemlerle yüz yüze olmasına rağmen problemlerinin çözümü konusunda istenilir düzeyde yardım alma eğilimi göstermediklerini, problemleri kişiler arası ilişkilerden birçok nevrotik eğilimlerin sergilendiği boyuta kadar değişim gösterdiğini, akademik ve mesleki, ailevi, sosyal uyum, depresyon ve benzeri türde bu problemlerin ortaya çıkabildiğini ifade etmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin de problemleriyle ilgilenmek üzere YURTKUR bünyesindeki yurtlarda psiko-sosyal servislerde psikolog ve sosyal hizmet uzmanları görev yapmaktadır (<http://www.kyk.gov.tr>).

Araştırmaya katılan öğrencilerin sorun yaşadıklarında daha çok kimlere danıştıkları ve kimlerden yardım isteğinde bulduklarına göre dağılımları Çizelge 45'de verilmiştir.

**Çizelge 45. Öğrencilerin Sorun Yaşadıklarında Daha Çok Kimlere Danıştıkları ve Yardım İsteklerine Göre Dağılımı**

<b>Danışılan ve Yardım İstenen</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Kendi devletinden arkadaşı	103	46,6
Türk arkadaşı	45	20,4
Öğrenci temsilcisi	18	8,1
Danışman öğretim sorumlusu	6	2,7
Öğretim görevlileri	10	4,5
Yurt görevlileri	24	10,9
Okul yönetimi	7	3,2
Medikososyal	3	1,4
Yanıtsız	5	2,3
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 46,6'sı (n=103) sorun yaşadıklarında kendi ülkelerinden arkadaşlarına danışacaklarını ve yardım isteyeceklerini, %20,4'i (n=45) Türk arkadaşlarına, %10,9'ü (n=24) yurt görevlilerine, %8,1'i (n=18) öğrenci temsilcilerine danışacaklarını ve yardım isteyeceklerini belirtmiş oldukları görülmektedir. Sorun yaşadıklarında en az başvurdukları yerlerin %1,4 (n=3) oranında mediko-sosyal birimi, % 2,7'i (n=6), danışman öğretim sorumlusu, %3,2'si (n=7) okul yönetimine, %4,5'inin (n=10) ise öğretim görevlilerine danışacakları şeklinde olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bir sorunla karşılaştıklarında kendi devletinden arkadaşlarından yardım istemeleri durumunun, öğrencilerin yaklaşık yarısının 1 yıldan az süredir (Bkz. çizelge 8) Türkiye'de bulunmalarından dolayı kaynaklanmakta olduğu görüşü ifade edilebilir.

Çağlar'da (1997) “Yeni Bir Göçmen Türü Olarak Yabancı Uyruklu Öğrenciler” isimli çalışmasında; öğrencilerin herhangi bir sorunu olduklarında en çok arkadaşlarına özellikle kendi ülkelerinden arkadaşlarına başvurduğu, akademik personele daha az başvurduğu sonucuna varmıştır (Çağlar, 1997: 159).

Pritchard (2009: 30) yabancı uyruklu öğrencilerin en çok ailesinden ve arkadaşlarından yardım aldıklarını ve uzman desteğini ise almadıklarını ifade etmektedir.

Öğrencilerin bir sorunla karşılaştıklarında kendi ülkesinden arkadaşlarına başvurmaları kişiler arasında iletişimi ve etkileşimi etkileyen kültürel fark olup içinde yaşanılan topluma sosyal uyumlarını güçleştirdiği düşünülebileceği gibi yakın hissettiği kendi devletinden arkadaşları ile yoğun iletişim halinde olması kendisiyle uyumlu bir davranış olduğunu da gösterebileceği düşünülebilir (Karaoğlu, 2007: 83).

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye’de karşılaştıkları ve birlikte yaşadıkları insanların kendilerine karşı tutumlarını değerlendirmelerine göre dağılımları Çizelge 46’da verilmiştir.

**Çizelge 46. Öğrencilerin Türkiye’deki Karşılaştıkları ve Birlikte Yaşadıkları İnsanların Tutumlarını Değerlendirmelerine Göre Dağılım**

<b>Tutum</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Yardımsız	184	83,3
İlgisiz	19	8,6
Bize karşı olumsuz	12	5,4
Yanıtsız	6	2,7
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %83,3’ü (n=184) neredeyse tamamına yakını Türkiye’de karşılaştıkları insanların kendilerine yardımsız davrandıklarını ifade etmişlerdir. Sadece %5,4’ü (n=12) Türkiye’de yaşadığı ve karşılaştığı insanların

davranışlarını kendilerine karşı olumsuz bulurken, % 8,6'sı (n=19) ilgisiz bulunduğunu belirtmiştir.

Bu sonuç Türk halkının genel özelliklerinden olan yardımseverlik özelliğini destekler niteliktedir.

Öğrencilerin yeni tanıdıkları kültür ve insan davranışları ile ilgili ilk izlenimlerinin genelde olumlu oluşu sosyal ilişkilerini geliştirmede pozitif yönde etki edecektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türk ailelerine misafir olma isteklerine göre dağılımları Çizelge 47'de verilmiştir.

#### **Çizelge 47. Öğrencilerin Türk Ailelerine Misafir Olma İsteklerine Göre Dağılımı**

<b>Misafir Olma İsteği</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
İstiyor	96	43,4
Bazen istiyor	86	38,9
İstemiyor	32	14,5
Asla istemiyor	5	2,3
Yanıtsız	2	0,9
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %43,4'ü (n=96) Türk ailelerine misafir olmak istemektedirler. %39,9'u (n=86) bazen misafir olmak istegindedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu Türk ailelerine misafir olmak istegindedir. Asla istemeyenler ise sadece 5 kişidir.

Öğrenciler Türk gelenek ve göreneklerini misafir olarak öğrenebilecekleri, geçici olarak da olsa içerisinde yaşadıkları kültürü tanıma ve anlama fırsatını misafir olarak bulabilecekleri ayrıca ev özlemlerini bu şekilde gidererek ülkemize uyum sağlayacakları ve gelecekte kendi ülkelerine döndüklerinde Türk kültür ve geleneklerini tanıtacakları düşünülmektedir.

#### 4.1.5. Araştırmanın Diğer Genel Bulguları

Öğrencilerin, beklentileri ve genel olarak hissettikleri sorunlarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin arkadaşlık yapmak istedikleri devlet vatandaşlarına göre dağılımları Çizelge 48’de verilmiştir.

#### Çizelge 48. Öğrencilerin Arkadaşlık Yapmak İstedikleri Devlet Vatandaşlarına Göre Dağılımı

Arkadaşlık İstekleri	Sayı (n)	Yüzde (%)
Kendi devleti	36	16,3
Kendi bölge devletleri	8	3,6
Türkiye	44	19,9
Farketmez	132	59,7
Yanıtsız	1	0,5
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %59,7’si (n=132) arkadaş olarak tercihinde herhangi bir devlet vatandaşını ayırmaksızın arkadaşlık yapabileceklerini, %19,9’u (n=44) Türkiye’den, %16,3’ü (n=36) ise kendi devletinden öğrenciler ile arkadaşlık yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Yeni bir kültüre ve üniversite ortamına giren bireylerin arkadaşlık tercihinde öncelikle kendisiyle aynı kültür ve çevreden gelen kişilerle daha çok arkadaşlık yapmak tercihinde bulunacakları düşünülmekte iken araştırmaya katılan öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri için ayırım yapmadıkları görülmekte olup yeni kişilerle tanışma,

onları tanıma fırsatı yakalama, farklı kültürlerden gelen kişilerle arkadaşlık yaparak o kültürler hakkında bilgilenmek isteğinden olabilecekları düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye’de yaşadıkları ve kendilerinin ifade ettikleri sorunlarına göre dağılımları Çizelge 49’da verilmiştir.

**Çizelge 49. Öğrencilerin Türkiye’de Yaşadıkları Sorunlarına Göre Dağılımı**

Sorunlar	Sayı (n)	Yüzde (%)
Öğrenime ilişkin	14	16,5
Aile ve ev özlemi	6	7,1
Sağlık sorunları	4	4,7
Barınma sorunları	6	7,1
Ekonomik sorunlar	10	11,8
Yaşadığı kent sorunları	7	8,2
Beslenme ve temizlik	1	1,2
Kültürel uyum, önyargılar, arkadaş ilişkileri	23	27,1
Sorunu olmayan, memnun olanlar	14	16,5
<b>Toplam</b>	<b>85</b>	<b>100.0</b>
<b>Yanıtsız</b>	136	-

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları sorunları tespit etmek için görüşlerini açıkça yazabilecekleri bir açık uçlu soru sorulmuş ve bu soruya 85 öğrenci yanıt vermiştir. 136 öğrenci ise sorun belirtmemiştir. Sorunlarını belirten 85 öğrencinin sorunları ana hatları ile çizelgedeki şekilde gruplandırılmıştır. Öğrencilerin yaşadığı sorunların sırasıyla kültürel uyum, önyargılar ve arkadaşlık ilişkileri, öğrenime ilişkin sorunlar (burs yetersizliği, harç ücreti, öğretim üyeleri ile ilişkiler), ekonomik sorunlar (gelirinin yetmemesi, Türkiye’nin pahalı olması, ulaşımın pahalı olması vs.), yaşadığı kentteki sorunlar (yetersiz kültürel etkinlikler, kentin pahalı olması, kent içi ulaşımın yetersiz ve pahalı olması), aile ve ev özlemi, barınma sorunu (kaldığı



yurttan memnun olmaması, yurtlarda ders çalışmaması ve rahatsız edilmesi) gibi sorunlarını belirtmişlerdir. Ayrıca sağlık sistemiyle ilgili olarak da “6 ay sonra gel” gibi ifadelerden bir şey anlamadıklarını özellikle bir öğrenci belirtmiştir. Ayrıca Türklerin kendi kız arkadaşlarını rahatsız ettiklerini de belirten öğrenci olmuştur.

Traş ve Güngör (2011: 268-269) Avrupa ülkelerinden gelen Türk asıllı üniversite öğrencilerinin Türkiye’de herhangi bir sorun yaşamadıklarını ve iyi düzeyde sosyal destek aldıklarını belirttiklerini ancak öğrenimleri sırasında zaman zaman sorunlar yaşadıklarını, bunların dil, telaffuz, burslar, eğitim sistemi, sınıf yönetimi, resmi işlerde zorlanmalar şeklinde ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türk öğrencilerden beklentilerine göre dağılımları Çizelge 50’de verilmiştir.

#### **Çizelge 50. Öğrencilerin Türk Öğrencilerden Beklentilerine Göre Dağılımı**

<b>Beklenti</b>	<b>Sayı (n)</b>	<b>Yüzde (%)</b>
Arkadaş olmak	129	58,4
Sorunları Paylaşmak	16	7,2
Rahatsız edilmemek	26	11,8
Çevreyi birlikte gezmek	14	6,3
Derslerinde yardım etmeleri	31	14
Yanıtsız	5	2,3
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %58,4’ü (n=129) Türk öğrencilerle arkadaş olmayı beklemektedir. Daha sonra ise Türk öğrencilerden beklentileri şöyle sıralanmıştır. %14’ü (n=31) derslerinde yardımcı olmalarını, %11,8’i (n=26) rahatsız etmemelerini, %7,2’si (n=16) sorunlarını paylaşmayı, %6,3’ü (n=14) çevreyi birlikte gezmeyi beklemektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilerden en çok arkadaş olmayı ve derslerinde yardımcı olmalarını beklemektedirler.

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye’de yaşamak isteklerine göre dağılımları Çizelge 51’de verilmiştir.

**Çizelge 51. Öğrencilerin Türkiye’de Yaşamak İsteklerine Göre Dağılımı**

Yaşam İsteği	Sayı (n)	Yüzde (%)
Zaten kararı öyle	20	9,0
İstiyor	61	27,6
Kararsız	84	38
İstiyor ama Bursa da değil	19	8,6
Kesinlikle istemiyor	32	14,5
Yanıtsız	5	2,3
<b>Toplam</b>	<b>221</b>	<b>100,0</b>

Araştırmaya katılan öğrencilerin %38’i (n=84) Türkiye’de yaşamak isteğinde henüz karar vermemiş oldukları, %27,6’sının (n=61) Türkiye’de yaşamak isteğinde olduğu, %9’u (n=20) zaten Türkiye’de yaşamaya karar verdiği, %14,5’i (n=32) kesinlikle Türkiye’de yaşamak istemediği görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin Türkiye ile ilgili olumlu duygulara sahip oldukları şeklinde ifade kullanılabilir.

Traş ve Güngör (2011:268) Avrupa ülkelerinden gelen Türk asıllı üniversite öğrencilerinin Türkiye’de yaşamaktan ve öğrenim görmekten son derece memnun olduklarını bu öğrencilerin kendilerini diğer arkadaşları gibi gördüklerini ifade etmektedirler.

Çağlar ise, yabancı uyruklu öğrencilerin dörtte birine yakınının (%23,4) eğitim programlarını tamamladıktan sonra kendi ülkelerine dönmek istemediklerini böyle bir durumda yapılan yatırımların amaçlanan hedeflere ülkemiz açısından ulaşmadığını belirtmektedir (Çağlar, 1999:166).

## 4.2. SOSYAL UYUMU ETKİLEYEN ETKENLERE YÖNELİK BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma denencelerine uygun olarak yabancı öğrencilerin topluma ve üniversite ortamına sosyal uyumlarında etkili olduğu düşünülen değişkenler arasındaki ilişkilere bakılarak elde edilen bulgular değerlendirilerek yorumlanmıştır.

### 4.2.1. Sosyal Uyumu Etkilediği Düşünülen Kişisel Etmenlerle İlgili Bazı Bulgular

#### 4.2.1.1. Öğrencilerin Sosyal Uyumlarında Cinsiyetlerinin Etkisine İlişkin Bulgular

Çizelge 52’de cinsiyet ile yakın arkadaşlık ilişkisi kurmaya yönelik düşünceleri arasındaki ilişki bakımından dağılımlarına yönelik bulgular verilmiştir.

#### Çizelge 52. Cinsiyet ile Yakın Arkadaşlık İlişkisi Kurmaya Yönelik Düşünceleri Arasındaki İlişki

Cinsiyet		Kızların/erkeklerin Yakın Arkadaşlık İlişki Kurmaktan Çekindiğini Düşündüğü Oluyor mu?				Toplam
		Evet	Hayır	Bazen	Fikrim yok	
Kadın	N	2	23	23	2	50
	%	4,0	46,0	46,0	4,0	100,0
Erkek	N	31	42	72	23	168
	%	18,5	25,0	42,9	13,7	100,0
Toplam	N	33	65	95	25	218
	%	15,1	29,8	43,6	11,5	100,0

$X^2=14,258$  (n=218)

sd=3

p=0,003

Çizelge 52 incelendiğinde kızların yakın arkadaşlık ilişkisi kurmaktan çekindiklerini düşünenlerinin oranı %4 iken, bu oranın erkeklerde %18,5'e yükselmekte olduğu yine kızların yakın arkadaşlık ilişkisi kurmaktan çekindiği düşüncelerinin olmadığına ilişkin oran %46 iken erkeklerde bu oran %25'dir. Kız ve erkeklerin yakın arkadaşlık ilişkisi kurmaktan çekindiklerine yönelik görüşlerinde gözlemlenen bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur.  $p<0,05$  olduğundan erkekler kızlara göre yakın arkadaşlık ilişkisi kurmakta daha fazla çekingendirler.

Çizelge 53'de cinsiyet ile yabancı uyruklu öğrencilerin toplumu benimsemelerine yönelik düşünceleri arasındaki ilişki bakımından elde edilen bulgular verilmiştir.

### Çizelge 53. Cinsiyet ile Toplumu Benimseme Arasındaki İlişki Durumu

Cinsiyet		Toplumu Benimseme de Güçlük Çekiyor mu?			Toplam
		Evet	Hayır	Zaman zaman	
Kadın	N	0	27	23	50
	%	0	54,0	46,0	100,0
Erkek	N	12	62	96	170
	%	7,1	36,5	56,5	100,0
Toplam	N	12	89	119	220
	%	5,5	40,5	54,1	100,0

$X^2=7,247$  (n=220)

sd=2

p=0,027

Çizelge 53 incelendiğinde, kızların toplumu benimsemelerinde güçlük çekmelerin de "hayır" diyenlerin oranı %54 iken, erkeklerde bu oran %36,5 olarak görülmektedir. Kızların toplumu benimsemeye güçlük çekmelerinde "evet" görüşünde olanların oranı 0 iken bu oran erkeklerde %12'dir.

Cinsiyet ile topluma benimseme arasındaki ilişki de  $p<0,05$  olduğu tespit edilmiştir. Toplumu benimsemeye yaşanan güçlüklerde cinsiyet açısından görüşlerdeki bu farkın anlamlı olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle cinsiyet değişkeni açısından

toplumu benimsemeye yaşanan sorunlara ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kızlar toplumu erkeklere göre daha kolay benimsemekte ve topluma uyum sağlamaktadır.

Çizelge 54’de cinsiyet ile yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’deki insanların kendilerine önyargılı davrandıklarına yönelik düşünceleri arasındaki ilişki bakımından elde edilen bulgular verilmiştir.

**Çizelge 54. Cinsiyet İle Önyargılı Davranış Olması Arasındaki İlişki**

Cinsiyet		Türkiye'deki İnsanlar Önyargılı Davranıyorlar mı?			Toplam
		Evet	Hayır	Zaman zaman	
Kadın	N	1	18	29	48
	%	2,1	37,5	60,4	100,0
Erkek	N	27	50	90	167
	%	16,2	29,9	53,9	100,0
Toplam	N	28	68	119	215
	%	13,0	31,6	55,3	100,0

$X^2=6,639$  (n=215)

sd=2

p=0,036

Çizelge 54 incelendiğinde  $p<0,05$  olduğu görülmektedir. Çizelgeye göre kızlarda Türkiye’deki insanların kendilerine ön yargılı davranıyorlar olarak görenlerin oranı %2,1 iken, bu oran erkeklerde %16,2 olarak artmaktadır. Kızların Türkiye’de insanların kendilerine karşı önyargılı davranmadıklarına yönelik düşüncesindeki oranı %37,5 iken bu oran erkekler de ise %29,9 olarak azalmakta olduğundan sosyal uyumların da cinsiyet açısından anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Kızlar kendilerine daha az önyargılı davranıldığı, erkeklerin ise kendilerine daha fazla önyargılı davranıldığı görüşünde oldukları görülmektedir.

Çizelge 55’de cinsiyet ile yabancı uyruklu öğrencilerin üniversite ya da kaldıkları yerlerdeki etkinliklere katılımları arasındaki ilişki bakımından elde edilen bulgular verilmiştir.

**Çizelge 55. Cinsiyet ile Kaldıkları Yerlerdeki Sportif Etkinliklere Katılımları Arasındaki İlişki**

Cinsiyet		Üniversite ya da Kaldığı Yerdeki Sportif Etkinliklere Katılma Durumu			Toplam
		Evet	Hayır	Ara sıra	
Kadın	N	11	18	20	49
	%	22,4	36,7	40,8	100,0
Erkek	N	66	35	69	170
	%	38,8	20,6	40,6	100,0
Toplam	N	77	53	89	219
	%	35,2	24,2	40,6	100,0

$X^2=6,999$  (n=219)

sd=2

p=0,030

Çizelge 55’de cinsiyet ve kaldığı yerdeki sportif faaliyetlere katılımlarını değerlendirmeleri incelendiğinde  $p<0,05$  olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversite ya da kaldığı yerlerdeki sportif etkinliklere kızların %22,4’ü katılmakta iken bu oran erkeklerde %38,8’e yükselmektedir. Bu fark aralarında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak erkekler kızlara göre daha fazla sportif etkinliklere katılmaktadırlar.

Çizelge 56'da cinsiyetleri ile yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları kentte (Bursa) mutlu olup olmadıkları arasındaki ilişki bakımından elde edilen bulgular verilmiştir.

**Çizelge 56. Cinsiyet İle Yaşanılan Kentte Mutlu Olma Durumları Arasındaki İlişki**

Cinsiyet		Yaşadığı Şehirde (Bursa) Mutlu mu?			Toplam
		Evet	Hayır	İdare eder	
Kadın	N	41	2	6	49
	%	83,7	4,1	12,2	100,0
Erkek	N	109	4	56	169
	%	64,5	2,4	33,1	100,0
Toplam	N	150	6	62	218
	%	68,8	2,8	28,4	100,0

$X^2 = 8,265$  (n=218)

sd=2

p=0,016

Çizelge 56 incelendiğinde kadınların%83,7 si yaşadığı şehirde mutlu olduğu, erkeklerin ise 64,5'nin mutlu oldukları, kadınların yaşadığı şehri %12,2'si idare eder bulurken erkeklerin %33,1'i idare eder olarak bulmaktadırlar. Kadınların erkeklere göre yaşadığı Bursa ilinde daha mutlu oldukları görülmektedir.  $P < 0,05$  olduğundan yaşanılan kent ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin geldikleri ülkeler açısından bakıldığında Müslüman Orta Asya (Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Afganistan...) ve Orta Doğu (Irak, Ürdün, Filistin, Suriye...) devletlerinden daha fazla geldikleri görülmekte olup kadın hakları bağlamında bu ülkeler ülkemizden görece geri oldukları göz önüne alındığında Ülkemizde ve Bursa ilinde daha mutlu olmaları doğal olduğu düşünülmektedir.

## 4.2.1.2. Öğrencilerin Sosyal Uyumlarında Yaşlarının Etkisine İlişkin Bulgular

**Çizelge 57. Öğrencilerin Yaşı ile Toplumunu Benimsemeleri Arasındaki İlişki**

Yaş		Toplumunu Benimsemedi de Güçlük Çekiyor mu?			Toplam
		Evet	Hayır	Zaman zaman	
18 yaştan küçük	N	1	2	3	6
	%	16,7	33,3	50,0	100,0
18-20 yaş	N	4	36	44	84
	%	4,8	42,9	52,4	100,0
21-23 yaş	N	5	33	47	85
	%	5,9	38,8	55,3	100,0
24-26 yaş	N	1	13	17	31
	%	3,2	41,9	54,8	100,0
27 yaş ve üstü	N	0	3	4	7
	%	0	42,9	57,1	100,0
Toplam	N	11	87	115	213
	%	5,2	40,8	54,0	100,0

 $X^2=2,604$  (n=213)

sd=8

p=0,957

Çizelge 57 incelendiğinde  $p>0,05$  olduğu görülmekte olduğundan öğrencilerin yaşı ile toplumu benimsemede güçlük çekmeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğrencilerin öğrenimleri esnasında içinde yaşadıkları bu toplumu benimsemelerinde yaşadıkları sorunlar ve sosyal uyumlarında yaşlarının bir etken olmadığı görülmektedir.



**Çizelge 58. Öğrencilerin Yaşı ile Türk Gelenek ve Göreneklerine Uyumları Arasındaki İlişki**

Yaş		Türk Gelenek ve Göreneklerin Devletinden Farklı Olduğu İçin Zorluk Yaşama Durumu			Toplam
		Evet	Hayır	Çok farklı değil	
18 yaştan küçük	N	0	4	2	6
	%	0	66,7	33,3	100,0
18-20 yaş	N	7	42	34	83
	%	8,4	50,6	41,0	100,0
21-23 yaş	N	9	40	36	85
	%	10,6	47,1	42,4	100,0
24-26 yaş	N	5	19	7	31
	%	16,1	61,3	22,6	100,0
27 yaş ve üstü	N	0	4	3	7
	%	0	57,1	42,9	100,0
Toplam	N	21	109	82	212
	%	9,9	51,4	38,7	100,0

$X^2=6,511(n=212)$

sd=8

p=0,590

Çizelge 58 incelendiğinde  $p > 0,05$  den büyük olduğundan öğrencilerin yaşları ile Türk gelenek ve göreneklerine uyumları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunamadığı görülmektedir. Ayrıca yabancı uyruklu öğrencilerin yaşları ile sosyal kültürel etkinliklere katılım düzeyleri, sosyal etkinliklerde ön planda olma, üniversitede kaldığı yerdeki sportif faaliyetlere katılımları arasındaki ilişkilerde

değerlendirildiğinde  $p>0,05$  olduğundan istatistiksel olarak aralarında anlamlı bir ilişki bulunmadığı saptanmıştır.

**Çizelge 59. Öğrencilerin Yaşı ile Yakın Arkadaşlık İlişkisi Kurmaya Yönelik Düşünceleri Arasındaki İlişki**

Yaş		Türkiye'de Kız/Erkek Arkadaşınız Var mı?		Toplam
		Yok	Var	
18 yaştan küçük	N	3	3	6
	%	50,0	50,0	100,0
18-20 yaş	N	28	55	83
	%	33,7	66,3	100,0
21-23 yaş	N	39	45	84
	%	46,4	53,6	100,0
24-26 yaş	N	21	9	30
	%	70,0	30,0	100,0
27 yaş ve üstü	N	1	6	7
	%	14,3	85,7	100,0
Toplam	N	92	118	210
	%	43,8	56,2	100,0

$X^2=14,588(n=210)$

sd=4

p=0,006

Çizelge 59 incelendiğinde  $p<0,05$  olduğundan öğrencilerin yaşı ile kız/erkek arkadaşlıkları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

18-20 yaş arasında arkadaşı olmayanların oranı %28 iken bu oran 24-26 yaş grubunda %70'e çıkmakta olduğu, 24-26 yaş arkadaşı var %30 iken 27 yaş üzerinde

%85,7 olarak görülmektedir. Burada yaş ile arkadaşlık ilişkisi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

#### 4.2.2. Sosyal Uyumu Etkileyen Ortamsal Etmenlere İlişkin Bulgular

Bu çerçevede yabancı uyruklu öğrencilerin barındıkları yerlerin ve ülkemizde buldukları sürenin sosyal uyumlarında etkisi olup olmadığına yönelik bulgulara başlıklar altında yer verilmiştir.

##### 4.2.2.1. Öğrencilerin Kaldığı Yer ile Sosyal Uyumları Arasındaki İlişki

**Çizelge 60. Öğrencilerin Kaldığı Yer İle Türk Gelenek ve Göreneklerine Uyumları Arasındaki İlişki**

Kaldığı yer		Türk Gelenek ve Göreneklerin Devletinden Farklı Olduğu İçin Zorluk Yaşama Durumu			Toplam
		Evet	Hayır	Çok farklı değil	
YURTKUR	N	17	86	62	165
	%	10,3	52,1	37,6	100,0
Özel yurt	N	0	2	1	3
	%	,0	66,7	33,3	100,0
Üniversite yurdu	N	2	14	16	32
	%	6,2	43,8	50,0	100,0
Evde	N	2	8	4	14
	%	14,3	57,1	28,6	100,0
Diğer	N	0	3	1	4
	%	,0	75,0	25,0	100,0
Toplam	N	21	113	84	218
	%	9,6	51,8	38,5	100,0

$X^2=9,606$  (n=212)

sd=8

p=0,294

Öğrencilerin kaldıkları yerler bakımından dağılımlarında çok büyük bir oranının yurtlarda kaldığı evde, özel yurt (apart otel) benzeri yerlerde çok az sayıda öğrencinin kaldığı saptanmıştır. Bu nedenle sosyal uyumları bakımından incelenen etkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilememiş, karşılaştırmalarda kaldıkları yer ile sosyal uyumları arasında genel olarak anlamlı farklar bulunamamıştır.

#### 4.2.2.2. Öğrencilerin Türkiye’de Buldukları Süre ile Sosyal Uyumları Arasındaki İlişki

**Çizelge 61. Öğrencilerin Türkiye’de Buldukları Süre İle Arkadaşlık İlişkilerine Yönelik Düşünceleri Arasındaki İlişki**

Süre		Türkiye'deki Arkadaşlık İlişkisi Durumu				Toplam
		Yakın ve içten	Sorun yok	Sınırlı	Yakın arkadaşım yok	
Yeni geldim	N	13	17	3	5	38
	%	34,2	44,7	7,9	13,2	100,0
Bir yıldan az	N	25	39	11	0	75
	%	33,3	52,0	14,7	,0	100,0
Bir yıldan fazla	N	37	42	22	6	107
	%	34,6	39,3	20,6	5,6	100,0
Toplam	N	75	98	36	11	220
	%	34,1	44,5	16,4	5,0	100,0

$$X^2=13,465(n=220)$$

$$sd=6$$

$$p=0,036$$

Çizelge incelendiğinde yeni gelenlerin arkadaşlık ilişkisi açısından ilişkileri sınırlı olanların oranı %3 iken bir yıldan fazla olanların süredir kalanların oranı %20,6’ya yükseldiği, yeni gelenlerin içinde yakın arkadaşı olmayanların oranı %13,2 iken bir yıldan fazla olanların oranı %5’e düşmekte olduğu görülmektedir. Buna göre bir

yıldan fazla süredir Türkiye’de olanların Türkiye’deki arkadaşlık ilişkisi açısından ilişkilerinin sınırlı olduğu, yeni gelenlerin arkadaşlık ilişkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Öğrenciler kaldıkları yıllar içerisinde daha fazla Türkiye’de yaşamaya alışmakta, arkadaşlıklar edinmekte, çeşitli etkinliklere arkadaşları ile katılmaktadırlar. Sosyal uyumları bakımından incelenen etkenler açısından istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilememiş, karşılaştırmalarda kaldıkları süre ile sosyal uyumları arasında genel olarak anlamlı farklar bulunamamıştır. Öğrencilerin kaldıkları yıllar içerisinde Türkiye’nin yönetim şekline, sosyo-ekonomik düzeyine, sosyal, ekonomik, eğitim gibi politikalarına, Türk gelenek ve göreneklerine, yemeklerine, kültürüne alışmakta olmalarından dolayı anlamlı farklılıkların olmamasına neden olmuş olabilir.

**Çizelge 62. Öğrencilerin Türkiye’de Öğrenim Görmekten Memnun Olup Olmadıkları İle Toplumunu Benimsemelerine Yönelik Görüşleri Arasındaki İlişki**

Memnuniyet		Toplumunu Benimseme de Güçlük Çekiyor mu?			Toplam
		Evet	Hayır	Zaman zaman	
Memnunun	N	10	66	84	160
	%	6,2	41,2	52,5	100,0
Tam bilemiyorum	N	1	23	32	56
	%	1,8	41,1	57,1	100,0
Memnun değilim	N	1	0	1	2
	%	50,0	,0	50,0	100,0
Toplam	N	12	89	117	218
	%	5,5	40,8	53,7	100,0

$$X^2=9,758 \text{ (n=218)}$$

$$sd=4$$

$$p=0,516$$

Türkiye’de öğrenim görmekten memnun olanlar ile memnun olmayanların oranlarına öncelikle toplumu benimsemelerin de güçlük çekip çekmedikleri arasındaki ilişki başta olmak üzere diğer etkenler açısından görüşleri değerlendirilmiş istatistiksel analiz sonucuna göre yorumlama yapmanın doğru olmayacağı anlaşıldığından sosyal uyumları açısından anlamlı bir sonuç elde edilememiştir. Çünkü Türkiye’de öğrenim görmekten memnun olmayanların oranı araştırmaya katılanlar içerisinde %1,9 (n=2) olarak bulunmuştur (Bkz. 15). Bu nedenlerle ülkemizde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin çoğunluğunun tarihsel bağları olan, Türk dili ve kültürünü ile kendi kültürlerinin benzerlik gösterdiği devletlerden ve topluluklardan geldiklerinden dolayı yabancılık çekmedikleri, ülkemizde kabul gördükleri, çoğunlukla kendi istekleri doğrultusunda öğrenim için geldikleri, ayrıca Türkiye Cumhuriyet’ince barınma, burs, ulaşım, sağlık, dil eğitimi, ülkelerine gidiş dönüş gibi hizmetlerin karşılıksız sunulmakta olması da Türkiye’de öğrenim görmekten memnun olmalarını sağlamaktadır. Yaşadığı ülke ve koşullardan memnun kalanlarında doğal olarak sosyal uyumlarının da daha kolay olacağı ifade edilebilir. Severek ve memnun olarak eğitim görmeleri kişiler arası ilişkilerinde ve eğitimlerinde başarı sağlamalarına, başarılarından dolayı kendi ülkelerince ve ailelerince takdir edilmeleri kişisel doyum sağlamalarına ve mutluluklarına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

#### **4.2.3. Sosyal Uyumu Etkilediği Düşünülen Ekonomik Etmenlerle İlgili Bazı Bulgular**

Bu çerçevede yabancı uyruklu öğrencilerin gelir durumları ile arkadaşları olup olmadığı, kız/erkek arkadaşlık ilişkileri, sosyal, kültürel, sportif etkinliklere katılımları, etkinliklerde ön planda olma durumları, toplumu benimseme, önyargılı davranış olup olmadığı, Türk gelenek göreneklerine uyum, Türk yemeklerine alışmaları açısından değerlendirilmiş olup istatistiksel olarak anlamlı olan bulgular verilerek yorumlanmıştır.

Çizelge 63’de Gelir ile yabancı uyruklu öğrencilerin kız/erkek arkadaşlık ilişki durumları arasındaki ilişki bakımından elde edilen bulgular verilmiştir.

**Çizelge 63. Yabancı Öğrencilerin Gelir Durumları İle Kız/erkek Arkadaşlık Durumları Arasındaki İlişki**

Gelir		Türkiye'de Kız/Erkek Arkadaşınız Var mı?		Toplam
		Yok	Var	
Yeterli	N	24	43	67
	%	35,8	64,2	100,0
Kısmen	N	36	54	90
	%	40,0	60,0	100,0
Yetersiz	N	29	19	48
	%	60,4	39,6	100,0
Toplam	N	89	116	205
	%	43,4	56,6	100,0

$X^2=7,648$  (n=205)

sd=2

p=0,022

Çizelge incelendiğinde  $p<0,05$  olduğu görülmekte olup yeterli gelire sahip olanlar içersinde kız/erkek arkadaşım yok diyenlerin oranı %35,8 iken yetersiz geliri olanların kız/erkek arkadaşı olmayanların oranı %60,4'e yükselmektedir. Geliri yeterli olanların arkadaşları var olanların oranı %64,2 iken bu oran yetersiz gelire sahip olanlarda ise %39,6'ya düşmektedir. Bu durum gelir düzeyi yeterli olanların yetersiz geliri olanlara göre arkadaşlarının var olması yüksek olduğu için gelir durumu ile arkadaşlık ilişkisi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Yabancı öğrencinin geliri yeterli ise daha çok sosyal ortamlara katılabildiği ve bu ortamlarda yeni kişilerle tanıştıkları ve arkadaşlık ilişkisi kurabildikleri anlamını da taşıdığı söylenebilir.

Çizelge 64'de Gelir ile yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal kültürel etkinliklere katılımları arasındaki ilişki bakımından elde edilen bulgular verilmiştir.

**Çizelge 64. Yabancı Öğrencilerin Gelir Durumları ile Sosyal Kültürel Etkinliklere Katılımları Arasındaki İlişki**

Gelir		Sosyal Kültürel Etkinliklere Katılmasını Değerlendirmesi				Toplam
		Sık sık	Yeterli	Çok seyrek	Yetersiz	
Yeterli	N	15	39	10	3	67
	%	22,4	58,2	14,9	4,5	100,0
Kısmen	N	10	41	33	6	90
	%	11,1	45,6	36,7	6,7	100,0
Yetersiz	N	10	20	17	1	48
	%	20,8	41,7	35,4	2,1	100,0
Toplam	N	35	100	60	10	205
	%	17,1	48,8	29,3	4,9	100,0

$\chi^2=13,684$  (n=205)

sd=6

p=0,033

Çizelge incelendiğinde geliri Türkiye’de ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olanların, geliri Türkiye’de ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz olanlara göre sosyal kültürel faaliyetlere katılımlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.  $P<0,05$  olduğundan öğrencilerin geliri ile sosyal kültürel faaliyetlere katılmaları arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğu görülmektedir.

Geliri yeterli öğrencilerin sosyal kültürel etkinliklere katılmalarının yüksek olması bu öğrencilerin boş zamanlarını iyi değerlendirmeleri, yeni arkadaşlık ilişkileri kurup geliştirmeleri, çevreyi tanımaları, sosyal kültürel etkinliklerden imkanları ölçüsünde yararlanmaları, yaşadıkları kentin imkanlarından, tarihi ve turistik yerlerini ziyaret ederek, buldukları ülke kültürü ve insanları hakkında görüş ve sağlıklı ilişki kurmaları açısından önemlidir.



Çizelge 65’de gelir ile yabancı uyruklu öğrencilerin üniversite ya da kaldıkları yerlerdeki sportif etkinliklere katılımları arasındaki ilişki bakımından elde edilen bulgular verilmiştir.

**Çizelge 65. Yabancı Öğrencilerin Gelir Durumları ile Üniversite ya da Kaldıkları Yerdeki Sportif Etkinliklere Katılımları Arasındaki İlişki**

Gelir		Üniversite ya da Kaldığı Yerdeki Sportif Faaliyetlere Katılma Durumu			Toplam
		Evet	Hayır	Ara sıra	
Yeterli	N	26	22	20	68
	%	38,2	32,4	29,4	100,0
Kısmen	N	27	16	47	90
	%	30,0	17,8	52,2	100,0
Yetersiz	N	20	13	15	48
	%	41,7	27,1	31,2	100,0
Toplam	N	73	51	82	206
	%	35,4	24,8	39,8	100,0

$X^2 = 11,101 (n=206)$

sd=4

p=0,025

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin geliri yeterli olanların sportif faaliyetlere katılma oranları %38,2 iken bu oran geliri kısmen yeterli olanlarda ise %30’a düşmekte, geliri yetersiz olanlarda %41,7’ye yükselmektedir. Geliri yeterli olanların sportif faaliyetlerde katılımdaki “hayır” oranları %32,4 iken bu oran geliri yetersiz olanlarda 27,1’e gelirlerinin ihtiyaçlarını karşılamada kısmen yeterli olduğunu ifade edenlerin ise %17,8’e düşmekte olduğu görülmektedir. Gelirinin ihtiyaçlarını karşılamada kısmen yeterli olduğunu belirtenlerin sportif faaliyetlere ara sıra katılım oranlarının (%52,2) yeterli gelir ve yetersiz gelire sahip olanlara göre yüksek olduğu görülmektedir. Geliri düşük ve kısmen yeterli olanların sportif

etkinliklere katılımlarının yüksek olduğu saptanmıştır.  $p < 0,025$  olduğundan sportif faaliyetlere katılım ile gelir durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Öğrenciler için sportif etkinliklere katılmak özellikle yaşadıkları ortamda (yurtlar) sağlanan imkânlarla birlikte öğrenci bütçesi için fazla bir maliyet yüklenmediği düşünüldüğünden bu sonucun doğal olduğu ifade edilebilir.

Çizelge 66'da Gelir ile yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal etkinliklerde ön planda olmaları arasındaki ilişki bakımından elde edilen bulgular verilmiştir.

**Çizelge 66. Yabancı Öğrencilerin Gelir Durumları ile Sosyal Etkinliklerde Ön Planda Olmaları Arasındaki İlişki**

Gelir		Sosyal Etkinliklerde Ön Planda mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Yeterli	N	35	32	67
	%	52,2	47,8	100,0
Kısmen	N	22	67	89
	%	24,7	75,3	100,0
Yetersiz	N	14	32	46
	%	30,4	69,6	100,0
Toplam	N	71	131	202
	%	35,1	64,9	100,0

$X^2=13,281$  (n=202)

sd=2

p=0,001

Çizelge incelendiğinde geliri yeterli olanların sosyal etkinliklerde ön planda oldukları, geliri yetersiz olanların ise daha az seviye de ön planda yer aldıklarını ifade ettikleri görülmektedir.  $p < 0,05$  olduğundan öğrencinin gelir durumu ile sosyal etkinliklerde ön planda olmaları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir.

Yeterli gelire sahip öğrenci aktif olarak sosyal kültürel ve sportif faaliyetlerde yer almakta oldukları ve bu sürecin gencin kendisini geliştirmesi, iletişim becerilerinin iyi olması anlamını taşıdığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca öğrenci gençlerin bu tür faaliyetlerde yer almaları sosyal uyumlarının iyi olduğu, yaşadığı toplum içerisinde karşılaşacağı sorunlarla daha kolay başa çıkabilecekleri şeklinde de düşünülebilir.

#### 4.2.4. Sosyal Uyumu Etkileyen Diğer Etmenlerle İlgili Bazı Bulgular

**Çizelge 67. Yabancı Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkisi ile Toplumunu Benimsemeleri Arasındaki İlişki**

Arkadaşlık İlişkisi		Toplumunu Benimseme de Güçlük Çekiyorum			Toplam
		Evet	Hayır	Zaman zaman	
Yakın ve içten	N	5	33	37	75
	%	6,7	44	49,3	100,0
Sorun yok	N	2	46	49	97
	%	2,1	47,4	50,5	100,0
Sınırlı	N	2	7	27	36
	%	5,6	19,4	75	100,0
Yakın arkadaşım yok	N	3	3	5	11
	%	27,3	27,3	45,5	100,0
Toplam	N	12	89	118	219
	%	5,,5	40,7	53,9	100,0

$X^2=21,182$  (n=219)

sd=6

p=0,002

Yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri ile toplumunu benimsemede yaşadıkları güçlük arasındaki ilişki araştırılmıştır Arkadaşlık ilişkilerinde yakın ve

içten arkadaşlık ilişkisi bulunanların oranı %6,7 iken yakın arkadaşı olmayanların oranı %27,3'e yükselmektedir. Yine yakın ve içten arkadaşlık ilişkisi kurabilmiş olanların %44'ü toplumu benimsemede güçlük çekmemekteyken, yakın arkadaşı bulunmayanların ise %27,3'ü güçlük çekmemekte oldukları görülmektedir.  $p<0,05$ 'den küçük olması nedeniyle yabancı uyruklu öğrencilerin arkadaşlık ilişkisi durumlarına göre toplumu benimsemeleri arasında bulunan ilişkinin anlamlı olduğu görülmektedir.

Ülkemizde öğrenime devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin yakın ve içten, sorunsuz arkadaşlık ilişkileri mevcutsa içinde yaşadığı ortama ve topluma daha kolay sosyal uyum sağladıkları söylenebilir.

**Çizelge 68. Yabancı Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkisi İle Sosyal Kültürel Etkinliklere Katılmaları Arasındaki İlişki**

Arkadaşlık İlişkisi		Sosyal Kültürel Etkinliklere Katılmasını Değerlendirmesi				Toplam
		Sık sık	Yeterli	Çok seyrek	Yetersiz	
Yakın ve içten	N	15	38	21	1	75
	%	20	50,7	28	1,3	100,0
Sorun yok	N	9	58	26	4	97
	%	9,3	59,8	26,8	4,1	100,0
Sınırlı	N	9	6	15	5	35
	%	25,7	17,1	42,9	14,3	100,0
Yakın arkadaşım yok	N	3	4	3	1	11
	%	27,3	36,4	27,3	9,1	100,0
Toplam	N	36	106	65	11	218
	%	16,5	48,6	29,8	5	100,0

$X^2=27,108$  (n=218)

sd=9

p=0,001

Yabancı öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri ile sosyal kültürel etkinliğe katılımları arasındaki ilişki değerlendirilmiş ve  $p < 0,05$  olduğu saptanmış olduğundan aralarındaki ilişkinin anlamlı olduğu görülmektedir. Yakın arkadaşlık ilişkisi içerisinde bulunan öğrencilerin sosyal kültürel etkinliklere yeterli düzeyde katılanların oranı %50,7 iken yakın arkadaşı olmayanlarda bu oran %27,3 olup yaklaşık olarak yarı oranda azaldığı, sınırlı düzeyde arkadaşlık ilişkisi olanlarda ise oran %17,1'dir. Yakın arkadaşlık ilişkisi içerisinde bulunan öğrencilerin %1,3 oranında sosyal kültürel etkinliklere katılmalarını yetersiz görmekteyken, yakın arkadaşı olmayanlarda bu oran %9,1'e çıkmaktadır. Yine arkadaşlık ilişkisi sınırlı olanların faaliyetlere katılımlarının da kendilerini yetersiz olarak görenlerinin oranı da %14,3 olduğu görülmektedir.

Yakın ve sorunsuz arkadaşlık ilişkisi kurabilen ve ilişkisini sürdürme becerisine sahip olan yabancı öğrencilerin yaşamlarını sürdürdükleri topluma sosyal uyumlarının daha kolay sağlayabilecekleri düşüncesi oluşmaktadır. Aynı zamanda yakın arkadaşı olan öğrencilerin toplum yaşamının yanında eğitim, kendilerini geliştirmede daha başarılı olacakları, çevre ve kendileri ile barışık bir yaşam sürdürebilecekleri söylenebilir.

**Çizelge 69. Yabancı Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkisi İle Kaldığı Yerdeki Etkinliklerde Katılmaları Arasındaki İlişki**

Arkadaşlık İlişkisi		Üniversite ya da Kaldığı Yerdeki Sportif Etkinliklere Katılma Durumu			Toplam
		Evet	Hayır	Ara sıra	
Yakın ve içten	N	19	17	39	75
	%	25,3	22,7	52	100,0
Sorun yok	N	43	19	35	97
	%	44,3	19,6	36,1	100,0
Sınırlı	N	13	10	12	35
	%	37,1	28,6	34,3	100,0
Yakın arkadaşım yok	N	1	7	3	11
	%	9,1	63,6	27,3	100,0
Toplam	N	76	53	89	218
	%	34,9	24,3	40,8	100,0

$$X^2=18,517 \text{ (n=218)}$$

$$sd=6$$

$$p=0,005$$

Yabancı öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri ile üniversite ve kaldıkları yerlerdeki sportif faaliyetlere katılımları arasındaki ilişkiye bakıldığında yakın arkadaşlık ilişkisi içerisinde bulunanların sportif etkinliklere katılım oranı %25,3 iken yakın arkadaşı bulunmayanlarda bu oran %9,1'e düşmektedir. Yine yakın arkadaşı olanların etkinliklere katılmama oranı %22,7 iken yakın arkadaşı olmayanlarda bu oran %63,6'ya yükselmekte olduğu görülmektedir.  $p<0,05$  olduğundan yabancı öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri ile üniversite ve kaldıkları yerlerdeki sportif faaliyetlere katılımları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Yakın arkadaşlık ilişkisi içerisinde bulunan öğrencilerin üniversite ve kaldıkları yerlerdeki sportif faaliyetlere arkadaşı bulunmayanlara göre daha çok katılıyor olmaları bu öğrencilerin iletişimlerinin iyi olduğunu, arkadaşlık ilişkilerinde sorun yaşamadıklarını ve arkadaşları ile birlikte faaliyetlerde bulunarak sosyalleşmeye devam ettikleri, sosyal kişiler oldukları düşünülebilir.

Yakın arkadaşlık ilişkisi içerisinde bulunan yabancı uyruklu öğrenciler yaşadıkları topluma daha kolay sosyal uyum sağlayabilmektedirler.

**Çizelge 70. Yabancı Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkisi ile Sosyal Etkinliklerde Ön Planda Olmaları Arasındaki İlişki**

Arkadaşlık İlişkisi		Sosyal Etkinliklerde Ön Planda Olma		Toplam
		Evet	Hayır	
Yakın ve içten	N	26	49	75
	%	34,7	65,3	100,0
Sorun yok	N	30	65	95
	%	31,6	68,4	100,0
Sınırlı	N	11	22	33
	%	33,3	66,7	100,0
Yakın arkadaşım yok	N	5	5	10
	%	50	50	100,0
Toplam	N	72	141	213
	%	33,8	66,2	100,0

$$X^2=1,411(n=213)$$

$$sd=3$$

$$p=0,703$$

Yabancı öğrencilerin arkadaşlık ilişki durumları ile sosyal etkinliklerde ön planda olma durumları arasındaki ilişkiye bakıldığında  $p>0,05$  olduğu görüldüğünden anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Yakın arkadaşlık ilişkisi içerisinde bulunanların sosyal etkinliklerde ön planda olmaları beklenirken böyle bir durumun söz konusu olmadığı görülmektedir.

## 5. BÖLÜM

### SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

#### 5.1. SONUÇ

Bursa ilinde 2011-12 eğitim öğretim döneminde yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerden örnekleme göre araştırmaya katılanlardan elde edilen bulgular sonucunda;

Öğrencilerin %23,1'i kadın %76,9'u erkek, %38,5'i 18-20 yaş, %38,5'i 21-23 yaş grubunda olup toplam %77'si 18-23 yaş aralığında yer almaktadır. Öğrencilerin %97,7'si bekar, %2,3'ü evlidir.

Öğrencilerin %48,4 bir yıldan fazla süredir ülkemizde bulunmaktadır. Bir yıldan az ve yeni gelenlerin oranı ise %51,6'dır

Öğrencilerin annelerinin öğrenim durumu lise olanların oranı %32,6, üniversite mezunu (önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora dahil) olanların oranı %30,7 okur yazar olmayanlar %13,1'dir. Babalarının öğrenim durumları ise lise mezunu %27,6, üniversite mezunu (önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora dahil) olanların oranı %55,2, okur yazar olmayanların oranı %3,6'dır. Öğrencilerin anne ve babalarının öğrenim düzeyleri yüksektir.

Öğrencilerin öğrenim görmek amacıyla %54,3'ü Orta Asya, %12,7'si Ortadoğu, %11,3'ü Avrupa, 10,9'u Afrika, 6,3'ü Balkanlar, %2,3'ü Amerika ve %1,4'ü diğer ülkelerden (Güney Asya) gelmişlerdir.

Öğrencilerin %74,2'si lisans, %14'ü önlisans, %11,82'i yüksek lisans programında öğrenim görmektedir. Yine öğrencilerin %42,6'sı dil eğitiminde, %16,7'si 2. eğitim döneminde, 12,7'si 4. dönemde, diğer dönemlerde ise yakın oranlarda dağılımları olmak üzere öğrenim görmekte oldukları, en çok dil eğitimin de buldukları saptanmıştır. Öğrencilerden TÖMER'de aldıkları Türkçe öğrenimleri sonrasında başarılı olanlar farklı kentlerdeki üniversitelere de gidebilmektedirler.



Öğrencilerin ailesinin gelir durumlarını Türkiye koşullarına göre değerlendirmelerinde %43'ü orta, %32,6'sı iyi, 16,3'ü düşük, %6,8'i yüksek olarak değerlendirmekte oldukları, %89,1 oranında burs aldıkları, burs alanların %81,4'ü bursunu Türkiye'den %7,7'si kendi devletinden aldığını, alınan bursun ihtiyaçlarını karşılamada %20,4'ü yeterli, %43'ü kısmen, %24 yetersiz olduğunu belirttikleri, tüm gelirlerinin ülkemizde ihtiyaçlarını karşılamada %31,7'sinin yeterli, %40,7'si kısmen, %21,7'si yetersiz olduğunu, %74,7'si gibi yüksek oranda YURTKUR yurtlarında kaldıkları, %14,5'i üniversite yurtlarında, evde kalanların oranının ise %6,8 olduğu, kaldıkları yerlerin fiziki koşullarından %42,1 memnun olduğu, %47,5'i orta karar bulduğu, %8,6'sının ise memnun olmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin Türkiye'de buldukları sürede en çok zorlandıkları konular ise sırasıyla;

1-Yurt yaşantısı: %22,2

2-Türkçe konuşma: %21,7

3-Kültürel farklılıktan dolayı yaşanan zorluklar: %17,2

4-Yalnızlık: %16,3

5-Arkadaş ilişkileri :%10,9 şeklinde sıralanmaktadır.

Öğrencilerin %75,1'i aldığı eğitimden memnun olduğu, %22,2 tam memnun olmadıkları, %1,8'i ise memnun olmadıkları saptanmıştır. Aldığı eğitimden memnun olmayanların çok düşük oranda olması dikkat çekici bulunmuştur.

Öğrencilerin %36,7'si kendilerini derslerinde başarılı, %56,6'sı orta düzey başarılı, %6,3'ü ise başarısız bulmaktadır. Genel olarak öğrenciler kendilerini derslerinde başarılı bulmaktadırlar. Öğrenciler en çok aldıkları eğitimde %27,6'sı eğitim sistemindeki farklılıktan dolayı zorlandıklarını, 27,6'sı Türkçe öğrenmekte zorlandıklarını ve daha sonra sırasıyla ders konularını anlamakta, derse konsantre olmakta, öğretim elemanları ile iletişimde, öğrenciler ile iletişim kurmada ve ders kitaplarını okuma konularında zorlandıkları Türkçe bilgisi yetersizliği nedeniyle %60,2'sinin bazen zorlandığı, %17,2'nin zorluk çektiği, %19,9'nun zorluk

yaşamadıkları, İngilizce olarak verilen dersleri ise anlamakta güçlük çekenlerin oranı ise %12,7, bazen güçlük çekenlerin ise %35,7 olduğu, İngilizce verilen dersleri anlamakta zorluk çekmeyenlerin oranı ise %46,6 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin İngilizce olarak verilen dersleri yarıya yakınının daha kolay anladığı görülmekte olup, buradan da ülkelerinden gelmeden önce iyi derecede İngilizce bildikleri görüşünü oluşturmaktadırlar.

Öğrencilerin %76,5'i kendi tercihi ile ülkemize öğrenim için geldiği, %73,1'nin Türkiye'de öğrenim görmekten memnun oldukları, %0,9 gibi çok düşük oranda memnun olmayanların bulunduğu görülmektedir.

Öğrencilerin %63,3'ü bir problemle karşılaştıklarında kendi başına çözmeye çalıştığı, mutlaka ilgili yerlere başvuranların oranının ise %35,3 olduğu, yine sorunlarını en çok danıştıkları ve yardım istedikleri kişiler ise öncelikle %46,6 oranında kendi devletinden arkadaşlarına, %20,4 Türk arkadaşlarından, %10,9 yurt görevlilerine daha sonra sırasıyla öğrenci temsilcilerine, öğretim görevlilerine, okul görevlilerine, danışman öğretim sorumlusuna, medikososyal birimlerine danıştıkları ve yardım aldıkları görülmüştür. Öğrencilerin sorunları ile ilgili profesyonel yardım ve danışmanlık alma istekleri son tercih sıralarında bulunmakta olduğu ve dikkat çekici özellik taşıdığı açıktır.

Öğrencilerin %44,3'ü arkadaşlık ilişkilerinde sorun olmadığını, %33,9'u yakın ve içten arkadaşlık ilişkisi olduğunu, 16,3'ü sınırlı arkadaşlık ilişkisi bulunduğunu, %5'i yakın arkadaşı bulunmadığı, %54,3'ünün Türkiye'de kız/erkek arkadaşı var olduğu, %43,9'nun kız/erkek arkadaşı olmadığı, %59,7'si ülke ayrımı yapmaksızın arkadaşlık yapabileceklerini, %19,9'u Türkiye'den %16,3'ü kendi devletinden kişilerle arkadaşlık yapmak istemektedirler. Türkiye'de karşılaştıkları ve birlikte yaşadıkları insanların %83,3 oranında yardımsever olduklarını, %12,7'si kendilerine karşı önyargılı olduğunu, %53,8'i zaman zaman kendilerine karşı önyargılı olduğunu, %30,8'ü kendilerine karşı önyargılı davranılmadığı düşüncesinde olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrenciler Türkiye ile devletleri arasındaki en önemli farklılıkların %32,7 oranında kültürel farklılıklar, %18,6 insanların yaklaşım ve davranış farklılıkları, %12,7

ekonomik farklılık ve aynı oranda dil farklılıkları ve sırasıyla eğitim farklılığı, iklim özellikleri, dini farklılık, temizlik anlayışındaki farklılıklar olarak sıralanmaktadır.

Kültürel farklılıktan kaynaklanan en önemli sorunlar ise %41,2 oranında toplum yaşamı ile ilgili kurallar, %18,1 oranında karşı cins ile ilişkiler, %14,5 yemek kültürü, %12,7 eğlence alışkanlığı ve sırasıyla giyim alışkanlığı ve dini inançlar gelmektedir.

Öğrencilerin %54,3'ü Türk yemeklerine alışmakta zorlanmadıkları, %44,3 zorluk yaşadıkları, %18,6'sının giyimlerinin ülkemizle farklı olmadığı, giyimlerinden dolayı %38,5'nin rahat hareket etmekte zorlanmadıkları, %35,3'ünün bazen giyim şekilleri nedeniyle toplum içinde zorlandıkları, %6,8 gibi düşük bir oranda ise giyimleri nedeniyle ülkemizde zorlandıkları görülmüştür.

Öğrencilerin %38,5'i, gelenek ve göreneklerinin Türk gelenek ve göreneklerinden farklı olmadığını, %51,1'i Türk gelenek ve göreneklerine uyumda güçlük yaşamadığını, %9,6'sı Türk gelenek ve göreneklerinde uyum da güçlük çektiğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin toplumu benimsemede %54,1'i zaman zaman, güçlük çektiğini, %5,4'ü güçlük çektiğini, %40,3'ü toplumu benimsemekte güçlük yaşamadığını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin %88,4 oranında öğrenimleri sırasında haklarında disiplin soruşturması açılmadığını, %11,3'ü ise disiplin soruşturması açıldığını ve ağırlıklı olarak soruşturmaların eğitimleri ve siyasal nedenlerle ile ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Haklarında açılan soruşturmaların azlığına bakılarak uyum sorunlarının ileri boyutlarda olmadığı ifade edilebilir.

Öğrencilerin %66,5'i Türkiye' de sağlık sorunu yaşamadığını, %10'u sağlık sisteminin pahalı olduğunu, %7,7'si kendileri ile kimsenin ilgilenmediğini, %3,6'sı tedavi imkânı bulamadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin sosyal kültürel etkinliklere katılımlarını %48'i yeterli, %29,4'ü çok seyrek, %16,3'ü sık sık etkinliklere katıldıklarını, %5'i yetersiz düzeyde katıldığını,

üniversite ya da kaldığı yerlerdeki sportif faaliyetlere katılanların oranı %34,8, katılmayanların oranı %24 ve ara sıra katılanların oranı %40,3 olduğu saptanmıştır. Yine sosyal etkinliklerde %66,3'ü ön planda olmadığını, %32,8'i ön planda bulunduğunu ifade etmiştir. Türk televizyon kanallarını %60,6'sının izlediği, televizyon izleyenlerin de genellikle hafta sonu tatillerde daha çok izledikleri, %37,6'nın televizyon izlemediği ve bunların zamanları olmadığı, televizyon izlememeyi sevmediği ve programları beğenmedikleri için izlemedikleri saptanmıştır.

Öğrencilerin yaşadıkları kentte (Bursa) mutlu olanların oranı %67,9, idare eder diyenlerin oranı %28,1 ve mutlu olmayanların oranı ise %2,7 olarak bulunmuştur. Mutlu olmayanlar ise sırasıyla kenti pahalı buldukları, kenti sevediklerini, insani ilişkilerin iyi olmadığını, ulaşım, sosyal ve kültürel imkanların yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin yaşadıkları ve öğrenim gördükleri kent olan Bursa ilinde mutlu olmayanların oranının oldukça düşük olması kente yaşamaktan memnun oldukları, iyi ilişkiler kurdukları ve kentin öğrenciler açısından iyi imkânlarla sahip olduğu şeklinde düşünülebilir.

Öğrencilerin %27,6'sı ülkemizde yaşamak istediğinde olduğu, %9'u zaten kararının ülkemizde yaşamak şeklinde olduğunu, %8,6'sı ülkemizde yaşamak istediğini ancak Bursa kentinde yaşamak istemediğini, %38'i kararsız olduğunu, %14,5'i kesinlikle ülkemizde yaşamak istemediğini, %43,4'ü Türk ailelerine misafir olmayı istediklerini, %38,9'u bazen misafir olmalarının iyi olacağını, %14,5'nin misafir olmayı istemediği, %2,3'ü düşük bir oran olmakla birlikte misafir olmayı asla istemediğini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin Türkiye'de yaşadıkları en önemli sorunlarını ifade ettikleri açık uçlu soruya görüş yazarların yapılan gruplandırmaya göre en çok sırasıyla kültürel uyum, önyargılar, arkadaşlık ilişkilerinde sorunlar, öğrenime ilişkin sorunlar, ekonomik sorunlar, yaşadığı kentle ilgili sorunlar, aile ve ev özlemi ve sağlık sorunları gibi sorunlarını dile getirdikleri görülmüştür.

Yabancı uyruklu yükseköğrenim öğrencilerinin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler bakımından bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlara göre; cinsiyet değişkenine bağlı

olarak yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarında anlamlı bir fark bulunduğu saptanmıştır. Toplumunu benimsemekte yaşanan sorunlara ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu, kızların toplumu erkeklere göre daha kolay benimsemekte olduğu, kızların erkeklere göre Türk toplumunun kendilerine daha az önyargılı davrandıkları, yaşadıkları kentte daha mutlu oldukları, yakın arkadaşlık ilişkisi kurmakta daha rahat davrandıkları saptanmıştır. Araştırmamıza göre kızların sosyal uyumların erkeklere oranla daha yüksek olduğunu ifade edebiliriz. Araştırmamızda gelir değişkenine göre sonuçlar değerlendirildiğinde; araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin gelir düzeyleriyle sosyal uyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Geliri ülkemiz koşullarına göre yeterli ve yüksek olan yabancı uyruklu öğrencilerin yetersiz geliri bulunanlara göre daha fazla sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katıldıkları, arkadaşlık ilişkilerinin iyi olduğu, toplumu daha kolay benimsedikleri saptanmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin yakın arkadaşlık ilişkileri ile sosyal uyumları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yakın arkadaşlık ilişkisi içerisindeki yabancı uyruklu öğrencilerin, arkadaşı olmayanlara göre sosyal-kültürel ve sportif etkinliklere yeterli düzeyde katıldıkları ve sosyal uyumlarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yine araştırmamızda yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de okumaktan memnun olup olmadıklarına, Türkiye’de kaldıkları süreye, barındıkları yere, Türkiye’de yaşadıkları ve eğitim aldıkları kentte ve yaş değişkenlerine göre; sosyal uyumlarında anlamlı bir fark saptanamamıştır.

## 5.2. TARTIŞMA

Ülkemize yüksek öğrenim için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin sayısının her geçen gün artmasına karşın bu alanda yapılan araştırmaların çoğunluğunun öğrencilerin başarı, genel uyum sorunları, yalnızlık, cinsiyet, dil sorunları ağırlıklı olarak değerlendirmiş olduğu görülmektedir. Bu çalışma da ise sosyal uyumlarına etki edebileceği düşünülen faktörler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca geçmişte yapılan araştırmaların çoğunluğunun ise Türk Cumhuriyetleri ve akraba toplulukları devletlerinden gelen öğrencilerin sorunları üzerinde yoğunlaşmıştır. Hâlbuki eğitim,

teknoloji, ulaşım gibi alanlarda hızla gelişen dünyamızda ve ülkemizde tüm dünya devletlerinden öğrenciler yükseköğrenim amacıyla ülkemize gelmektedir. Bu bağlamda bu çalışma da ülkemize yükseköğrenim için gelen öğrencilere geldikleri devletler açısından sınırlama getirilmemiştir. Bu araştırmada elde edilen bulgular konuyla ilgili literatürde bulunan araştırmalara ilişkin sonuçlar ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

Bu araştırma da cinsiyet değişkenine bağlı olarak yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarında anlamlı bir fark bulunduğu saptanmıştır. Toplumunu benimsemeye yaşanan sorunlara ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu, kızların toplumu erkeklere göre daha kolay benimsemekte olduğu saptanmıştır. Yine kızların erkeklere göre Türk toplumunun kendilerine daha az önyargılı davrandıkları, yaşadıkları kentte daha mutlu oldukları, yakın arkadaşlık ilişkisi kurmakta daha rahat davrandıkları saptanmıştır. Kızların sosyal uyumları erkeklere oranla daha yüksektir.

Aktaş'ın (1997: 109) yaptığı araştırmasının sonucunda ise, üniversite dördüncü sınıfta öğrencilerin kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinin birinci sınıfta olduklarından anlamlı derecede daha yüksek olduğunu saptanılmıştır. Ayrıca her iki sınıf derecesinde de erkeklerin kişisel uyum düzeylerinin kız öğrencilerden, kız öğrencilerin ise sosyal uyum düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak araştırma Türk öğrencilerin uyum düzeylerinin incelemesi üzerine olduğundan üniversite öğrencilerinin genel uyumları ile ilgili sonuçlar vermekte olsa da yabancı öğrenciler için aynı koşulların olduğunu söylemek doğru olmayacağı düşünülmektedir.

Sümer (2009: 52) yaptığı çalışmada, Amerika'da okuyan yabancı öğrencilerin depresyon düzeyinin cinsiyete göre farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Kültürel farklılıktan dolayı depresyon yaşama kız öğrencilerde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yabancı uyruklu erkek ve kız öğrencilerin yaşadıkları problemlerin farklılık gösterdiği, genelde, erkek öğrencilerin yabancı dil öğrenirken zorlanırken, kız öğrencilerin daha çok duygusal ve psikolojik olarak zorluklar ile karşılaştıkları tespit edilmiştir. Ayrıca yabancı uyruklu kız öğrencilerin üniversiteye uyum sağlamada yabancı uyruklu erkek öğrencilerden daha fazla zorlandıkları tespit edilmiştir.

Allaberdiyev (2007: 88) Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yükseköğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin incelenmesi isimli araştırmasında cinsiyetleri bakımından öğrencilerin uyum düzeyleri karşılaştırıldığında kızların uyum düzeylerinin erkek öğrencilerin uyum düzeylerine göre yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Aktaş (1997), Allaberdiyev (2007) ve Sümer'in (2009) yaptıkları çalışmalar cinsiyete yönelik bu araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir.

Fakat, Bilgen (1989: 21) araştırmasında, üniversite birinci ve dördüncü sınıf kız ve erkek öğrencilerin kişisel uyum, sosyal uyum, genel uyum ve yalnızlık düzeyleri bakımından karşılaştırılmasında, Azmaz (1995: 37) Orta Asya Cumhuriyetleri'nden gelen Uludağ Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler isimli araştırmasında öğrencilerin, cinsiyet etmeni açısından sosyal uyum puanlarında, Annaberdiyev (2006) Türk Cumhuriyetleri ve Türkiye Cumhuriyeti öğrencilerinin psikolojik yardım arama tutumları ile ilgili yaptığı karşılaştırmalı araştırmasında cinsiyet açısından, Karaoğlu (2007; 110) yabancı uyruklu öğrencilerin uyma davranışları üzerine yaptığı araştırmasında kadın ve erkek öğrencilerin cinsiyetlerinin uyma davranışları açısından anlamlı bir fark olmadığını saptamış araştırmacıdır. Bu sonuçlarda araştırmayla farklı sonuçların elde edildiğini göstermektedir.

Meloni (1986:4) öğrencilerin uyumlarının bazı değişkenlere göre farklılaşmakta olduğunu, cinsiyet, kültür ve dil, millet, mezun olanlar veya öğrenci olanlar gibi değişkenlere göre farklılık göstermekte olduğunu, İran ve Afganlılar arasında kız öğrencilerin yaşadığı sorunların erkeklere göre daha fazla olduğunu ve nedeninin kültürleri olduğunu belirtmektedir.

Bu araştırmada yaş değişkenine göre yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarında genel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı saptanmıştır. Kızıltan (1984) üniversite öğrencilerinin kişisel, sosyal ve uyum düzeylerini etkileyen etmenlerin neler olduğunu araştırırken öğrencilerin yaşları bakımından uyum düzeyleri arasında, Güçlü (1996: 107) yabancı öğrencilerin uyum problemleri araştırmasında lisansüstü eğitim yapan değişik yaş gruplarındaki yabancı öğrencilerin uyum problemlerinde,

Amanov (1996: 50) Özbekistan Cumhuriyetinden Bursa'ya yüksek öğrenim görmek için gelen öğrencilerin uyum problemleri isimli araştırmasında; üniversite öğrencilerinin yaş gruplarına göre sosyal uyum düzeyleri arasında, Annaberdiyev (2006) çalışmasında yaşa göre yabancı öğrencilerin psikolojik uyum düzeylerinde, Allaberdiyev (2007: 78) sosyal uyum ile yaş arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını ortaya çıkaran ve bu araştırma bulgularına paralellik gösteren çalışmalardır.

Kızıltan (1984), Amanov (1996), Annaberdiyev (2006), Allaberdiyev (2007), Karaoğlu (2007) yaş ile uyum ve sosyal uyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuşlardır.

Araştırmamızda sosyal uyumu etkilediği düşünülen gelir değişkenine göre sonuçlar değerlendirildiğinde; araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin gelir düzeyleriyle sosyal uyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Geliri ülkemiz koşullarına göre yeterli ve yüksek olan yabancı uyruklu öğrencilerin yetersiz geliri bulunanlara göre daha fazla sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katıldıkları, arkadaşlık ilişkilerinin iyi olduğu, toplumu daha kolay benimsedikleri saptanmıştır. Gelirin öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanmasında ve sosyalleşmelerinde önemli bir etken olduğunu ifade edebiliriz. Ercan (2001), Annaberdiyev (2006) ve Tuzgöl Dost'un (2007) yaptıkları araştırmalarda gelir ile uyum ve sosyal uyum arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu ortaya koyduklarından bu araştırmamızın bulgularını desteklemektedirler.

Ercan (2001: 169) Yabancı uyruklu ve Türk Üniversite öğrencilerine ait sorunların bazı değişkenler açısından incelenmesi isimli çalışmasında; yabancı uyruklu ve Türk üniversite öğrencilerinin gelir düzeylerini problem envanteri puanlarına göre karşılaştırmış istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç elde edilememesine rağmen, yabancı uyruklu öğrencilerin aynı gelir düzeyindeki Türk öğrencilere göre sorunlarının daha fazla ve problemle karşılaşmaları yönünden daha dezavantajlı görülmekte olduğunu ifade etmektedir.

Annaberdiyev (2006:123) araştırmasında ailesinin gelir düzeyi yüksek olan yabancı öğrencilerin psikolojik uyum düzeylerinin geliri düşük olanlara göre daha yüksek



olduğunu ve maddi sıkıntı yaşamadıkları için daha rahat ve bağımsız hissettiklerinden psikolojik uyumlarının iyi olduğunu ifade etmektedir.

Tuzgöl Dost (2007: 140) yaptığı çalışmasının sonuçlarına göre, algılanan ekonomik durumun üniversite öğrencilerinin yaşam doyumları ile ilişkili bir faktör olduğunu saptamıştır. Ekonomik durum bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmelerinden, kendilerini geliştirebilecek etkinliklere katılabilmeye kadar pek çok hedef için gereklilik durumudur. Bu nedenle ekonomik durumun bireylerin ve üniversite öğrencilerinin mutluluğu ile ilişkili olması şaşırtıcı gelmemektedir.

Allaberdiyev (2007: 89) öğrencilerin ekonomik düzeyleri ile uyum düzeylerinin karşılaştırılmasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna varmıştır. Halbuki bu araştırmamızda gelirin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamasında, sosyal, kültürel, sportif etkinliklere katılımlarında ve sosyal uyumları bakımından önemli olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmamızda öğrencilerin Türkiye’de okumaktan memnun olup olmadıklarına göre sosyal uyumlarında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna varılmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun kendi tercihleri ile öğrenim için ülkemize geldikleri, aldıkları eğitimden memnun oldukları, ülkemizde çok fazla sorunla karşılaşmadıkları ayrıca haklarında disiplin soruşturması açılanların oranının çok düşük olduğu konuları da tespit edildiğinden sosyalleşme süreçlerinin olumlu yönde geliştiği ifade edilebilir. Öğrenciler Türkiye’yi severek öğrenimlerini sürdürdüklerinden kişiler arasında ki ilişkileri ve iletişimleri de olumlu olacaktır. Traş ve Güngör’de (2011) Yabancı uyruklu Türk asıllı öğrencilerin Türkiye’de öğrenim görmekten memnun olduklarını, bu öğrencilerin sosyal destek aldıkları arkadaş çevresiyle çeşitli kurs ve sosyal etkinliklere katılanların daha yüksek düzeyde sosyal bağlılık yaşadıkları, böylece kendilerini bu toplumun ve ülkenin bir parçası olarak algıladıklarını ortaya koymuşlardır.

Üniversite eğitimi bireyin sosyalleşmesi sürecine önemli katkı sağlayan bir zaman dilimidir. Bireyin almakta olduğu eğitimden memnun olması durumunda kendisine ve geleceğine ilişkin pozitif değerlendirmeler yapmasına sağlıklı kişilik özellikleri geliştirmesinde ve psikolojik sağlığının korunmasında etkili olabilir.

Topluma kolay uyum sağlayamayan öğrenciler, iletişimde de başarılı olamayacakları ve toplumla çatışma içerisine gireceklerinden memnuniyet düzeyleri düşecek, başarılı olamayacaklar ve olumsuz yaşam deneyimleri ile ülkelerine eğitimlerini tamamlamadan geri dönme durumu söz konusu olacaktır. Bu durumda yapılan yatırımların harcanan emeğin hedefe ulaşmaması anlamını taşımaktadır.

Ercan (2001: 172) Yabancı uyruklu ve Türk Üniversite Öğrencilerine ait sorunların bazı değişkenler açısından incelenmesi isimli araştırmasında, yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de yaşamaktan memnun olma durumlarına göre problem tarama envanterlerinden aldıkları puanların ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark elde edememiştir. Ercan’ın araştırması da bu çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir.

Munoz ve Munoz (2000: 11) yaptıkları araştırma sonuçlarına göre, Amerika’da, Asyalı, Avrupalı, Latin Amerikalı ve Orta Doğulu öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin barınma yardımı ve kişisel danışmanlık ihtiyacının yüksek olduğunu ancak bu hizmetleri alanların ise memnuniyet oranlarının düşük olduğunu ortaya koymuşlardır. Öğrencilere memnuniyeti için verilecek profesyonel destekte hizmetin kalitesinin de önemi burada ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmamızda Türkiye’de kaldıkları süreye göre öğrencilerin sosyal uyumlarında genel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı saptanmıştır. Yükseköğrenime yeni başlayan ve özellikle de yükseköğrenime farklı bir ülkede başlayan öğrencilerin, yeni geldikleri ülkenin kültürüne, eğitim sistemine, yaşadıkları kente, üniversite ve barındıkları yerlerdeki çevreye ve karşılaştıkları kişilere uyum sağlamakta zorlanabilecekleri düşünülmekte iken öğrencilerin kendilerine karşı ülkemiz insanlarının genel olarak önyargılı davranmadıkları, yardımsever oldukları, yakın arkadaş ilişkileri kurabildikleri görülmüştür. Ayrıca çalışmaya katılan öğrencilerinden büyük çoğunluğunun Türk Cumhuriyetleri ve akraba toplulukları ülkelerden gelmekte olan öğrencilerin olması geçmişe dayalı, dil ve kültürel benzerlikler, kültürel işbirliği, dini ve siyasi birlikteliklerin var olması ve uzun yıllardır ülkeler arasındaki ilişkilerin geliştirilmiş olmasından kaynaklı olarak öğrencilerin kolay uyum sağlamakta oldukları düşüncesini oluşturmaktadır.

Annaberdiyev’de (2006:127-128) araştırmasında yabancı öğrencilerin psikolojik uyumlarında Türkiye’de kaldıkları süreye göre bir farklılaşma olmadığını saptamıştır. Genel olarak Türk Cumhuriyetleri öğrencilerinin psikolojik uyumlarının olumlu olduğundan söz etmektedir. Yine bir başka araştırmacı Allaberdiyev’de (2007:88) öğrencilerin geldikleri ülkeye ve Türkiye’ de kaldıkları süreye göre uyum düzeylerinin karşılaştırmasında önemli bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Bu bakımdan her iki araştırmada bu araştırmamız da ortaya çıkan öğrencilerin kaldıkları sürenin sosyal uyumlarına etkisinin saptanamamış olmasıyla benzerlik göstermektedir. Ancak, Ercan ise (2001) yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarının geliş yıllarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte olduğunu, son bir yıl içinde ülkeye gelen yabancı uyruklu öğrencilerin daha önceki yıllarda gelen öğrencilere göre ortalamalarında anlamlı düzeyde yüksek bulmuştur. Ancak bu çalışmanın üzerinden uzun zaman geçmiş olduğu ve dünyada özellikle 2000 yılından sonra çok hızlı gelişme ve teknolojik değişimin yaşanmakta olduğu, ülkeler arası iletişimin gelişmiş olduğu da göz önüne alınması gerektiği düşünülebilir.

Kıroğlu, Kesten ve Elma (2010) yaptıkları yabancı uyruklu öğrencilerin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunlarına yönelik araştırmalarında; yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de önyargı ve dışlanma ile karşılaşmadıklarını, gelenek-görenek ve giyim konularında sorun yaşamadıklarını belirlemişlerdir. Bunun nedeni olarak da araştırmaya katılan öğrencilerin geldikleri ülkelerin kültürleriyle Türk kültürünün benzerlik göstermesi, tarihsel ve kültürel bağların olduğu ülkelere gelmiş oldukları, dini birliktelik olduğu ve sonuç olarak Türklerle iyi arkadaşlık kurmuş olmalarına bağlamışlardır. Ancak bu araştırma yedi farklı ülke (Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Moğolistan, Yunanistan, Özbekistan ve Yunanistan) ve aynı üniversitenin bir fakültesindeki 15 öğrenci ile sınırlıdır. Az sayıda öğrenci ve yedi ülkeden gelen öğrencilerden görüş alınarak yapılan bu çalışmanın genel hakkında fikir vermede yeterli olmayacağı düşünülmektedir. Oysaki bu araştırmamızda ise geldiği devlet ayrımı yapılmaksızın 221 öğrenciden veriler alınmış olduğundan genel uyum sorunları üzerine daha kapsamlı değerlendirmeler yapılabilmektedir.

Küreselleşmenin bir sonucu olarak oluşan yakınlığın, kültürel farklılıkları azaltmakta olduğu ve yine giyim, gelenek, görenek, gibi konularda daha az sorun yaşanmasında etkisi olduğu düşünülebilir.

Bu araştırmamızda yabancı uyruklu öğrencilerin kaldıkları yer değişkeni bakımından sosyal uyumlarında anlamlı bir fark saptanamamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun yurtlarda ücretsiz kaldıkları, beslenme yardımı aldıkları, ayrıca öncelikle kendi ülke arkadaşlarının da yurtlarda kalmakta olduğu için her zaman kaldıkları yerde sorunlarını paylaşabilecekleri arkadaşları, etkinliklere katılabilecek imkânları bulmakta ayrıca YURTKUR yurtlarında psikososyal serviste, sosyal hizmet uzmanı ve psikologların görev yaptığı ve bu öğrencilere danışmalık hizmeti sağladıkları, dini ve milli bayramları için düzenlemeler yaptıklarından dolayı yurtlarda kalan gençlerin kalınan yerlerle ilgili görüşlerinde olumlu yaklaşmış oldukları düşünülebilir.

Aydın (1995) yurtlarda öğrencilerin barınma beslenme gibi sorunlar yaşadıklarını, bu nedenle evleri daha çok tercih ettiklerini, bununla birlikte yurtlarda kalmanın da arkadaşlarıyla beraber olmaları ve arkadaşlık ilişkileri bakımından avantaj olarak görüldüğü sonucunu ortaya çıkartmıştı.

Ercan (2001) yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de kaldıkları yere göre anlamlı düzeyde fark olduğunu, bu farkın yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarında artma veya azalma olduğunu belirtmektedir. Aynı şekilde Annaberdiev (2006) yurtlarda kalan öğrencilerin daha fazla sorun yaşadıklarını saptamıştır. Bu sorunların ise yurtların kalabalık ortamlar olması, beslenme ve barınma olarak sıralamıştır.

Bu araştırmada öğrenci gençlerin Türkiye’de yaşadıkları ve eğitim aldıkları kentte göre; sosyal uyumlarında anlamlı bir fark saptanamamıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları ve eğitim aldıkları kentten (Bursa) memnun oldukları görülmektedir. Araştırmada kızların, erkeklere göre yaşadığı kentte (Bursa) daha mutlu oldukları da ortaya çıkan bir sonuç olmuştur. Öğrencilerin yaşadıkları ve öğrenim gördükleri kent olan Bursa ilinde mutlu olmayanların oranının oldukça düşük olması kente yaşamaktan memnun oldukları, iyi ilişkiler kurdukları ve kentin öğrenciler açısından iyi imkânlarla sahip olduğu düşünülebilir.

Bu araştırmamızda yabancı uyruklu öğrencilerin yakın arkadaşlık ilişkileri ile sosyal uyumları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yakın arkadaşlık ilişkisi içerisindeki yabancı uyruklu öğrencilerin, arkadaşı olmayanlara göre sosyal-kültürel ve sportif etkinliklere yeterli düzeyde katıldıkları ve sosyal uyumlarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Doğan (2006) ise üniversite öğrencilerinde arkadaş destek düzeyinin artmasına paralel olarak öğrencilerin iyilik hali puan ortalamalarında yükseldiğini saptamıştır. Traş ve Güngör (2011:269) Avrupa ülkelerinden gelen Türk asıllı üniversite öğrencilerinin aile ve arkadaşlarından sosyal destek gördükleri için içinde yaşadıkları çevreye ve kültüre bağlılıkla ilgili sorun yaşamadıklarını, bu toplumun bir üyesi olarak kendilerini gördüklerini, arkadaş çevresiyle kurslara sosyal etkinliklere katılanların daha yüksek düzeyde sosyal bağlılık yaşadıkları ve toplumu benimsedikleri sonucuna varmışlardır. Allaberdiyev (2007) Türk Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin genellikle kendi memleketlerinden gelen öğrencilerle arkadaşlık kurduklarını yaptığı araştırmanın sonucuna göre, Türkiye’de yakın arkadaşının olup olmadığına göre kişisel, sosyal ve genel uyum düzeylerinde anlamlı bir fark bulamamıştır. Enhoş (1994) çalışmasında Orta Asya Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin Türk arkadaşları ile kaynaştıklarını ve sorun yaşamadıkları belirtmektedir. Yine yabancı uyruklu öğrencilerin sorunlarını öncelikle arkadaşları ile paylaştıkları ve sosyal destek gördükleri sorunlarıyla başa çıkmada yardım arama taleplerinin önce kendi kültüründen arkadaşları olduğunu pek çok araştırma ortaya koymuştur (Enhoş, 1994; Allaberdiyev, 2007; Pritchard, 2009; Çöllü ve Öztürk, 2010). Bu araştırmacıların yaptıkları çalışmalarda ortaya çıkarttıkları sonuçlarla birlikte araştırmamızda da ulaşılan sonuçlara göre, yakın arkadaşlık ilişkisi içerisinde bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin, toplumu benimsemeleri, sosyalleşmeleri ve sosyal uyumlarının daha kolay olduğu söylenebilir.

### **5.3. DEĞERLENDİRME**

Bu araştırmaya göre genel olarak öğrencilerin sosyal uyumlarında yaşlarının, Türkiye’de yaşadıkları sürenin, kaldıkları yerin etkili olmadığı, Türkiye’de öğrenim görmekten memnun olmalarının sosyal uyumlarına katkı sağladığı, sosyal kültürel ve

sportif etkinliklere katılımlarının sosyal uyumlarına olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

Yabancı bir ülkeye gelen ve yeni bir eğitim sistemi ile bir anda karşı karşıya kalan yabancı uyruklu bu öğrencilerle ilgilenilmediği takdirde eğitim sisteminde başarıyı yakalamalarında aynı zamanda yaşamlarını sürdürdükleri sosyal ortama, kültüre uyum sağlamalarında önemli sorunlarla karşılaşmaları muhakkaktır. Farklı bir kültür içinde yetişmiş ve eğitim amacıyla geldikleri bizim toplumumuza yabancı olan bu öğrencilerin sorunları ile yakından ilgilenilmemesi, hoşgörü gösterilmemesi sonucunda yabancı öğrencilerin yeni bambaşka sorunların içerisine sürükleyecekleri gibi hedeflenen amaçların gerçekleşmemesine, tam tersi durumların ortaya çıkmasına yol açacağı görülmeli ve süreç olumlu şekilde yönlendirilmeli, değerlendirilmelidir.

Öğrencilerin sorunları ile öncelikle birinci derecede sorumlu olanlarla birlikte diğer ilgili kişi ve kurumların da ivedilikle sorunların çözümlenmesine katkı sağlamaları ve ilgilenmeleri mecburiyeti bulunmaktadır. Öğrencilerin kendileri ile ilgilenildiğini ve değer verildiğini hissetmelerinin sağlanması gerektiği düşünülmektedir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim, sağlık, ekonomik, barınma, beslenme, uyum, psikolojik ve sosyal sorunlar ile karşılaştıklarında en hızlı şekilde çözüm önerisi getirilmeye çalışılmalıdır. Sorunlarına çözüm bulunması eğitimlerinde ve yaşamlarında başarı sağlamaları için büyük önem taşımakta olduğu ayrıca yeni gelecek öğrenciler içinde tavsiye niteliğinde olacağı da ifade edilebilir.

Yabancı uyruklu öğrencilerle yapılacak çalışmalarda ülkemizin zaman, emek ve kaynak kaybına uğratılmaması için hizmetlerin bütüncül yaklaşım içerisinde sunulmasına azami özen gösterilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

#### **5.4. ÖNERİLER**

Yapılan araştırma sonucunda ve başka yapılmış araştırmalarda da (Çağlar, 1999, Ercan, 2001) öğrencilerin sorunlarını en son olarak danıştıkları ve yardım istedikleri yerlerin profesyonel yardım ve destek sağlayacağı düşünülen medikososyal birimler olduğu bir kez daha saptandığından öncelikle yabancı uyruklu öğrenciler ile

üniversitelerin mediko-sosyal birimlerinde ve kaldıkları YURTKUR yurtlarındaki psiko-sosyal servislerde yeterli sayıda psikolog, sosyal hizmet uzmanı istihdam edilmesi ve bu görevlilerin aktif olarak öğrencilerin sorunları ile ilgilenmeleri, eğitim süreleri boyunca çalışmalarını ve takiplerini sürdürmeleri gerekmektedir. Ayrıca üniversitelerde ve bölümlerde öğrencilerin eğitim sistemine ve sosyal çevreye uyumları için onların sorunlarıyla birebir ilgilenebilecek akademik danışmanlık ve rehberlik sağlayacak akademik görevlendirmeler de yapılmalıdır.

Öğrencilerin birbirleri ile kaynaşmaları, arkadaşlık ilişkileri kurabilmeleri, sosyalleşme süreçlerine katkıda bulunulması, Türkçeyi doğru kolay ve çabuk öğrenebilmeleri için yapılan faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve artırılması, etkinliklere katılımlarına yönelik teşvik edilmeleri kültürel geziler, eğlenceler düzenlenmesine ağırlık verilmelidir. Bu etkinliklere sadece yabancı uyruklu öğrencilerin katılımı değil birlikte yaşadıkları ülkemiz öğrenci ve arkadaşlarının da mutlaka katılımları sağlanmaya çalışılmalıdır.

Bu araştırmadan çıkan sonuçlara göre, Türk ailelerine misafir olmak isteyen yabancı öğrencilerin çok sayıda bulunması değerlendirildiğinde farklı kültürü tanıma ve tanıtmak açısından Türk ailelerine tatillerde, dini ve milli bayramlarda başta olmak üzere konuk olmalarını sağlayıcı programlar geliştirilmelidir. Böylece yabancı öğrencilerin Türk kültürü hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları, Türkçe'yi daha kolay öğrenmeleri, arkadaşlık kurmaları, ev özlemlerini biraz olsun giderebilmeleri ve içerisinde yaşadıkları topluma daha kolay uyum sağlamalarında etkili bir yol izlenmiş olacaktır.

Yine ülkemize öğrenim amacıyla gelen yabancı öğrencilerden Türkiye'deki öğrenimleri sonrasında ülkemizde kalarak burada yaşamak isteğinde bulunanların sayısının bu araştırmada fazla olduğu görüldüğünden, bu öğrencilerin öğrenimleri sonrasında kendi ülkelerine dönerek çalışma hayatını sürdürmeleri, her iki ülke açısından ilişkilerin geliştirilmesi, ayrıca ülkemiz bakımından kendi kaynaklarından bu öğrenciler için yapılan yatırımların boşa çıkartılmaması için ülkelere dönmelerine yönelik planlamalar yapılarak takip edilmeleri gerekmektedir.

Öğrenciler öğrenim için ülkemizi tercihte bulduklarında ülkemizin eğitim imkânları yanında, burs, sağlık, barınma olanakları hakkında bilgilendirilmeleri özellikle ülkemizde yaşam biçimi, değer yargıları, gelenek görenekleri, kültürel özellikleri, gibi konularda yeterli bilgilendirmelerin yapılması, görsel araçlar ve tanıtım filmleri hazırlanması, ülkemize geldiklerinde profesyonel kişilerce ve kurumların işbirliği sağlanarak tek elden uyumlarına yönelik çalışmaların yapılmasında yarar görülmektedir.

Öğrencilerin eğitim öğretimleri süresince karşılaştıkları kişi ve kurum çalışanlarının, sevgi ve hoşgörüyeye dayalı, önyargısız yanlış anlamalara neden olmayacak şekilde iletişim kurmaları, ırk, din, dil, cinsiyet, etnik köken benzeri ayırım gözetmeksizin sosyal ve kültürel farklılıklara saygı göstererek hizmet sunmaya özen göstermeleri, öğrencilerin rahat ve mutlu oldukları bir ortamda eğitim sürecini geçirmelerinin sağlanması, daha az sorun yaşayarak uyumların sağlanmaya çalışılması, öğrenciler ile sağlanacak olumlu ve doğru ilişkilerin öğrenimlerini tamamladıktan sonrada ülkelerine döndükleri zamanda sürmesinin sağlanmasına çalışılmalıdır. Ayrıca mezunların iş ve meslek yaşamlarını nasıl değerlendirdikleri, ülkelerinde ülkemiz üniversitelerinden mezun olan bu kişilerin iş yaşamında nasıl görüldüklerinin de izlenmesinde yarar vardır. Böylece, ülkemizde meslek edinmiş öğrenciler aracılığıyla iki ülke arasındaki ilişkilerin daha iyi geliştirilmesine olumlu katkı sağlayacağı da düşünülmektedir.

Bu araştırma sadece Türkiye'nin büyük kentlerinden birisi olan Bursa ilinde yapılmıştır. Bu ilin sosyal imkanlar ve yaşam koşulları bakımından yabancı uyruklu yükseköğrenim öğrencilerinin beklentilerini karşılayan bir kent olduğu ve burada mutlu oldukları tespit edildiğinden başka şehir üniversitelerinde benzer araştırmalar yapıldığında farklı sonuçlar çıkabileceğinin göz ardı edilmemesi gerekir. Bu nedenle özellikle Türkiye'ye bu öğrenciler yeni geldiklerinde Türkiye'deki eğitim ve yaşamdan beklentilerine yönelik farklı illerde araştırmaların yapılması da yararlı olacaktır.



## KAYNAKÇA

- Akhun, İ., Önsoy, R., Özgüven, E., Fidan, N. ve Baykul, Y. (1988). *YURTKUR Yurtlarda Barınan Öğrencilerinin Beklenti ve Problemleri*. Ankara: Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü.
- Aksu, M. ve Paykoç, F. (1986). *O.D.T.Ü Kampusunda Gençlik ve Sorunları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Aktaş, Y. (1997). Üniversite Öğrencilerinin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi: Uzunlamasına Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 107-110.
- Allaberdiyev, P. (2007). *Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye Yüksek Öğrenim Görmeye Gelen Öğrencilerin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2002). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamaları*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Amanov, İ. (1996). *Özbekistan Cumhuriyetinden Bursa'ya Yüksek Öğrenim Görmek İçin Gelen Öğrencilerin Uyum Problemleri*. Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Annaberdiyev, D. (2006). *Türkiye'de Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Yardım Arama Tutumları, Psikolojik Uyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Aydın, B. (1995). *Azerbaycan'dan Türkiye'ye Eğitim Amacıyla Gelen Öğrencilerin Dil-Kültür-Sosyal Problemleri ve Çözüm Teklifleri*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aytaç, S. (2004). *İnsanı Anlama Çabası*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Azmaç, S. (1995). *Orta Asya Cumhuriyetleri'nden Gelen Uludağ Üniversitesi'nde Öğrenim Gören Öğrencilerin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler*. Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Balabanlı, F. (1990). *Öğretmen Liselerinde Okuyan Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Başaran, İ. E. (1991). *Eğitim Psikolojisi Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri*. Ankara: Kadıoğlu Matbaası.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation and adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34.

- Berry, J. W & Oth. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 55(3), 303-332.
- Bilgen, S. (1989). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ve Bazı Değişkenlerin Uyum Düzeylerine Etkisi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.
- Can, N. (1996). Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunları ve Bu Sorunların Örgütsel Yapı ile İlişkileri. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Cılga, İ. (1989). *Korunmaya Muhtaç Gençlerin Sorunları ve Yetiştirme Yurtları*. Ankara.
- Cılga, İ. (2004). *Bilim ve Meslek Olarak Türkiye’de Sosyal Hizmet*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayınları.
- Cüceloğlu, D. (2010). *İletişim Donanımları Keşke’siz Bir Yaşam İçin İletişim*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağlar, A. (1997). Yeni Bir Göçmen Türü: Türk Üniversitelerinde Yabancı Uyruklu Öğrenci Olmak. II. *Ulusal Sosyoloji Kongresi. Toplum ve Göç: 20-21-22 Kasım 1996-Mersin: Bildiri (152-162)*. Ankara: DİE ve Sosyoloji Derneği Yayını.
- Çağlar, A. (1999). Türk Üniversitelerinde Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Akraha Toplulukları Öğrencilerinin Sorunları. *TODAİE Amme İdaresi Dergisi*, 32(4), 133-169.
- Çöllü, E. F. ve Öztürk, Y. E. (2010). Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraha Topluluklarından Türkiye’ye Yüksek Öğrenim Görmek Amacıyla Gelen Öğrencilerin Uyum ve İletişim Sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi Örneği). *Journal of Azerbaijani Studies*, 223-239. Erişim: 03 Nisan 2012, [www.http://jas-khazar.org](http://jas-khazar.org).
- Dimarco, N. J. (1971). *Stress and adaptation in cross-cultural transition* Dissertation Abstracts International, 4330.
- Doğan, S. (1988). *Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren ve Geçirmeyen Lise Öğrencilerinin Problemleri*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Doğan, T. (2006). Üniversite Öğrencilerinin İyilik Halinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 120-129.

- Dönmezer, S. (1990). *Sosyoloji.(10.bs.)*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Duyan, V., Sayar, Ö. ve Özbulut M. (2008). *Sosyal Hizmeti Tanımak ve Anlamak: Sosyal Hizmet Uzmanları ve Sosyal Hizmet Alanında Çalışanlar İçin Bir Rehber*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Ekşi, A. (1982) . *Gençlerimiz ve Sorunları*. İstanbul. İstanbul Üniversitesi Yayın No: 2790.
- Emiroğlu, V. (1985). Kırsal Kesim Gençliğinin Gelenek ve Göreneklerinden Kaynaklanan Sorunları. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi*, 3(1-2), 17-32.
- Emiroğlu, V. (1986) Kültür Ürünü Olarak Folklorun Sosyal Hizmet Uygulamasında Yeri. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi*.4(1),1-17.
- Enhoş, A. (1994). *Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile Diğer Türk Topluluklarından Gelen ve Yurtkur Yurtlarında Barınan Öğrencilerin Genel Özellikleri İçinde Buldukları Durum ve Beklentileri*, Ankara: Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü Yayını
- Ercan, L. (2001).Yabancı Uyruklu ve Türk Üniversite Öğrencilerine Ait Sorunların Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 165-173.
- Esentürk Ercan. L. (1998). *Yabancı Uyruklu ve Türk Üniversite Öğrencilerine Ait Sorunların Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Eymen, U. E. (2007). SPSS 15.0 Veri Analiz Yöntemleri [Elektronik Sürüm]. İstatistik Araştırma Merkezi Yayın No:1, Erişim: 25.08.2012, <http://www.istatistikmerkezi.com>
- Geçtan, E. (1993). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar*. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Gençöz, F. (1998). Uyum Psikolojisi. *Kriz Dergisi*. 6(2), 1-7 Ankara Üniversitesi.
- Gökçe, B. (1984) . *Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları*. Ankara. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Güçlü, N. (1996). Yabancı Öğrencilerin Uyum Problemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 101-110.
- Gülнар B. ve Balcı Ş. (2010). Televizyon İzleme Motivasyonları ve Kültürleşme: Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırma Dergisi*. 28, Güz 2010, 447-483.
- Güvenç, B.(1996). *İnsan ve Kültür (7.bs.)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- İmamoğlu, O. (1991). Toplumsallaşma. R. Keleş, J. Nowak ve İ. Tomanbay, (Ed.), *Türkiye’de ve Almanya’da Sosyal Hizmetler Ansiklopedik Sözlük* (189-190), Ankara: Selvi Yayınları.
- İnan, A. M. (1989). *Toplum İdeoloji Gençlik*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- İslamoğlu, A. H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (SPSS Uygulamalı)*. İstanbul: Beta.
- Kağıtçıbaşı Ç. (2010). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi Kültürel Psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Karaoğlu, F. (2007). *Yabancı Uyruklu Öğrencilerde Uyuma Davranışı: TÖMER Örneği*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kavak Y. ve Başkan, G. A. (2001). Türkiye’nin Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akriba Topluluklarına Yönelik Eğitim Politika ve Uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 92-103.
- Kılıççı, G. (1981). *Üniversite Öğrencilerinin Kendilerini Kabullemelerini Etkileyen Bazı Değişkenler*. Doçentlik tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kır, İ. (2007). Yüksek Öğretim Gençliğinin Boş Zaman Etkinlikleri: KSÜ Örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007, 17 (2), 307-328.
- Kıroğlu K., Kesten, A. ve Elma, C. (2010). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 26-39.
- Kızıltan, G. (1984). *Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kocacık, F. (1987). Üniversite Gençliği: C.Ü. Öğrencilerinin Sorunları Üzerine Uygulamalı Bir Araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 Aralık 1987.
- Koç, M., Avşaroğlu, S., Sezer, A., (2004). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile Problem Alanları Arasındaki İlişki. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 11, 483-498.
- Kuo, W. (1976). Theories of migration and mental health: An empirical testing on Chinese-Americans. *Social Science & Medicine*, 10(6), 297-306.
- Köknel, Ö. (1981), *Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları*. İstanbul: Cem Yayınevi
- Köknel, Ö. (1986). *İnsanı Anlamak*. İstanbul. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köknel, Ö. (2006). *Ergenlik Dönemi, Ana Baba Okulu İçinde*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Kut, S. ve Koşar, N. (1989). *Aile ve Çevre Sorunlarının Gencin Kişiliğine Etkisi*. Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayını.
- Küçükkaraca, N. (2005). Genelci Sosyal Hizmet ve Farklılık. Ü. Onat (Haz.). *Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar: Sosyal Hizmet Sempozyumu '2002: 18-19 Ekim 2002-Ankara: Konferanslar (92-101)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu, Yayın No: 17.
- Meloni, C. F.(1986). Adjustment problems of foreign students in U.S. colleges and universities. Q & A ED276296.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], (2012). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2011-2012 Yılı. Erişim: 01.09.2012  
[http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb\\_istatistikleri\\_organ\\_egitim\\_2011\\_2012.pdf](http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2011_2012.pdf)
- Munoz, M. S. and Munoz, M. A. (2000). *Needs assessment in higher education environment: International student programs*. Louisville, Kentucky: University of Louisville.
- OECD (2008). Education at a Glance: OECD Indicators - 2004 Edition  
Erişim:24.10.2012  
<http://www.oecd.org/edu/highereducationandadultlearning/33713523.pdf>
- OECD (2008). Uluslararası Göç Görünüm Raporu: SOPEMI – 2008.  
Erişim:24.10.2012  
<http://www.oecd.org/els/internationalmigrationpoliciesanddata/41275965.pdf>
- Otrar, M., Ekşi, H., Dilmaç, B. ve Şirin, A. (2002). Türkiye’de Öğrenim Gören Türk ve Akraba Topluluk Öğrencilerinin Stres Kaynakları, Başa Çıkma Tarzları ile Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 477-499.
- Ölçe, Seçme ve Yerleştirme Merkezi [ÖSYM], (2012). 2011-2012 Öğretim Yılı Yüksek Öğretim İstatistikleri Raporu. Erişim: 28.08.2012  
<http://www.osym.gov.tr/belge/1-13575/2011-2012-ogretim-yili-yuksekogretim-istatistikleri.html>.
- Özbay, H. ve Öztürk, E. (1992). *Gençlik*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özbay, Y. (1996). Üniversite Öğrencilerinin Problem Alanları ile Yardım Arama Tutumları Arasındaki İlişki *İstanbul: IX. Ulusal Psikoloji Kongresi*. Boğaziçi Üniversitesi.
- Özgüven, İ. E. (1992). Üniversite Öğrencilerinin Sorunları ve Baş Etme Yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 5-13.

- Özkan, İ. (2007). Türk Cumhuriyetlerinde Dil, Eğitim ve Kültür Alanındaki Değişme ve İşbirliği Çabaları. H. Doğan (Haz.). *Bağımsızlıkların 15. Yılında Türk Cumhuriyetleri* (80-128). Ankara: Türk Ocakları-Ankara Ticaret Odası Yayını.
- Pedersen, P. B. (1991). Counseling international students. *The Counseling Psychologist*, 19 (1), 10-58.
- Pirliyeve, N. (2010). *Yapısal Eşitlik Modeli ile Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Uyumuna Üzerine Bir Analiz*. Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Pritchard, M. E. (2008). International Students' Awareness and Use of Counseling Services. Erişim: 28.05.2012.  
[http://scholarworks.boisestate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1005&context=mcnair\\_journal](http://scholarworks.boisestate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1005&context=mcnair_journal).
- Sağınç, N. (2011). *Üniversite Yaşamına Uyum Sürecine Etki Eden Faktörler ve Birbirleri ile İlişkileri*. Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Sakallı, N. (2010). *Sosyal Etkiler Kim Kimi Nasıl Etkiler?* (3. bs.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Stephenson, L. A. (2004). *A comparative study of cognitive and non-cognitive factors relationship to academic success for foreign master's students*. Unpublished Doctoral dissertation. University of Maryland.
- Soyütürk, M. (2000). *Balkan Ülkelerinden Eğitim Öğretim İçin Gelen Öğrencilerin (Batı Trakya Örneği) Sosyal Yapıya Uyumları*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Sümer, S. (2009). *International students psychological and sociocultural adaptation in the US*. Unpublished doctoral dissertation, Washington: Georgia State University.
- Şahin, C. (2001). Yurtdışı Göçün Bireyin Psikolojik Sağlığı Üzerindeki Etkisine İlişkin Kuramsal Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (2), 57-67.
- Tezcan, M. (1982). *Sosyolojik Açından Boş Zamanın Değerlendirilmesi*. Ankara: Üniversite Yayını.
- Tezcan, M. (1984). *Sosyal ve Kültürel Değişme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:129.
- Tolan, B., İsen G. ve Batmaz, V. (1991). *Sosyal Psikoloji*. Ankara: Adım Yayıncılık.
- Tomanbay, İ. (1999). *Sosyal Çalışma Sözlüğü - Toplum Bilim, Ruhbilim, Eğitbilim, Yöntembilim, Nüfusbilim, Hukuk ve Ekonomi Boyutlarıyla*. Ankara: Selvi Yayınevi.
- Tomanbay, İ. (2007). *Sosyal Olmak; Meslek Tartışmaları 3*. Ankara: Sabev Yayınları.

- Traş Z. ve Güngör H. C. (2011). Avrupa Ülkelerinden Gelen Türk Asıllı Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Sosyal Bağlılıkları Üzerine Nitel Bir Araştırma *Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 25, 261-271.
- Tufan, B. (1989). Yükseköğrenim Yapan Bir Grup Öğrencinin Benlik Kaygılarını Dört Yıl Ara ile İzleme Çalışması *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*, 7 (1-2-3), 28-34.
- Tuncay, S. (2000). Türkiye’de Gençlik Sorunlarının Psikolojik Boyutu. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*. Güz 2000, 1 (1), 231-257.
- Tutkun, Ö. F. (2006). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesindeki Türkiyeli Öğrencilerin Uyum Sorunları. *Kırgız-Türk Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15.
- Tuzgöl Dost, M. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Doyumunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 132-143.
- Usal, A., Kuşlivan, Z.(2002). *Davranış Bilimleri Sosyal Psikoloji*. İzmir: Fakülteler Kitabevi.
- Wilkelman, M.(1994). Cultural shock and adaptation. *Journal of Counseling and Development*, 76(2), 121-126.
- Yarman Vural, F. T. ve Alkan S. (2009). Büyük Öğrenci Projesinin Değerlendirilmesi (1992-2008) MEB. Yurt Dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü. Erişim: 02.02.2012, <http://www.yeogm@meb.gov.tr>
- Yılman, M. (1990). *Çağdaş Eğitim Sosyolojisi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, (2012) . 2011 Yılı Faaliyet Raporu. Erişim: 24.10.2012.  
<http://www.ytb.gov.tr/Files/Document/2011%20faaliyet%20raporu.pdf>.  
<http://www.ytb.gov.tr/Files/egitimrehberi.pdf>.
- Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu [KYK] (2012). 2011 Yılı Faaliyet Raporu.Erişim:24.10.2012  
<http://www.kyk.gov.tr/kyk/html/Belge/2011FaaliyetRaporu.pdf>.
- Yörükoğlu, A. (2007). *Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları*. İstanbul: Özgür Yayınları.

EK: 1

Sevgili arkadaşlar,

“Yükseköğrenim Gören Yabancı Uruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler” konulu Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi kapsamında, Prof. Dr. İlhan TOMANBAY danışmanlığında bir araştırma yapmaktayım. Vereceğiniz içten cevaplar araştırmanın amacına ulaşmasına yardımcı olacaktır. Lütfen adlarınızı yazmayınız. Bizim için önemli olan kimliğiniz değil samimi görüşlerinizdir. Ayrıca bu soru kâğıtları da sadece bilimsel amaçlar için kullanılacak benim dışında kimse ile paylaşılmayacaktır. Buna emin olunuz. Bana güvenerek vereceğiniz içten ve dürüst cevaplarınız için çok teşekkür ederim.

Seçkin ÖZÇETİN  
H. Ü. Sosyal Hizmetler A.B.D.  
Yüksek Lisans Öğrencisi

- 1- Cinsiyetiniz?  
( ) Kadın ( ) Erkek
- 2- Yaşınız:.....
- 3- Medeni durumunuz?  
( ) Bekar ( ) Evli ( ) Dul ve boşanmış
- 4- Kaç yıldır Türkiye’de bulunuyorsunuz?  
( ) Yeni geldim (..) Bir yıldan az (..) Bir yıldan fazla (lütfen yazınız)
- 5- Ailenizin eğitim durumu nedir?
- | <u>Anne</u>                              | <u>Baba</u>                             |
|--|---|
| ( ) okur-yazar değil                     | ( ) okur-yazar değil                    |
| ( ) ilkokul mezunu                       | ( ) ilkokul mezunu                      |
| ( ) ortaokul mezunu                      | ( ) ortaokul mezunu                     |
| ( ) lise mezunu                          | ( ) lise mezunu                         |
| ( ) üniversite mezunu (önlisans, lisans) | ( ) üniversite mezunu (önlisans,lisans) |
| ( ) yüksek lisans                        | ( ) yüksek lisans                       |
| ( ) doktora                              | ( ) doktora                             |
- 6- Geldiğiniz devletin bulunduğu bölge;  
( ) Orta Asya ( ) Orta Doğu ( ) Balkanlar  
( ) Avrupa ( ) Afrika ( ) Amerika  
( ) Diğer (belirtiniz).....
- 7- Öğrenim görmekte olduğunuz yüksek öğretim programınız nedir?  
( ) Önlisans ( ) Lisans ( ) Yüksek lisans



8- Kaçınıcı yarıyılıda (dönemde) okuyorsunuz, yazınız.

- ( ) 1. ( ) 2. ( ) 3. ( ) 4. ( ) 5. ( ) 6. ( ) 7. ( ) 8. (...)  
 ( ) Henüz dil kursuna gidiyorum. ( (...) TÖMER ( ) Başka )

9- Geldiğiniz devletin koşullarına göre ailenizin gelir durumunu Türkiye koşullarına göre nasıl değerlendirmektesiniz?

- ( ) Yüksek ( ) İyi ( ) Orta ( ) Düşük

10- Burs alıyor musunuz?

- ( ) Evet ( ) Hayır (Hayır dediyseniz 13. Soruya geçiniz.)

11- Bursu hangi devletten alıyorsunuz?

- ( ) Türkiye' den ( ) Kendi devletimden

12- Aldığınız burs sizce ihtiyaçlarınızı karşılamaya yeterli mi?

- ( ) Yeterli ( ) Kısmen ( ) Yetersiz

13- Geliriniz Türkiye' de ihtiyaçlarınızı karşılamaya yeterli mi?

- ( ) Yeterli ( ) Yetersiz ( ) Kısmen

14- Nerede kalıyorsunuz?

- ( ) Yurt-Kur yurdunda ( ) Özel yurttta ( ) Üniversite yurdunda  
 ( ) Evde ( ) Diğer (belirtiniz).....

15- Kaldığınız yerin fiziki koşullarından memnun musunuz?

- ( ) Memnunum ( ) Orta karar ( ) Memnun değilim

16-Türkiye'de bulunduğunuz süre içinde en çok zorlandığınız konu nedir?

- ( ) Yurt yaşantısı ( ) Kültürel farklılıklar ( ) Yalnızlık  
 ( ) Türkçe konuşma ( ) Arkadaş ilişkileri  
 ( ) İlgi alanıma uygun faaliyetlerin olmayışı

17- Aldığınız eğitimden (programdan) memnun musunuz?

- ( ) Memnunum ( ) Tam değil ( ) Memnun değilim

18- Ders başarı durumunuzu nasıl buluyorsunuz?

- ( ) Başarılı ( ) Orta düzey ( ) Başarısız

19- Almakta olduğunuz eğitimde en çok zorlandığınız konu sizce nedir?

- ( ) Türkçe öğrenme ( ) Eğitim sistemindeki farklılık  
 ( ) Öğrencilerle iletişim kurma ( ) Öğretim elemanlarıyla iletişim  
 ( ) Derse konsantre olma ( ) Ders kitaplarını okuma  
 ( ) Ders konularını anlama

20- Türkçe bilginiz yetersiz olduğu için dersleri anlamakta güçlük çekiyor musunuz?

- ( ) Evet ( ) Bazen ( ) Hayır

21- İngilizce olarak verilen dersleri anlamakta güçlük çekiyor musunuz?

- ( ) Evet ( ) Bazen ( ) Hayır

22- Türkiye’de öğrenim görüyor olmak;

( ) Kendi tercihimdi ( ) Ailemin isteğiymi ( ) Belli nedenlerle benim için zorunluydu.

23- Türkiye’de öğrenim görüyor olmaktan;

( ) Memnunum ( ) Tam bilemiyorum ( ) Memnun değilim (24. Soruyu cevaplayınız)

24- Türkiye’de öğrenim görüyor olmaktan memnun değilim, çünkü; .....

25- Herhangi bir problemle karşılaştığınızda davranışınızla ilgili size uygun seçeneği işaretleyiniz.

- ( ) Kendi başıma çözmeye çalışırım.  
 ( ) Mutlaka ilgili yerlere başvururum.

26- Sorunlarınızı daha çok kimlere danışır ve yardım istersiniz?

- ( ) Kendi devletimden arkadaşlarıma ( ) Öğretim görevlilerine  
 ( ) Türk arkadaşlarıma ( ) Yurt görevlilerine  
 ( ) Öğrenci temsilcilerimize ( ) Okul yönetimine  
 ( ) Danışman öğretim sorumluma ( ) Medikososyal’e

27- Türkiye’deki arkadaşlık ilişkileriniz nasıldır?

- ( ) Yakın ve içten ( ) Sorun yok ( ) Sınırlı ( ) Yakın arkadaşım yok

28- Başka bir devletten geldiğiniz için kızlar/erkeklerin sizlerle yakın arkadaşlık kurmaktan çekindiğini düşündüğünüz oluyor mu?

Evet  Bazen  Hayır  Fikrim Yok

29- Daha çok hangi devlet vatandaşları ile arkadaşlık yapmak istersiniz?

Kendi devletimden  Türkiye'den  
 Kendi bölgemden  Farketmez

30- Türkiye ile devletiniz arasındaki en önemli farklılıklar sizce nelerdir?

Kültürel farklılık  Eğitim farkı  Dil farklılıkları  
 Dini farklılıklar  İnsanların yaklaşım/davranış farklılıkları  
 Ekonomik farklılıklar  Temizlik anlayışları  
 İklim özellikleri  Başka (belirtiniz) .....

31- Sizce kültürel farklılıklardan kaynaklanan en önemli sorun hangisidir?

Toplum yaşamı ile ilgili kurallar  Karşı cins ile ilişkiler  
 Yemek kültürü  Eğlence alışkanlıkları  
 Giyim alışkanlıkları  Dini inançlar

32- Türk yemeklerine alışmakta zorluk çekiyor musunuz ya da çektiniz mi?

Evet  Hayır

33- Buradaki giyim (giysiler) kendi devletinizdekilerle farklı ise bu sizin Türkiye'de rahat hareket etmenizi zorlaştırıyor mu?

Evet  Bazen  Hayır  Farklı değil

34-Türk gelenek ve görenekleri sizin devletinizdekilerden farklı olduğu için zorluk yaşıyor musunuz?

Evet  Hayır  Çok farklı değil

35- Toplumsal çevreyi benimsemekte güçlük çekiyor musunuz?

Evet  Zaman zaman  Hayır

36- Türkiye' de üniversite öğreniminiz sırasında hakkınızda disiplin soruşturması açıldı mı?

Evet  Hayır (38. Soruya geçiniz)

37- Disiplin soruşturması açıldıysa ne tür disiplin soruşturması geçirdiniz?

- ( ) Eğitimle ilgili ( ) Kavga ( ) Barındığım yerde uyumsuzluk  
 ( ) Siyasal ( ) Başka ( .....)

38- Sağlık sorunları ile karşılaştığımız da yeterli tedavi imkânı bulabiliyor musunuz?

- ( ) Sağlık sorunum olmadı ( ) Tedavi imkanı bulamıyorum  
 ( ) Bizimle kimse ilgilenmiyor ( ) Sağlık sistemi pahalı geliyor

39- Türkiye’de karşılaştığımız ve birlikte yaşadığımız insanların size karşı tutumlarını nasıl buluyorsunuz?

- ( ) Yardımsever ( ) İlgisiz ( ) Bize karşı, olumsuz

40- Türkiye’deki insanlar sizlere önyargılı davranıyorlar mı?

- ( ) Evet ( ) Zaman zaman ( ) Hayır

41- Türkiye’de kız / erkek arkadaşınız var mı?

- ( ) Yok ( ) Var ( ) Var ama o da yabancı

42- Türk televizyon kanallarını izliyor musunuz?

- ( ) Evet ( ) Hayır ( 44. Soruya geçiniz.)

43- Ne sıklıkla Türk televizyonu izliyorsunuz?

- ( ) Her gün ( ) Hafta sonu tatillerde ( ) Çok seyrek  
 ( ) Fırsatım yok ( ) Televizyonum yok

44- Türk televizyon kanallarını izlememe nedeniniz nedir?

- ( ) Zamanım yok ( ) Programları beğenmiyorum  
 ( ) Türkçeyi anlamadığım için ( ) TV izlemem

45- Sinema, tiyatro, arkadaşlarla kafelere gitmek gibi sosyal ve kültürel etkinliklere katılma konusunda kendiniz için ne dersiniz?

- ( ) Sık sık ( ) Yeterli ( ) Çok seyrek ( ) Yetersiz

46- “Türkiye’ de sosyal etkinliklerde ön planda olmak bana göre değildir” cümlesi sizi anlatır mı?

- ( ) Evet ( ) Hayır

47- Üniversitenizde ya da kaldığınız yerde (yurt) düzenlenen sportif (voleybol, basketbol, futbol, masa tenisi gibi) faaliyetlere katılıyor musunuz?

Evet  Ara sıra  Hayır

48- Türk öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?

Arkadaş olmak  Çevreyi birlikte gezmek  
 Sorunlarımı paylaşabilmek  Derslerimde yardımcı olmalarını isterim  
 Beni rahatsız etmesinler yeter

49- Halen yaşamakta olduğunuz şehirde (Bursa) mutlu musunuz?

Evet (51. Soruya geçiniz)  İdare eder  Hayır

50- Bursa ilinde neden mutlu değilsiniz?

Ulaşım yetersiz  Kent pahalı  
 İnsani ilişkiler iyi değil  Sosyal-kültürel imkanlar yetersiz  
 Bu kenti sevedim  Eğitim imkanı iyi değil

51- Türk ailelere misafir olmayı ister misiniz?

İsterim  Bazen iyi olur  İstemem  Asla istemem

52- Bundan sonraki yaşamınızı Türkiye’de sürdürmek ister misiniz?

Zaten kararım öyledir  İsterim  Kararsızım  
 İsterim ama Bursa’da değil  Kesinlikle istemem

53- Türkiye’de yaşadığınız en önemli sıkıntılarınızın neler olduğunu kısa kısa yazar mısınız?

.....  
 .....  
 .....  
 .....  
 .....  
 .....  
 .....  
 .....  
 .....

Anketimiz bitti. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

EK: 2



T.C.  
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ  
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı :B.30.2.ULU.0.72.01.01-311.02/ 7244  
Konu :Yabancı Uyruklu Öğrenci  
Sayıları

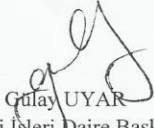
30 Ocak 2012

SEÇKİN ÖZÇETİN  
Sevgi Köyü Toplum Merkezi Md.  
Santral Garaj Mh. Gaziakdemir Cd. No:4 Osmangazi/BURSA

İlgi: 08.03.2012 tarihli dilekçeniz.

İlgi dilekçeniz ile istemiş olduğunuz Uludağ Üniversitesi Yabancı Uyruklu Öğrenci sayıları yazımız ekinde gönderilmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

  
Gulay UYAR  
Öğrenci İşleri Daire Başkan V.

EK:  
Liste (1 adet)

## ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİ SAYILARI

UYRUK ADI	YENİ KAYIT OLAN ÖĞRENCİ SAYILARI		OKUMAKTA OLAN ÖĞRENCİ SAYILARI	
	KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK
AFGANİSTAN	2	11	9	48
ALMANYA	2	1	12	6
AMAERİKA BİRLEŞİK DEVLATLARI	0	0	1	4
ARNAVUTLUK	1	4	17	33
AZERBAYCAN	2	10	11	64
B. BRİTANYA VE K. İRALANDA	0	0	1	0
BAHREYN	0	0	1	0
BOSNA-HERSEK	3	8	7	45
BULGARİSTAN	8	2	40	45
BURKİNA	0	0	0	1
BURUNDİ	0	0	1	1
CİBUTİ	0	0	0	4
ÇİN	0	0	3	0
DİĞER ÜLKELER	0	2	1	7
ETYOPYA	0	0	1	5
FAS	0	1	0	1
FİLDİŞİ	0	0	0	2
FİLİSTİN	0	2	0	14
GABON	0	1	0	1
GAMBIYA	0	2	0	2
GİNE	1	2	2	2
GÜRCİSATAN	0	9	1	30
HOLLANDA	0	0	1	0
İRAK	0	8	1	15
İRAN	0	0	4	9
İSRAİL	0	0	0	1
İSVİÇRE	0	0	0	0
KAMERUN	0	1	0	1
KARADAĞ	0	1	0	5
KAZAKİSTAN	1	4	4	17
KENYA	0	1	0	7
KIRGIZİSTAN	3	8	8	24
KKTC	2	2	6	10
KONGO DEMOKRATİKHALK CUM.	0	0	0	1
KOSOVA	0	1	0	1
LÜBNAN	0	0	0	1
MAKEDONYA	1	10	7	31
MALAVİ	0	0	0	1
MALDİVLAR	0	0	0	2
MALEZYA	0	2	0	2
MALİ	0	2	0	2
MİYANMAR(BURMA)	0	0	0	2
MOĞOLİSTAN	1	1	9	11
MOLDOVA	1	1	1	1
MOZAMBİK	2	2	2	2

	0	4	0	5
NIJER	0	4	0	6
NIJERYA	0	1	2	5
ÖZBEKİSTAN	0	4	0	4
PAKİSTAN	0	0	0	1
ROMANYA	0	4	4	11
RUSYA FEDARASYONU	0	2	0	2
SENEGAL	0	6	5	15
SİRBİSTAN	1	1	1	1
SOMALİ	1	1	1	5
SURİYE ARAP CUMHURİYETİ	1	1	1	14
TACİKİSTAN	1	0	1	1
TAYLAND	1	2	0	2
TOGO	0	8	8	81
TÜRKMENİSTAN	0	0	6	10
UKRAYNA	0	0	0	1
UYRUKSUZLAR	0	0	0	9
ÜRDÜN	0	0	0	1
VİETNAM	0	0	0	1
YEMEN	5	5	50	65
YUNANİSTAN	39	142	230	701
<b>TOPLAM</b>				



EK:3



T.C.  
ANKARA ÜNİVERSİTESİ  
Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi

ankara üniversitesi  
**tömer**

Sayı : B.30.2.ANK.L.AN.05.10/04-01

13.04.2012

Konu :

Sayın Seçkin ÖZÇETİN:

“Yüksek Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler” isimli Yüksek Lisans Teziniz için 01.03.2012 tarihli dilekçenizde istemiş olduğunuz Öğrenci Uyruk ve Cinsiyet Dağılımı ektedir.

Bilgilerinize rica ederim.

Halil ÇAĞLAR

A.Ü.TÖMER Bursa Şubesi  
Türkçe Birim Sorumlusu

**BURSA ŞUBESİ:** Ulu Mahalle Kıbrıs Şehitleri Caddesi No: 101 - BURSA  
Tel: (224) 250 72 97 - 254 77 47 - 256 37 99 • Faks: (224) 256 03 03 • www.tomer.ankara.edu.tr

ÜLKE	ERKEK	KIZ	TOPLAM
AFGANİSTAN	111	15	
BANGLADEŞ	3		
BURKİNE	1		
BURUNDI	2		
CEZAYİR	2	1	
ENDONEZYA	8		
ERİTRE	1		
ETİYOPYA	7		
FAS	3		
SANCAK	12	12	
KARADAĞ	18	12	
ÇİN	3		
UKRAYNA(KİRİM)	13	7	
KIRGIZ	12	4	
FİLİSTİN	19		
GİNE BISSAU	5		
GANA	3	1	
GÜNEY KORE	-	1	
İRAK	2		
İRAN	5	1	
JAMEİKA	-	1	
KARAYİP	1		
KAMERUN	-	1	
KENYA	1	1	
KOMOR	1		
LESOTHO	-	1	
LİBERYA	-	1	
LÜBNAN	5		
MALDİVLER	-	1	
MALEZYA	7		
MAURİTUS	2		
MİSİR	1	1	
MOĞOLİSTAN	2		
MORİTANYA	5		
NİJER	2		

ÜLKE	ERKEK	KIZ	TOPLAM
ORTA AFRIKA	5	1	
PAKİSTAN	6	-	
RUSYA FEDERASYONU	1	1	
SOMALI	-	1	
SUDAN	6	-	
SURİYE	2	-	
TANZANYA	1	-	
TAYLAND	1	-	
TOGO	1	-	
UKRAYNA	-	1	
ÜRDÜN	3	1	
YEMEN	6	1	

EK: 4



T.C.  
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ  
Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığı

Sayı :B.30.2.BTK.0.72.01.00.301.02. 40 -280


21./03/2012

Konu :Dilekçeniz

Sayın Seçkin ÖZÇETİN  
Sevgi Köyü Toplum Merkezi Md.  
Santral Garaj Mah. Gaziakdemir Cd. No:4  
Osmangazi/Bursa

İlgi: 15/03/2012 sayılı Dilekçeniz.

İlgi dilekçe gereği, 2011-2012 eğitim-öğrenim döneminde üniversitemize kayıtlı yabancı uyruklu öğrenci bulunmamaktadır.  
Bilgilerinizi rica ederim.

  
Harun TURAN  
Genel Sekreter

Adres: Yabancı Diller Yüksek Okul Müdürlüğü  
Gaziakdemir Mah.Mudanya Cad.No:4/10 Osmangazi / BURSA  
Tel: 0 224 314 16 11-27 Faks: 0 224 314 16 50  
E-Posta : bilgi@btu.edu.tr Elektronik Ağ: [www.btu.edu.tr](http://www.btu.edu.tr)

Ayrıntılı Bilgi için: Şube Müdürü Mehmet SÖNMEZ